

شخه بی پرانستی وی مخته بی سپینه قوته او په بی ووره
بوتل چی خدای خبرخه پکنی وو پاته وو . حوان بودیه تدخده
وویل چی هفرنه ور باندی پوههده حن دحوان په اشاره بودیه
پوه شوه چی او برغواهه . بودیه له سرک شخه د ماتوکونه ویو
کودهه لوحه که او د بند خواته روانه شه ، لوښی بی له او برو
شخه هاپک که د نرمی هپونه بی پریول او بیا بی ده فرم داشاره
په مطابق تپونه په سپینه توته و تبله .

په جی توله موده کنی حوان غوشتل چی بمحه په کوم مطلب
باندی پوهه گری ، خو بودیه په هیخ هم نیوههیده .

بودیه وویل : « بنا غلی تامس باید د جنوب او سیل تکی یا . »
په آسانه سره خر چند بدھ چی باسوا ده سره دی ، د په هوښیار او
تریک سره جو تبده : « ستاسو له خبر پوهه شوره چی ستاسو
ثریک له موښ سره تو پیر لری ، » ده فرم د دا چکیونه د پاره په شوندو
کنی موسکه شوه خوههه په نمجن او بی نوره ستريکو دی تکتل .
بودیه په خوشیه وویل : « کله وکولی شم د خور لوله پاره خه پیدا کړم
پوهه به بنهوی . »

ښهی حواب ورنکه ، ستونی ستغ پروتؤ او درنده سأی په اړکله
ستريک بی په نامعلوم خای کنی شخه گری او د اسې بشکار بدھ
چی هیخ بی هم نه وی او هابلی .

بودیه خپلو خبرونه ادامه ورکه : « لئه خه و سره به مو طبعه

شنه شي». او لين لين يې په خپل خان کښي له سېکي قتلې لوونه احساس حکره.

په زړه کښي يې ورته بشوچې دواړک (Wang) د نانوالي په دکان کښي به وجہ دودويه پېداشي حتی که د چت د نېړدرو په وجہ خاورې هم وړاندې پرتې وي بيا به هم د استفادې وړوي، بنه به وي چې ولاړه شي او روپي ګوري. اما تر تلوو د مخدې په تېي ټوان له خپل ځایه پېخایه او د ولې سیورې ته کړ.

وړوسته د نانوالي دوکان تدوله توں ځایونه وړان شوېي

وو د نانوالي دوکان هم د نورو ځایونه په شان وړان وو. هلته هڅوک نه ليدل څېدل، په لومړي نظر کښي يې پته د خاورو له په رې ځخنه بلڅه ونه ليدل اما وړوسته يې ورې په زړه شوچې تنوو د وړه شاته واودونه چوکاته لا په ځلڅاپي ولاپ او د چت بوه برخه يې تکيه ځړي وو. د وړه په چوکاته کښي وډر پدھه او په خاډرو کښي يې لاس روهلو او د او سپې د دېگ لرګین سرپوش يې و پېشاندو، اميد ټچې په دېگ کښي به وجہ دودويه وېي. لاس ټونې په احتیاط سره کار ګلولو او رې کار دېر وخت دوام ده. د وړو او ګردې ساه وړښدوله. بلآخره يې په دېگ کې دودويه وړونده او څلور داني يې یوئیه له دېگ ځخنه د باندې راوايستله. پته له دې ځخنه چې خوک غا طب ولري له ځانه سره يې په خوشحاله له جهه رویل: «زه ما غوندې د ډیو هژو په مجرمه

وئل حکمان کاردى ..

دستېندو په لاره کې یې دیوی پوډۍ په خواړیبل وکړ.
که لب هونږ او یې پاiale چای هم واي ... خو په داسې خټون
کښې سرهی نه شي کولی چې هرڅو لري .

په هدې رخت کښې د بودی غږ تغښه شو، او چې لب ورځته
شو که ګوري یوه دله سر بازان چې پوهدې له کومه ټغلې، د
ټپې په شاو خوا هرا چاپېه دي او تول هفتاهه چې ارسې ټرکې
هم سئ و د غلې ګوري .

د بودۍ په ليدلی ټعلې یوه غښو دهه وویل : « ادي دا جاپان
موله حکومه ټا پیدا کړي؟ »

بروښه چې د دوی لوړي ته ودردانه وه ورته وویل ٻکم
جاپانی ! »

دوی په لوړ غښو وویل : « دا »

بروښه په حیرانتیا وویل : « دا جاپان دی؟ هغه خو
نمیون په شان دی ، سترګې یې تورې او رنگ یې ... »

یوتن ټوله وویل : « جاپان دی ! »

بروښه په آړمې وویل : « بنه له اسمان څخه ټاولو یېد ». »

بروښه سر باز ورته وویل : « دا بودۍ ماته ټاکهه ». »

بروښه ورته وویل : « واخله توله یې ستا ، دا یوه هم د دې

ټپې د ډاره . »

س باز په غصه ش او ویل : " یعنی غواصی چې یو جا پانی
بینوکی دې هم شد ویه و خردی ؟ "
میر من وانګ په خواب کښی ورته وویل : " نه ما په خیال همه هم
و بې دی . "

لبن بن یې لة دې خلکو خنہ په زړه کښی کړکه پیل شو هغې تل لة
سر بازانو خنہ کړکه حوله .
بودیه ورته وویل : " نزړه چې غواصی چې لة دې څایه خضه
ولاد پشی اصلأً تاسو دلته خند کار لرئ ؟ نه مونښ کلی تل په امن او
امان کښی ف . "

له سر بازانو خنہ یوه په خند او ورته وویل : " او س هم دې امن او
امان په نظر راخي ، دهدیرې په شان . ادي پوهیږي داد چا
دلasse ؟ جا پانیان ! "

بودیه سروښو او ویل : " فکر کوم چې هداسې به
وی او زیاتر یې ځکړه : اخرو پی ؟ هغه خنہ چې نه ما سره
ورباندې خلاصېږي . "

" پی ؟ د دې دباره چې هغرنی غواصی نه مونښ وطن و نیسي
و دې دباره !

بودی له ځانه سه وویل : " نه مونښ وطن ! نه هغرنی نشي کولی
چې نه مونښ وطن و نیسي . "

تلرو ورته وویل : نه هېڅکله نشي ځکړي "

د خبری په اون دوچار په داسی حال کنی چې تولو ٿو دردی خل
نبوروله د ختیج لعه یه ته حکل .

میرمن واڭ ورته وویل : " ولپه د مرد د ختیج خواه گوري ؟ "
هفه سري چې له دې خنہ دوهي اخيستي و دته وعيل : " جا-
پايان له دې لوري اړحی .. "

بودی په تعجب پوشتنه وکره : " او تاسوله هغوي خنځښتی ."
سری ورته وویل : " مونن د چکو تو په شمېر ختنه يوا او مونن ته
نڅېډه را کړک شوې وه چې د " یائوان " د کلی ساتنه وکړو، د اکلي
په ... "

میرمن واڭ یې خبره ور غوشه کړه او ولپه وویل : " نه چخوا په
هغه کلی کنی وم. ستاسو د یلو ضرورت نشته نه ما پېغله بوله
تېر شری. مرېستیا نه ما چکران پاٹو حال خنځکه دې. په منځنې کوڅه
کنې یې ټهرو خانه ده. او س خنځکه دې ؟ هفه نه ما وهور
دې .. "

سری ځواب ودکړي : د هفه ځای توله او سېبد ونکي له منځ
تللي. جا پايانه هفه نیولي. د پرديو لښکر د تربونو او تو یکسو
په هفه ځای حمله وکړي. مونږ هېڅ هم نشوای کولي .

بودی و منله : " هو یوانې په تېښته . " خو پر دوکې احسا
کړي. ستر ګې تو روی شوې او سر و رابندې و ګرځښو، یوازېني
و هر وړی هم وژل شوې او او من د کوره لاهه یوانېني فردادو.

سر بازان و دو و هر لئه دی خنه لری شول دایی یوانزی پرینزه
او دتلو به رخت کنی پی وویل : « او س به هغه قور سپی
را پیداشی بند به وی چی له دی خایه خنه ولار شوف »
سر بیه پر دی هغه خوان چی له بودی خنه بی دو دیه
اخبستی و . تپی ته و کتل ، هننه هیچ حركت نه کولو .
پی بستنه بی و کره : « مردی ؟ » او بیا دخنه تردی چی میرمن
و انک خراب و رکنی لە خپل ملاخنه ^{لیچاره} را و ایتله او بیه
ویل : « که مردی یا شوندی باید خی چاری بی ووهم .. »
اما میرمن و انک بی لاس پوردی و هلو او و دته ویل ویل : « نه
مه بی و هد که مردی لازمه نهاده چی و بی و هی او په تپی تپی
بدن بی بلی دنیاته واستری ، زه بیوه متعصبه بودایی یم .. »
سری په خندا وویل : « هو هغه مردی » او وروسته ^{چی} خپل
ملکو ته پام شو چی له ده خنه تلی په هغرو پی منده کړه .
یو جا پافی ، واقعاً ؟ ... میرمن و انک له بیوه بیخانه جسد سره
یوانزی پاته شوی و . مردی ته بی په خیں سر کتل ، مردی په
په قوسته کو دبوویه په نظر بشکلی ور تلو او په حركته لاسونه
بی د ماشوم لاسونته ورته وو .
بور دخوان نبض به لاس کنی و نیولو خو هیچ حركت بی احسا
نکر .
په هننه باندی ور توتنه شوه اوله دی خنه پاته نیمه بودی بی د

خوان خوبی ته ورنش دی کنه په لور آولانز بی وویل : « و خره
دو دی و خروه . »

اما چا خواب ورنکن . به ظاهره هغه مرشوى ق او باید هغه وخت
چې بودىه په دو دیه پې تللىي وه منشى وي .
چاره نه وه بودىه دو دیه و خربله او د دو دیه تر خوبه لو وسته
په فک کې شوه چې په پېیگ او نېردو كليوالى پېي ولازه
شي او كە نه ؟ لم رېسە ملأپورتە شوي ق هوا توده وه .
كليوال دلو يىدې لور تە تللىي رو او دلو يىدې صحرائچې خر
سترجىو كاركولى پرته وه . بودىه د بند سرتە وختله هلتە
ښکلې هوا چلپدە د او بىل ليدو ځنډه چې د بند تر شىھ پورى
ما پورتە شوي وي ووپى بده .

محببه ده ! پدې ورسقىول حظوظ كېي سيندەم طغيان كرى و !
بودىه سىرمن وانگ وویل : « اى زورا هەرمنه ! » پېيردە
چې د سيندۇلۇرىپىن نوع بېلورى . هغه اھرىئىن ڦېچى په قولو
مىسىبتۇن سىرپىن بې سيندەم پە طغيان ما وستى و .
بودىه تېتە شوه ، منخ او لاس بې په او بىر وو سىخلى ، او بىه
سرپى وي . شاوخراتە بې و خىلى په لويىدې كېي هلتلىپى دېر
لرپى خوتى سەبانزان چې پە بىرە بىرە سروان ول او يۈرۈن
كلى بل شىڭ پە نظر نە ساتلى .

بىندا چې كلى تە ستنە شي بنايى هلتە بە پېیگ او د هغه

میر من دری په انتظار وی ، غریب تل بی چې له بندخنه را بشکته شي او کلی ته ولاړه شي خو په ختیج افق کښې بی یوځه تر نظر شوو ، لوړۍ بی دوري او خواړې ولیدې او بیا وړو وړو پېژوړو نقطه باندې بدلې شوې مطلب وړ ته خرگند شو، یې لېکن څو او رې سمدستي هغروی پېشندل له ځان سئ بی وویل :
 «جاپانیان دېی» ... د هغروی په سر سپینې الروتکې په پروازوی او داسې ایسیدې لکه چې د چا په لته کښې وي . بودکه ترشوندوه لاندې وویل : «نه نو هېږډ چې هغرو پرته له ما او پیک ځخنه په چا پې ګرځی . موښن تهها هغه کسان یوچې پاته شوی یې تامو بهماړوو «پائو» هم فعالو .

دورور مرکز بی تقریباً هېږکړی وچې د هغه دوکان وړه په ياد شن خه بشکل دوکان بی لړو، بشه چای او ټهترین کابونه بدې په مناسبه بیده خڅول «پائو» بشه سره، سرتیا د هغه په بشپړ او (اوو) ماشومانو به خه مړغلي وي ، په یعنی سره هغمه به هم جاپانیانو وړلې وي او اوس به دی پې ګرځی . د دې په خیال هغروی د بند په سر په آسافه سره دالیدلی شوه په بیوه را بشکته شوه خود بند تر نیهای پورې لانه وو بشکته شوې چې د بند دروازه وړه په ياد شوه . ترڅو دنیاوه داسیند دوی ته دخان بلاوه نو او س ولې هغه چخواني شرارته ځان لېن خرگندنکړي . سیند ساحل ته د ختلو په هڅه کښې دنوی شراره په لته کښې ټه . بويجه

یو لحظه زره نامنوه و در بدده او د تأسف خای ورته بکاره شو
 چی د خوان جاپانی حسد دی داوی خپی له منخه بوسی .
 هغه بشکلی خبره لرله او بوده دچرو له گونه رونوخته هنه
 شرغوری و که خه هم هغه بی له مرگ خنه نه ساتلی خدا کار
 تری کم نه و که شروندي وی شرغوری شوی به ف، بودعه .
 ورنشدی شو او هغه بی د ساحل تر غاری پوری کش کلو
 او پخپله د بند دروازی ته ورنشکته شو . هغه بشه پوهده چی
 د بند دروازه خنگه پرانیزی او په دی کار باندی هر خرک پوهده
 خو د مشکل کار و چی خان له او بوجنه و شرغوری .

له خان سرمه بی وویل : « زه زره بسخه بیم » یو لحظه و در بدده
 او افسوس بی و چی د سیگت هاتلونکن ما شیوم به ونه
 ویسی، هغه په شروندي کبی دیرخه لیدلی وو خود شروندي نداره
 هم پای لری . یو عمل بی بیا دختیخ لری ته و حکل جاپانی سو
 کروندي تر پنولا ندی کولی او په نخ ماروان وو که بوده
 دروازه خلاصه کری وی ، نوا به دروی خواته ورتلی او هفوی
 بی د بول او جاپانی نشوکولی تر دی پوری ماروسیبی .
 په کلک هر د بند دروازی ته ورنشدی شو ، خوک په الونکو
 او خوک په تو پونوجنگ حکی اماله بی عاصی او باعی سیند سره
 خوک جگه کولی شي .

بوده د دروازی میله ای کش که داوی خپی ناخا به ای بهر

شوبی، که چېرته دو همه میله هم خلاصه شوی وی نوری میله پخپله خلاصیدی بودی دو همی میله ته هم لاس و بر او زندگی
لبن و بنو بد ۵ .

له خان سره فکرو حکم : « مسكن پدی توکه خانته دبوواله
دونخ خننه غبات و رکړه . او امکان لري چې اجازه را کړي خپل
سپین بزیرغه بیا ووینم ، دا قول ده ټه به یوه ګوته هر کرم هغه
وخت به »

میله ناخاید له خپل خای خننه را ووته . دا په ځمکه پر پوته ، بودی ته
یوازې دو مرئه موقع په لاس ورغله چې سیند ته روایی :
« پرمخ خه ای نزوره اهري منه ! »

بیا یې احساس وکړي چې لاؤ څو سره نه په پورتنه خی . موجونه هفه په
غښتنې نښلی و او په خربجی بې یوې خوا بلې خوا ته پورې
وهله او په دېمنې بې یړغل وردوه .

دې کې ناکھانه یو درویش صابر شاه د جرې میئنځ ته اغنى او
د غمنو یو خوشې پې د احمد شاه ابدالي پې پېتکي او لوگله . د درویش
دا قدم د الله پاک د طرفه امثاره وکنلی شو او تهلو سردارانو
په شريکه احمد شاه ابدالي خپل باد شاه و تاکلو :

د احمد شاه ابدالي ندوړاندي افغانستان د پردو ترتيري
لامندۍ و - خه علاقه پې اړاندرو - خه حصه پې د
هندوستان د بادشاھانو حکم لامندۍ و - خه حصه پې ترکستان
سره وي - احمد شاه ابدالي یو خپل بیا یو افغانی سلطنت جوړ
کړو - خود هفته یاد شاهی ترا فغانستان پورې محدوده نه وه
دهفه په حکومت کښې سنده ، بلوچستان ، پنجاب ، بهار پښن
او کشیر شامل وو . احمد شاه ابدالي د انسانیت خلاف هنقر قول
قوانيں چې د سرونوکالو راسې قائم وو ختم کړل - مثلاً مالکافو
تړدا اختيار وچې هغوي به کله غربنټله خپل غلام پې وژلی شو
یا لکه سردارانو چې به د پونډې ، لاس ، پښو وغیره پر یکولو
مزراکانی ورکړلې - د اقسام اختياراړات د ابدالي په وخت کښې ختم
کړئ شو . هغه په دربار کښې د تهیتیدو غونډلې ذليل هرم هم
ختم کړو او حکم پې ورکړو چې د دې په ځای مصرف سلام کافي
ږي .

احمد شاه ابدالي ته د خپل قوم د بیماریه پې حقله په وو او
هغه د اچې دوی هر وخت پې خپل کښې په جنګ جګړ کښې په وخت

اجمل

قربانی

ساتانه دلوي اختر لومړي درج وو ، دا ختر دود بایدہ
لا خلکو به ڪيمپونز ڪبې نه و پري ايښي او تقریباً تولو خيمو
تئيو نه یو خڅه ولسو، چاهه میں چاټه وزه او یوه نیم ځنټور
ته به غواړوي ترلي وو. نوراحمد هر ھان له چاکم نه گاهه
کډڅه هم اقتصادي وضع یې سنه نه وو ، رسپری یې چلو له او
ايله په ايله نوک په سوکی چاره به پي ڪیده ، خیږي ته
شوت او زاره آبي خادری بکس ته چې نړنګونزو بل خادر
وړ اغروستي وړ غږي - د هغه په سرې لاس تېر کړ
او په خپله شمله یې درغوي دورې پاکي او لاسونه له خاواړۍ
وختنډل - بکس یې خلاص ڪراوله یوڑه زړه وړ پسین سو ما
څخه یې چې په د روپلاستيکي کھوپ وکبې نفښتی و) -

انه سوه پنهوں سوچه ٹاپلی کړي. له دوه درې خلې شمار
نه روسته د کوچنیانه موته وربيع کړل: زه ولاړه یوڅه
به سباته واخلو په دهري سخته دې اوږد پوري شي. دا
ېږيل له ڪښه ده نه ووت، گوټي بې په ژبه لندې
کړي او روپه بې یو حُل بيا و ګڼلی. خاښت مال بې سيو
ډنګ مبن په خادر ترلي ٹا په غنه کړي وله را رسید و سره
په خادر د پس له غارې راحلاض کړ اوچې پس بې د خېږي
په مرانده پوري تاره بې شو نامنوي ٹا منداه کړه، کشر
مزوي بې وابسه په تحرک کښي نیولی ٹرووت او مشجې
شهه غرفه و پلاته وريل: ادي پيسې ٹانکري کنه ما
پېږي ورته اخيست. نوراحمد کوچنیان سېک ځړل
په خيمه في نزليستل کدوې ېږي وربيع کړل: سرپير مبن
دې په خوراک شيو؟

دې په حکومت ویو ؟
په انه سره شل سروپو کدوی پې: خه غور میزدې
(مرشد) مردو ما در ته رو بیل له گلاب خان دوی سره
به په غول ورگد شو هغه امزاړه پریوته .
دنار احمد په ماشونه مانو خرب دریدلی و کشنندوی پې
پدې سره غرمه دوو درې حلی پت له خمی خمہ ووت
آخر په پلار خرچېږي ورکړي نه سات نیم پورې پې
سلګو وې بیا ویده شو، ما زیگر جي شې راحمد لخوبه

مرا پا خبندو گوری مبن نشته ناری بی کری : مبن خنہ شو مبن
خنہ شو ؟ گری نیمه سرگردانه و ، بو دا ترہ بی چی ددوی په
گاو ندو کتبی دہرہ و د نور احمد ثغ و اور ٻو ورتہ و بی
ویل : ودارہ پسے دری نرمانوی دسر ڪ دغاری ٻ
و بنو ته بېولی .

دشچی نور احمد دری را واخیست او ویل ویل :

دلته به بھرو یده شم په مبن خوک پیښ نشي . په نرمانوی
سترنگی ولکنڈی چی په من اخته دری سپک بی کرل
ھنری چی خپل پلازو لید سرند شول او غنوښتل بی
چی دوی هشم د باندی و یده شي . د حکوچنیاون مور
پوزی را واخیست ویل ویل : خدا نے مو واخله تک
له رتکه شي . پوزی بی په مُحکمہ و غور او ما شوما ان
وویل موبن دلتنه و یده ڪیبو د پسے ترڅنگه و ید بینو
پلازی دوی . یا سپک کرل . د ما شومانوی مکورو -
لورینو پسے توله شپه بو غبندو له وارخطایی بھی پ کلم
بوي خواتنه او کلمه بلی خواتنه مندوی کری .

کوچنیاون گھمیئ دوخته له مرا و بیند و سر پلانه په
خواستر پیل و کرچی مبن حلال نکری ، خو پلازی دوی ته
بد رو ویل . د ما شوما ان خواشینی نور فهم د بره شو -
حُکمہ چی له بیوی خواتی پسے له لاسه و رکاوه ارله بلی خواتی

نکریزی د پسه په خوشاں کنی هبری شوی وی . دخیلی به خوله کنی کبینا مسل او سور تک بی پیل حکم ، کش و در پوزه کش کره مشته بی رویل : لا لا دعا کوه چی خدای دی نرمون بن پسر نه حلالوی .

لر لمانحه و روسته نور احمد په چل تره پسی ولاره فه د حلالې دو په چل بلدو . خه شیبه و روسته له تره سره ارغی همش زوی بی پسه غاری ته لاس اچولی او کشن بی په پسه سپورو . نور احمد لوپی ته لاس کې ، کوچنیاون منده کړه . تره بی چاره په یو نېړويه تقدره تېرو له ورته وی ویل : کوچنیاون دېره ترته ، نور احمد د تره په خبره غښونه گراوه ، پسه ته بی لاس ورو چاره ، کش نزوی بی چې لې لري ولارو د پسه په را پستلو بی په مخ او هنکي سلامانی شویله د نور احمد تره نور احمد ته منځ را را گروه ورته وی ویل :

خدای دی خوار حکم حوان شوی د نه منځن شوی د پسه عنون ته و گوره ته لا په دی نه پوهېری چې په بېغږډ حیوان قربانی نه ګیرې .

تحفه

(۱)

شہباز اوس په مخ چارہ مارتپولہ او د شوندو شاپی
پردا نقرہ شوی وہ - د پلار لمرگہ وروستہ بی نور
له همھولیو سہ لو بی هم سکری ری او د مشران مجلسوں
هم نہ پڑ عذابوہ - هغہ تشر خوطہ هم نور نہ پسولہ
شنہ لوٹکی بہ بی تریلوہ او خادر بہ بی هم ترخکی
لادی نیری و - لکھ دخوا بی نسوارہم پت ند کول بلکہ
لپہ لپہ نسوارہ بہ بی د تولو تر مخ دشربی لادی واچول
یو خدمہ بہ سترگی هم سک وروستی او حکوشش بہ بی
وکھ چی حان خوش قیق و نبی .
شہباز له ورو نور هم هغر شہباز نہ و پڑ دو ورو

و هر نوی مفتونه په چېرې وو او چېرې بې هم کله ناکله
و هر چولې، خو قنوه و مثراو ترده یو کال کش سرفراز
نه دی لاهقه شهبازاو. د هغه بې قدر کاوه او س بې
هر هغسي خبرې و هرسه چولې او په درېنره سترگې پې وړه
کتل.

سرفرانز که خد هم یو کال ترده کش رو خو هدوړه
بې دېر خلک غلطول چې گواکي دی تر شهباز مشردی. د
سرفرانز دنکه ونډ، پلن تېټ او ګټنرو یېښتو هر یو پدې
جګړۍ او چې دده د حړاند صفت و چېرې او ووای: شه
حولاني بې ده. بالخصوص چې سرفراز به کوم نوی ځوانې
کېږښو له، نزد کلی هلکانو به د حیرت ګوره به غابې
ځکنزو له او د سرفراز صفتونه به في لاده او بې په دوه
کړل.

شهباز له دې خبرو لا دې خوند اخیست او تل به بې
په سرفراز فخر کاوه چې تر تولو لوی پهلوان او نز هلک
دي. پچله شهباز ټیټه، ټندري، مذری یو موقي هلک
و خو چې سرفراز به میدان ګتليلو؛ نودی به د اسې
نمیغ نیغ سروان و لکه چې ده میدان ګتلى وي او یا یې
خوک را پېږي ایستی وي.

شهباز که به هر جای او هر چهل کښې نامست و نوله یوې

نه یوی خوا به بی د پهلوانی کیسه را واقوله او به دبر شد و مدد به بی وویل چې : « نوی بی مر نه کې - سرپرائز تربه د چا پلاس و نه رسیبی - اپلاتون ده اپلاتون » او چې خلکو به ورسو په تاسید سرو خروخاوه نووده به غږی نو هم هسکه شو، نسلس به بی واقول او په نشکنې به ګښناست .

(۲)

سرفرانز یوازی د گشتیو میره نه و - د هر کار سری و او په هر کار بی لحس برو - که به له ختنله بوقی وهل وو، او که به قلببو، سرفرانز له هیچ شي منع نه اړواهه او هر کار ته په دوو پېښو ولاړو - خوشہباړ له د بروکارو لامنځ کاوهه او ورته وئیل بې چې نو به دې ووځي - پام کوه خه په خپله مخه - نه په خه یم خو مفلینز تدبرلا غیرت و درید او یو په دو به بې کار و ګلر .

شهباړ به مُسک شو او په دې په مغروه اند له جهه به بې وویل : « د چا پلاس به ورسیبی - سرپرائز خو بې جوړې ده » خو په عین حال کې د سرفرانز له نو هر کار و نو سره کار لول به شهباړ سنه نه لکیدل

هنه غونبستل چې سرفراز دې په ڪوئه ناست وی، خونه ی
دې، خبئي دې او حساب دې ڦانه گوي ٽمکه چې هستي
منه خوک بې را پرې باسي. هدغه علت وچې خو جله پې
په قهر و هري غږ همه سرفراز منع کړ او چې هنه به په ڪوئه
ناست و، نوله لري ځایه به پې ورته بادام، ممیز را وړل
او چې غوا به پې وجه و نوله نوره ګلیو به پې شریں غوره ی
هم ورته را وړه ی وو. سرفراز ونه ڪوله او ورڅ په ورڅ
مزی ڪډه. د ډھلوازه بې شاوخوات لري لري نمر
لامه او د شهباز شمله لا پري جګډه.

(۳)

چې جهاد شروع شو نو شهباز دلته همه سرفراز -
پرېښود بلکه چله له محاباه دوسه په جهاد برخت شر
او هنه ته د ڪړه او هر ورو سپاره - یو کال وروسته
چې بمباري خوکړوندي و سېخلي او هر شن د او هر
په بېه شو نو شهباز دکلي د نوره نه موسره ملاوړله
چې ايرات ته ولتر شي - مزدور ټه او غږي بکار ټه وکړي
چې د خپلوره ورونو او یو ټه نهه ټه مورنفقه تن
لاسه ڪړي.

شهاز په چل پک دېرخو شحاله و . او د اسپي پي گنه له
لكه سرفراز چي خوک ٿا پري ايستي وي ياده په جنگ
کبني لويء توره کړي وي . هغه نن شپه چل ورونه
ترهار ۾ تاوکړي وو او ورته وئيل ٻچي خه تحفه درته
ماوړه . دده دوو وړو وړو تانک او طياره غونښته
او دله جينه سترگي خلاصي نسلې وي او ورته وئيل بي .
” سرکوزو داشه کوي ... ”

هغوي په ځراب کبني دليلونه وړلکل او ده ورته خندل .
بل پلو سرفراز له دوي بېل یوېي خوانه ناست و - د
الیکين ژيری سنا بهي ده رود قوي پک بشكته پورته کاوه
او له مور سره پي جنجال وچي هغه پريدي . خرمور طب
الیکين تري غونښت چي دشهاز له پاره غونته تيانه
کړي - هغې لا مانزد ډيکرو دته وړي خوک ٻچي کړي او اوس
پي خه ممیز ، بادام او حلوت هم ورته اړ پيدا کړي وو
او غونښتل پي چي شهازمه پي په یوېي غوقي کبني وړه
وستري .

شهاز د دوي په کړ پ و کړو ټپ خرسو ځنې وړه
ولهاؤه په کيسه پي ځان پو کړ او وروسته له یوه خندی
پي ورته وویل : ” پي غمه او سٺچیسونه به ماوړه ” او
بيا سرفرازته لب بنه ځير شو . یو خه جدي شوا په

ناھا شالهجه بی ورته وویل : " گوره - پامکوه - نسہ کاپر
توپک ده چې نړنګی خراب نه کي . "

سرفراز په توپک لا هعنی لکیاو او پرته له دې چې
ورورته وکدی ، مثبت خواب بې د سره بې نسرولو
ورکړ او د توپک په بنکته پورته کولو بې حاټ مصروفه
وساته .

(۴)

شہباز منی او شمچ تول په مسافری رکنې تېرکړل
او دادی د پسلی په هرمښو وړخو کنې په کوړه کوله ، په
پوئه لاس کنې بې یوغت نکو او په بل لاس کنې بې یو دو
ورې خلطې نیولو وې او توخړک لاندې بې پوئه غټه کېله
ړانسېلې وه - هغه خندنی و او په بیزه بیزه بې د حکومه په خوا
کامونه وړاخیستل . سخته وړ غلی قولو کلیوالو ته بې په بیزه
او هیبت غین وړکوله او په خنډه - چې کله د حکومه غولي ته .
راور سید توخته بې نزوه پته ونه ساتله ، په نزوه فېږد
و خندل او د ادې ... سپې پلزه ... او ...
نو موونه بې په نزوه نزوه فا خیستل ، د ولړه حکامونه
ورونه بې په هندو ورته لاغل تر پېښې وغدو او په خندل
خندل بې موړته ورناري ګړې : " ادې لالا اړغى ...

وی او دی پی دسمنتو او تریکتو په وجهه دوی هیئخ کله هم یو تخد
قوم نشي جو پیدی. ترڅو چې په دوی کښی اتفاق نه او یی پیدا
شوي - د دی وچی نه د بادشاہ جو یه یه نه پس سمدستی هنه
دی هر فتنه خصوصی توجه وړکړه - او په دی مقصد کې ابدالی
تر پېړه حده پوری کامیاب هم شو. او د دی کامیابی نه بغیں
د افغانانو سلطنت جو روپ ناممکن وو - هر ورځ به په سوونۍ
افغانانو د هغه سو ملاقات ڪلوا - او چې کله به هر خستیدل
نم ابدالی به ترسینه د الوظ اخیستلو چې په خپلو ګنجی به د یو بل
سره د جنک جنکرو نه ځان ساچي - د غږ شان د هغه د پنځه ويشهو (۲۵)

کالر حکومت د په امن او سلامتیا سره ته شوی و
احمد شاه ابدالی ته شاه ولی الله د هلوی (چو)، یو خط لیکلی
و- او پکنې په ورته خواست ځکړي و- چې د مر هنټو طاقت ختمیں
د پاره هندوستان ته اړشي او د جهاد ثواب حاصل کړي - شاه
صاحب^(۲۶) د خط په اخیر ګنجی لیکي :

خبره داده چې داسې بادشاہ چې خالفو له شکت وړی
بغیر له تانه بل هیڅوک نشته د دی وچی نه پتاسو باندې بالکل
عین فرض دی چې هندوستان ته اړشی او د مر هنټو طاقت ختم
ځکړي او مسلمانان د کافر ان د پنځي نه آنرا د کړي - که چېږي
د کفر غلبې د غسپی قائمه وي، من مسلمانانو شبهه د اسلام تعليمات بالکل
هېږشي او لبره نزمانه به هم نه وي تیره شوی چې د مسلمان قوم

ادی . . . اوله دی سره بی خپلی تخفی و مریادی کری .
دشہ باز سور په منده او وته په نروی بی غین و گھوله
او ری بی شریل .

شہ باز لوی بکس په نرمکی ایبني و کمپله بی هم په نرمکی
ایبني و او موته بی لا په غین کببی وویل : " ادی !
کیسو نه بی نروی - یو توں می هم نروی او نروی می"
شہ باز خبر په نیم کببی په بندوو - سور بی له حانه بله کرہ
په حریت بی یو دوہ کامہ په نخ واخیستل او غلی پر خاہی
و درید خود ڈر اغلی سرفراز په خنداو و دود ته بی هر کلی
وا یہ او تختنگ لاندی په لرجی بی خور کامہ نور په نخ او اخیتل
و هر دو دنوی بیو جل بیا دخپل تخفی یادونه و کرہ ، خرو
شہ باز په قهرشو - په لاس کببی وری په خلطی بی په نرمکه
نروی لشی او تر پنروی لاندی کری - سرفراز په حریت او فیر
خطاں و پوشت : " ولی ؟ لا لا ولی ؟ دنوی تخفی دی ولی
ما پی کری ؟ "

خر شہ باز شغل بیا په هنچ تخفی پنہ کینبوده او پداسی حال
کی چی دھنی کر پاؤه ده سرفراز ته پاس و کتل او په غریبو
شیولی غنی بی حواب و رکر : " د د غو تخفی دغه تخفی وی ."
او دده اشاره د سرفراز پری شوی پنی ته و .

محمد سعید رضبر

سور دیوته

تکه سره دیوه نره منم چې تابه
تل په سرو ستر گواهانان ویروں
په هیبتناکه حرکتو بزر به دې
بلا قامونه د جهان ویروں

په پنجو مر و سرو لاسو نو به دې
دانهانه و جردونه نه نهیبل
په پولادی تېرو نوکونو به دې
د مظلومانه اندامونه نهیبل

د سره پتوب په پاکه نرمکه به دې
د استبداد مظاهري ګولې
د په دخپلو په کورونو به دې
د چاچې یاد شی نو جملې ګلې

د خوارو نهارو وینې نه روې بردې
مدام بې خرفه بې خطرې څښلي
د غربیانه سپینې اوښکې به دې
دهر اغمام نه ناخبره ځښلي

دھپوادون په حقوتف به دې
دھوں لورچی ھلک مولی مدار
داو لوون په ټلوون به دې
خوئنید سترگی سرهولی مدار

د تمدن سپینی سرناهه به دې
په تند باطن زه کبپ تیرپی سالپی
په مینه خوپن انسانیت ته به دې
دوپی په ویتر کشپی چھپی سالپی

نه دې ملکری نه دې خپل پېزندل
بس خوچی هرڅوک وو دا هر لوبه دې
څوک به دې همچ چې چېز ته بنا د ولید
دادې عادت و چې خور لوبه دې

دوپی نوم دې اوږیدلی نه و
د چا په سراساریدلی کله
انسانیت دې ویښ لیدلی نه و
ته د ډلمونو اوږیدلې کله

خوچې نرما د فامر په لوري سړاغلي
نوم دې په غونچې د کابل والوړ
نو دواړه لاسه دې توپی ته جوړ کړل
دوپی نوم دې هم اول اوږيدو

ایله دخیل ظلم په خوند پوهه شوی
 ایله دخیل په خلپه بر بادی ولیده
 دخیل ظالم زره د عادت نه خلاف
 تا د مظلوم جهان بادی ولیده

او س دبی و س د انسانان دنیا
 ستا په تهیت شوی سر و ارونکوی
 ستا په ستم فخر کوونکی حنلق
 او س ستا په مات تندي ویرق کوی

لوگی لوگی له افغانانه لوگی
 چې مظلومان یې نزهه ور کړو د لته
 دبی و سه د خوب جو توکنې اوده
 شنه انہریان یې سا ببر کړو د لته

بو یه چې قول انسافت د منږي
 د افغانانه دغیرت نه نهار شي
 د خوازهه شرونند د خوبن لتویز پېغونم
 چې د اسلام د صداقت نه نهار شي

چې دواړو کونکنې شادان پاڼي شي
 چې مت ابده جاو دان پاڼي شي

کلٹک ھماسی

8

حساپی دننک جو پیری دحالاتو کن لچوپکی
دغیرت او بنکی غریبی داحاس پرمدروپکی
حق بالل مقابله ده لندوی دنہرونوستنی
شاه زلی چتو ولا ردي دجہاد پرسنکر و کنپی
نه بی سترکد لہ سکد سوچی نبی خیال پر انکو
دان الله تربیتین بنکر دی تمل بہ پایی تاریخ کنپی
نمیوال کونہ پہ غابن دی دمیعن افنا هر قته
ویروی پری اولاد نہ مرسی میند پہ لمحکنپی
د منز لہ همسکہ نامہ درونڈو ساکن غزوہ
دم پہ دم دی جی اردہوی دوخت پہ ولولی
د بیلن دیوال را پریوت د حشت آفریلی
دھرت پہ گوندو شوی کمن سوچی پہ لمحکنپی
اہادی پولادی شوی ستریا کدوی دی تری
د اسلام رپی بھرپی د کابل اړک میانکنپی
پرچیان تبی نیولی د خلقیانو سا بندی ده
خوب بی سرته دی ختلی دروسا اندیښنکنپی

ده جست په تاج حمل به مسلمان شاچه و پای
 خپلوا کی همانزه غراري داسلام په پلوشو کېي
 مينه بىلدۇ عقل بىل دى معرفت په مينىچىرى
 نظرونه ديدغۇنە دوصال په اړه انوکېي
 قېيت او پاس لورى چۈرۈپ پرچىلۇ لارىدۇ
 درېشىتىنى مىنې راز دى رامعلومه لىيونوکېي
 په خلوت كېي ځانست وي يادىغلى يادۇ
 منى غم بى غزه تازه كېي چې شي دا او تكى چىكېي
 اسويلى ساوه ساوه بى شنلۇ خەر و کېي لىپىرى
 بىندىوان بى ديدغۇنە دەھران په پنجرە و کېي
 تلوسىكى داتىن بى نەزەلە و لاڭخى بى واڭ
 تۈرى چاپەر دەردىغىن وي دست ماڭونە لەخۇز
 پە چاپروت خادر دەكلو بە اړه كېي ديدغۇنە
 خېنچى سترى ماپە درەمىي دېھەول پە تۈچۈز
 لە زەنگونە تىلەدە پە يېتىمە مىنە پايانى
 لە هەر عىيە بە امامان وي پە دلبىندە بلند و کېي
 دا سېيە او پېندىزلى خىرپى لىش نەتكۈرونۈنە
 کېنچى
 ناروغان او ووبىي تۈرىچى جى بىندىداوسى ئاكى
 دا بېڭىزە بى روزگاره دەھرچادى تەچى كەرى
 سوچىدىلى جل و هللى دا هماپ سختىكى موکېي

دا تر سره کونهوي بيره کوليدلي انداونه
 وچي شونهوي گريوان خري ثيره نگونه په کېچي
 تيت نظر و ته و نه کېچي چي احيله اهانان وي
 د ميروليس نيكه زامن وي د ناز و وينه هرگئي
 دا با نيكه تاقوب يې خواه شو د بسوونه
 د هجرت په موږ چکي یون شو به سودا د ګرداوکېي
 اوں په ژنه د قضايې اوښه کېږي اړه اشي
 خدا یه مرکېي بې عنقه پمن و دغه په سلکېي
 چې بېړي د نازک فک، حصارې "پېکېي د خالجې
 سره چېښې بې دغېرت دې په درهاب د حاسوکېي

لکزد د من فتن په
 ناید اخراز، زم زمش مرعې شیدي از جهولي
 جو ابر لاد ګونه در غربې

امان الله ساهر

اکو ہر خنک

قسمت را و ستم له کو مر
اکو ہری سرای د شہباز ته
د خوشحال خنک حجری ته
د باد شاه اکو پلاز ته

* * *

چی په پینسو کی بی بیری
دوطن دخرونواو بشکی
د فرافقہ پر گریوان حی
د عجحف نہرو نواو بشکی

* * *

دنیاز بینو په هجران او
و غمچو په ویر شارپی
د کابل سیند اباسین دی
په چل سوی تقدیں شارپی

* * *

هر یو منج، هره چې بې
له در دنون حکایت کا
هر یو شون او هرفایادی
له وختونو شکایت کا

* * *

یگانه حوانان بې میره
من د تورو په میدان دی
ای خوشحاله با باخه شوی
تک تنها ولار حیران دی

* * *

دختکر لاره خارپی
له مومندو لبکر غواپی
اپریدی ایستلی تورپی
په شمشاد او خیر غواپی

* * *

سل غرقد دی زرہ چار دلی
 سل گلوند رشیدلی
 سل ہمارہ دبی لوٹ شری
 سل ارمانہ خاوری شری

* * *

آه فریاد بی چم په چم دی
 گھر په کرد بی ویر ماتم دی
 چبی په پیسر کبئی دبی بھیری
 داد هغورست کو نم دی

* * *

اباسین میر د سیندوون
 ای د جنگ د میداں میره
 په دہمن سوبه مشکله
 مراثہ بنکاری بی تدبیره

نە بە يى داسپى قور جو پشى چى بە مسلمان او كافر كېنى بە هىخ فرق
 باقى نشي - زە حضرت خەمدە ملى اللە علیه و سلم خپل شفيع گەنم
 او تاسوتى داللە باك بە نوم باندى خواست حرم چى بى طرفته
 ترجىھ و كېنى - او خالقىزىھ جىڭ و كېنى، خود نادى شاه پەشان
 كار ھم و نكىرى - هەفتە چى بە دەھلى حملە و كەنە نو مسلمانان يې
 ھم ذرىپى ذرىپى كۈل اولامو - مەھىمە او جىتا يع باقى شۇغ - د
 دې رەجى نە دەھلى سلطنت دماشۇمانى يە لوبە جورە شوپى
 دە خەكە خود دې خېرىپى پۇرە او مىكلە تىكراپى پەكار دە - چى د
 يى مسلمان مال بە ھم نشي لوپى كۆلى - او نئە بە دەھەنە شەروپىند
 ياعزىز سە لوبى كۆلى شى".

د شاھ صىب دىع، مخط ملا ويدىن نەپس احمد شاھ ابدالى
 ھندوستان تە دىرسۇ اپنە دەھىم و كەنە - دەغە وخت مەھىمە تۈركە
 پىرىپى ئار سىيدىلى وو او دې پىنجاب پە بېرىھ علاقە باندى بى قىضى
 وە - احمد شاھ ابدالى پە لازىم كېنى دەھىم ويرەن جەنكۈزىنەپس د -
 باقى پت ميدان تە ورسىپى - دەھەتىخىال و چى احمد شاھ ابدالى
 نە مۇنېن بە مقابلە هىخ ھم ندى . دەپى و چى نەپى فىصلە كىرىپى
 وە چى د احمد شاھ ابدالى سە دەمقابلى نەپس بە وسواں ھەف د
 ھندوستان بادشاھ جورە وو - او دەھلى جامع جرمات تە بە
 دەمندرىشىكەل ويرەكۈپ - مەھىمە د دىوان خامىن او د نەظام الدین
 ئاولىاء د مقىرىپى دكىنبدۇنۇ نە دىرسۇ زەرەن كەنورىي ، د سېپىزىز و

الشّفّاف

شپه په خپل نزاره خادر کښي
نیمايی نهی چې غفاری
د آسمان په سمندر کښي
رونه ستوري چې بلیني

* * *

د دافې په تلاش ستري
مرغه ھالو ته ستني شي
د ڪوڊونه د یوې مرپي شي
کوځي شورې په سوره و

* * *

نیمه شپه چو په چو پتیاوي
هر چا سروي لکولی
ما را ڪښيري په ھای پکښي
خيال دي راشي سرهه غلی

* * *

حرب چې والعزی لئستركو
و بینه ناسته مترسایم
لکه پرخه په شرابيم
لکه واوره خوړل کېښه

* * *

کري شپه یم ناڪارهه
د توپونه درې اوږد
د ټینکونه غورک اوږد
د بمونو لمجی ویم

* * *

د شهید ورورد انتقام حنو
نه پاتيرې له مردانه
د آرام له دې منابو ؟
زهانګ به شنګه واختلي

او هغه بېرته كۆرتە راغبىك نەشۇ!

لە هەفتە سەئە دا سې وخت اشنا شىم چى پە روسييەكىي تىشپىركلىنى
 نەدەكىي وروستە بېرته هېۋادە مەرسۇن شوی و. داد ۱۳۴۶، ۴۷۰ كۈل
 خبرە دە. مادا قاعستان پە تايىخ تولىنى كېنى كاركاواه او دى ھىم دەمدى
 تولىنى غربىكىلى شرىئى. دا سىيانا مجلىي او تايىخ تولىنى دا رسىيف لەپاره
 بە يېپ لە سەرسىي شەرىئى نەتارىخى مطالب او خصوصاً دافغانستان دتايىخ
 پە ارىھ مطالب تۈپپەتكۈل او تولەر ورخ بە پەخپىل كارپە مىنە بختۇن
 زە دەپۋاد يەعىيدقىن او چىڭىز ھەنخۇان او پاپا يەرىلىكىوال مندىيى
 شىنوارى بىسىم، دەھا اصللى نۇھ غلام مصطفى او غلۇمىز بى حىقىقۇ خى
 كله چى ما ورسە پېشىندل د «مندىيى شىنوارى» پە نىم بە بې
 لىكىنى حکىلى او كله چى د داۋىد خان جەھورىت اىلغى او قىمىي او سىمەايىز
 نۇھونىز بې بىندىكۈل نۇ دى حكىم بې نۇھ شۇ چى غلام مصطفى حىقىقى
 دە پەخوا پېچى اىسپىي وواو «مندىيى شىنوارى» سانسۇرچىلۇن نەپېنۈد

چی چاپ شی ، دی ھم لہ قول نام او نبناں نہ تبرشواد دخیل نوی
(چی اوس پی نوم رانہ ھبردی) پہ نامنگاڈ « ابو ... » پہ نویم لیکنی
حکلی ۔

دہ ددی ترجمنگ چی پہ تایمیخ تولنگ کنی کارکاو ، درا دیو افاقتان
د پیتو تفسیر او سیرہ النبی د پریگرا مونین طاق ھم و ، نطاقی پی معیاری
روہ او پاکی عقیدی او اخلاصی پی غربن تھ خاص اغز منتب و بھنبلی فی
مندینی صاحب یوہ درج رانہ و بیل رہ د تفسیر شریف او سیرہ النبی نطاقی
د پیسو اوحی الرحمی پہ غرض نہ بلکی لہ دی املہ کوم چی د پری پی عقیدی
کسان شتر چی دا کار خض د پیسو لہ پاہ او د پیشی پہ حیث کری . زٹ پہ
دی وسیله دھنی عذر نیول او ددی سپیشی کار تقدس سائل غولیم لآخر
کلمہ چی سکونستانو جو کدا و کوہ پہ ھما گدھ لور ہجہ درج فی پہ رانہ یوکنی
د سیرہ النبی سلسلہ قطع کرہ او وسیعه مندینی صاحب وظیفہ ھم .

بناغلی مندینی چی شپر کالہ پہ رو سیہ کنی تپر کنی وو و بیل بیلی :
رسان پہ دی رانہ دیں پہ قهر وو چی ما پہ شپر کلوب کنی ھم د دوی
لحرہ و نہ نیولہ او پہ دی لار کنی د دوی تو پل ھٹی پی نتیجی شوی .
بناغلی مندینی خبلہ اسلامی عقیدہ دو مرہ کلکھ ساتھی وو چی دامکان
ترحدہ بھی حان د جاعت لما خضر تھ رساوہ ، غرمہ بھ موصی پہ تایمیخ قولنہ
کنی دو دی و خروہ پہ بیڑہ بھ ولار شواد دفتر تھ وو چیم جومات تھ بدی
جئی تھ حان د رساوہ ، خوکلمہ چی د تایمیخ تولنگ دفتر لہ قلعہ فتح اللہ
خان نہ مادر پیشند و اپت تھ ولب دیدہ نوبابا بھی د ماسپینیں لمرغی

د پلخشی په جامع جو مات کېپی ادا کاۋه .

اىر واباد علامە عبدالمى حبىبى چې كوم وخت د تاييغ توپى يىش
و ده تەپى د " دشۇرىي اتھار خارجى سىاست سندوونه " نۇمىكتاب
چې د روسىي د باند نىوچارقۇزىلەت پە دېرىش خلوپىنىڭ توکۇنگىنى
چاپ كىرى، سپارلىق او فەظيفە پە دىكىرى وە هەفسىندىنە تىپىلى -
فېرىزىرىي چې لە افغانستان سەارە لىي، دا وخت ماھم يوكاپىل كىرى
وچى ئاسىي سندوونه ئاغۇنلەتكۈرىچى روسىي لە افغانستان سە
منى او بىاپى مات كىرى او تىپبۇلاندى كىرى دى. نولەدەنە مې
و غۇنېتلىن چې ددى دەول سندوونق يو - يىن قىل ماھە ئاكىرىي، دەھە
پە وعدە وفا كېپە او دە دەول سندوونىي ئەرە سپارلىچى دەلەخانى يو
ئاسپارلىشى سىندەدا اس ھەرسە شتە او دېخانى د آتىاردى پە موضع
کېپى د افغانستان لە مرستى او هەدر دى دەنە روسان خېرىشى او غۇسەيد
دى (داسىد دېناغلى مندىزىي دلىكىپى د نۇمىپى پە دەول دەپى كىنى
پە پاى كېپى ولۇئ) .

د خەلتىيانى د كۈنىتى كۆدتا تۈركىلى دەرسىتە ما بىالە دە سەونە
لېدلاى شول خەد كۈنىستانزە وە كەنەنە لەرەنە مىاشتى وې چې داطلاعا
او كەنەنە پە وزارتى كېپى د كۆشايانىز دەخىرىپى يېئىرىكى دىونىكى پە مرستىپە
كارپىل كىرىق، دەپى مىركىن مىشۇلىپىن ماھە وەپىل چې كارىرسە وە كەنەنە
خەماقتە وەپىل : نە د كۆشايانىز پە باب مطالعە نەلەرم، دوى وەپىل
ئاسىي يو خەلە چې پە دې بىخە كېپى پە پېنىتىكار وە كەنەنە ئىمەرى كەنەنە !

ما د منديزېي صاحب نوم ورته واخیست، حکم ده دکوشانیا نړې باب نړۍ
ترجی کړئې وي اور د همه ګهه ځای نه مې تایي ټولنې ته تلفون وکړو کړ.
ده دليل : " او س همدله بشيم ! " دانهها او بناغلي منديزېي روښه
خرې رې بیازه په چل څنان شوم اور دی په څل ، د ليدلو اوږدې
فرهت ميسنه شو، ما چې را وخت به پښتوونه کېږي کارکاوه، خير محمد
شينولهه او دوست شينولهه دو هتلقيان هم هلهه وو، په دهه پې
بهې خبرې حکلې او په اصطلاح په اوږدې کېږي ورته خرې وو، دا پې نکارید
چې دده شينولهه پې پلډ او حتی فرسته لههانه .

ینو وخت خبر شوم چې بناغلي منديزېي د ۱۳۵۸ کال د غواصي
په ۲۸ نېټه د جمعي دشپې په $\frac{1}{3}$ ۹ بجې په نړما نځان کلا کې له چل کړاني
حکل نه د خلقيانو له خواښویل شو، دده نیول دو مره وختانه وو چې
له ده سرو ناست دو هتلقيانو نامن عنایت الله مشهور په ملا جان او
عبد الله بختور او دده یو خودي محمد خان چې حکوچنی ما شوم اور
کابل د عربی دارالعلوم شاکردو، هم درسته یو ډل شول. د ډوسته
بيا خبر شوم چې بناغلي منديزېي له حینې هنقولقيانو نه چې ځلولان پې
وو د خپلويه په داد مشریعه غوښتې وو چې : خمه وکړي ؟ هغوي
په خوله داد ورکړي وو چې بې غمدا رسه خري په عمل کېږي پې دده نیول -
چټک کړي او څلوا کونستي مقاماتو ته یه خبر ورکړي وو چې دی له تېښتې
نه خټکي وشي .

افغانستان ته دروسانو له سالانو او د بېرک تړواکن کولو وړوسته

د بندیاين "عموئي عفوه" (؟)، اعلان شو، د بندیاين کوئینو د بندیاين
در اخلاق پېدو وړنجي شمارې، په دې کسانوکې د بنااغلي منديزې موګا
هم وه، د هفت، وړح او ساعتون په سمبولو بخته وه، د ۱۳۵۸
کال د مرغوي په ۲۶ نېټه د کابل د خرجي پله له نړدان نه یوشپېندۍ
دا روټل خرد بنااغلي منديزې په مورجا درې دزوی د اخلاصون زيرې
ونه سکي او وړي همداسي پوري پاتې شو، نه یعنې دې کوتاه بېره ته
ړاګږک نه شو بلکه له ده سروښوں شوي کسان او د ده محمد حسن فوسی نوکي
چې تر ده یوه او ټنه د خنډ نیوں شوی و هم برقة راستانه نه شول، مود
پې چې غمونځ او که او ناروغه کړي وه، ناروغې پې نوئه هم نړیاته شو او
په لندوخت کېنې پې له غجني دنیا نه دتل له پاره ستګي ټولنیا کړي، خدا
دې وېجنېنې .

هو! بنااغلي منديزې لکه د زکونه هېواد والو غونډي د کوښتاش
دو حشت قراباني شو او د ده مشخص جرم دا و چې ولې دروسيې د شبېن
کلې استوکې په موده کېنې کوښتنه ش او رې مسلمان او عقیدتن پاتې
شو، هم مجرم د د شهادت و سیله شوا هم دا جرم د ده د سعادت
و سیله حکمه خیر حمد شنواری هم شروندې پاتې نه شو خو هنډه په بدناړۍ
و طفروشې او ابدي مختروع کېنې مرشوا او دی دتل له پاره سلمه دی
شو، د پيار او اتخاړ مردانه لاره پې ونیوله او رښون د پېچځلی اسلامي
 ملي انقلاب په ټهيرکې دتل له پاره د نور خللى شو!
ارواښاد دې وي!

دا هم د همه سند من چې شهید مندی زی له روسي کتاب نه په پوئامانت
دارید را ز بارې او د بخارا د آزادۍ په مبارزه کښي د افغانستان د خلکو
ټکلوره برخه اخیستنه بشیي :

کتاب :	د شوروی اتحاد د خارجی ساست سندو
مؤلف :	د شوروی اتحاد خارجی بولنډیت
خای او ره چاپ نړۍ :	۱۹۵۹ مکو
توله :	(۳)
مع :	(۱۹۹۱)
د ۱۹۲۰ کال د سپتمبر ۱۱	
نمبر ۱۰۱۹	

د افغانستان خارجه و زیر محکم طرزی ته د منځنۍ راسیا په هېلدوغونکښې د
شوروی روسيي د فرق العاده او ختان نماینده یادداشت :
زماد حکومت د شفری فوری پیغام له لارې ماته معلوم مشو چې په
بخارا کښي د شوې پلټنوه په نتیجه کښي لاندیزی هېږي په پوئه دولې تثیت شوی :
۱ - د افغانی نماینده عبدالشكروپ خان له خوا په بخارا کښي دروسافر په
ضد د تولی پرو پا چکند سرپرستي .

- ۲ - بخارا پی اردو نه د افغانیون له خواقلیم و د کونه .
- ۳ - په بخارا کښي د افغانی توکلکیو اړ تولیدنه او د واقعاتو په وخت کې
تر تولیوزیات په خلا نه توګه کړیا پایه درویجا جنکې دنه .
- ۴ - بخارا ته له افغانستان څخه دوسلور سونه او د همد غړه هدف له پاک

- پە تۈكستان كىنى داھىنانلىخوا دو سلۇپ لە خە رايىنە .
- ۵ - پە تۈكستان كىنى داھىنانلىخوا دشۇرىي پە ضدپەنج پروپاگاندە
- ۶ - پە ئىزگانە او د بخارا پە حتىيەت خاينو كىنى باسمە چاينى^{۱۰} تە نە قطۇعە
حىلىقىنىڭىز مىستى .
- ۷ - پە چارجوي او د كوشك^{۱۱} . مەزاد پە عقىبى بىخى باندى پە حملە
كىنى داھىنانلىخوا كىدوون .

روسى سوسىالىستى فىدلەسirin شىرىدىي جمھورىت چى دەوارى د
حکومتوپۇز تەنخ د دوستانە سەرەپلەر^{۱۲} تېكىلولۇ پە لىرە هەيدە تشىق شىرىپە
ئۆرە خاشاشىنى سەرە دىغى تولۇ خاشاشىنى كۈونكى پېپى يادوي خرى پە داسى
حال كىنى چى دكابىل دحکومت پە دوستىر نە بدەپدىكى باولىرى د نۇمىرى د
پېپنولە پار يۈزىنى علت پە دې كىنى حکورى چى داھانى مىركىزىي حکومت
او دەھىدە دەھىلە ئاينىدەكى نۇرۇمنىخ تااس ناقص دى .

ئىمەككە زىما حکومت پە داسى حال كىنى چى پە خىلە خاورە كىنى د
امرىسى مىسئۇلىت پە غاپە لرى او د بخارا د انقلابى حکومت پە حىكىپىز
تعەمد كۆپى دىيىچى تەپايە بەپ دكاماپىز د شەرو دفاع كۆى د بخارا د
انقلابى حکومت پە پۈرە مراجىق ماڭە دستورەر كۆپى دى چى داھانىstan
لۇر حکومت تە دوستانە اطلاع دىكەم چى پە تۈكستان او بخارا كىنى بەپلى
دنماينىدەكى نۇ پە كەلەكە پەتەنداو خمارە كېرىي او لە روسى او بخارا ئى خاورى
ئىخىز دې خىلە عسکرى توڭىزى و باسى .

پە داسى حال كىنى چى د خىلە حکومت امرىيە پە ئىھاتى كۆم او هەۋەھەر

ئۇ تەرى دىرسىارم باولىرىم چى دا ئاقستان حکومت بە ھەم لەكىخىنگىچى دەھە دلورۇ فایندىڭ كاڭزە خرا ماتە خۇركەرەيل شىرى دىي پە تۈركستان كىنى دىبادولىم سۈلى او اىمى لە تېكىلولۇ دشۇرىيى روسيي او دكالا نەدوپۇ خانىن او ئاقستان تەنخ دوستى دەمزۇ لە تېكىپەدا و پە منخى آسيا كىنى دانكىلتان دەغۇز دېنخى لە منخۇلۇ سە علاقدۈرىي او زما دەحکومت لە پېشەد سە بە شۇرە ەبىطەرنىسى او پە ئەلتوڭى كىنى بە دەدە دلورىنامە خەندىلۇ بە استفادو دەخىنیي لە پاوه لازم رىسالىل پەكارا چىي.

پە ئەغا راكىنى دا ئاقانىق تۈلگۈر زايەر پاقي كېدىنچى دەخارا دامىر دە شخصى ساتىنى لە پاوه تاكل شىي وە (تەكچى لۆر مەترە خارجە وزىر ماتە دەغىي ولىي وو) دەحکومتدا او دامىر لە خرا دەخارا دېرىپۇرلۇ خەندى دەوستەنە يۈزى خىلە معنى لە لاسە ورکىي بلەكەمكىنە دەچى دەخارا دەاخلى جاپو او دەستە رسېلى كورتاپە نىبت دا ئاقستان دلورى حکومت دەۋابىطى پە باب بە دەنلىي انقلابى حکومت پە سەرگۈ كىنى بېنى يۇنا مطلوب اۇنادرىست تىصۈرەپىدا كىرى .
پە ئەغا راكىنى كەھ حکومت وىي خەچى دەملت پە خەپىدە وىي دەۋابىتلىرىن كۈونكۈلە خوازىمۇن بە كەدەر غۇزندۇ كىنى دەھە دېرىۋ آئىداى لە پاڭ هىلە خەركىنە شىي چى دەتەون پە يۈرە ماادە كىنى دەشخە يادو نەھم شىي دە . پە دامىي حال كىنى چى زما حکومت پە خىل تۈل قۇوت سە دەخارا دانقلابى ملاتىن كىرى نە غۇزەرى چى لە ئەغا خەندى دەخلى كەتىلە پاوه استفادە ورکىي بلەكە دەزى پە عەكس دېرىۋ آئىداى داعلاملى پە خىنگ كىنى پە ئەغا ما باندى روسيي دەغۇر اسيازىي حقوق خەنخە خىلە لاس اخېستەنە اعلاملى .

پە منھۇ آسياكىنى دشۇرىي روسيي فرق العاده اوختار ئايندە.

سرىچ

(۱) باسچيان پە منھۇ آسياكىنى دەھنى دېلى نۇم وچى دانقلاب پە
ضدىپى دارو بە شكل حىكتۇنە سکول . »

يادونە : سو سانق تىل ھىڭ كىلەچى دىدىن اورطن د آنمادىر د لارپى هەنر
عاجاهدىزىتە چى دىكۈنىزىم پە مقابل كىنى ھاوا لارپى شوي وو د باسچيانو، دارو-
ما مانق اىشلىرىن نۇمىۋە لەخلى خوارىس چى داقانتاشان مۇمنا وزىغىسى
عاجاهدىزىن نەھىپ بىرىنىكى اوچھايانى ماڭە ورڭىزە پە دې معرف شىل چى دى
تىجاوزىن او تىرىي كۈنىكى دى او آنمادى غۇشتىرىكى عاجاهدىن .

(ح - رفع)

دیوپ او دیو نتونه تول تبستولی وو .
 په دهلي دقبي کولونه پس دمرهتهو دا یقين وچي د -
 ابدالي فوچ دجنا سیندنه هم نه شي را او بيدلى - څکه چې په
 جمنا کې سيلاب و - خواحمدشاه ابدالي دجنا په غامرو و دريدر
 یوغشی بې په لاس کبني ونيو - د مرانکيم خر آيتونه بې ولوستل
 او په غشی بې چې کړل - بیاپی فوچ ته حکم وړکړو چې تول
 خپل خپل آسوونه په سیند باندې وړکړه ګړئ - باډشاډ د تولو
 نه اول خپل آس په سیند باندې وړکړه کړو - دغه شان تول فوچ
 دجنا سیندنه پورې وټو - او د پاني پت میدان ته وړ سپیدو
 بیں طرفته یرازدها لبکر او بل طرفته د احمدشاه ابدالي یو موق
 فوچ و - د جنک په میدان کې دا معلومه شوه چې ګوښد پنډو
 لڅلويښت زره فوچ سره ټاروان دی چې د احمدشاه د فوچ د
 پاره د غلي داني او نور سامان وغیړه لارې بند ګړي - ابدال مخني
 سره د دغه فوچ سرو د مقابلې د پانه خپل پنځه زره کسان ولیں
 د ابدالي سوره شپه په شپه ګوښد پنډو چې ګړو دغه وخت
 هغه د دنيا او ما فيهانه ناخبو په خوب او ده پروت و - چې قضا
 بې په سر او رسپدې - او پېښتو مرهته لکه د مولو او ګارنزو
 پري کړل - د ګوښد پنډو سر ابدالي ته راول یېږي شو .
 په ۷ جنوری ۱۷۶۱ سحر وختي مرهتهو په خپل مخونې یېغزا
 منلي وو د پېښکو پلوونه بې نزو هند میدان ته را وستل - د دې

د سید جان ملاال د مرکز په ویرکنې

نړین انځور

ده ټه چې وطن یې ساوه!

سید جان ملاال د پېښتو دې بشه د مردم لیکونکي، کيسه لیکونکي او شروې زاليت و. په تېرې بیا، په افغانستان کېږي د مراد میمي او مليزې یوں متدارو په کېښو کېږي د هغه فرم د نړیاقي یادوونې او ستاینه په دی. تېرکال نړمېښ د غړو څوون لیکول، په پېښو، کېږي د شروند پېتني څخه کړي. دا دی د هغه په یاد د « سچپدې ». په دې کنه کېږي خه لیکو او د ادبی او هنري هڅو لنډه یادوونه یې کړو.

سید جان ملاال د ۱۴۳۲ هـ.ش کال په شاوخن اکښي د شکرهما ولایت په « سره سرود » کېږي د حاجي سید عیسى په کوه، کېږي ستړکې وغړولي. لوړ فرد، منځنۍ او تانزي زړو کړي یې په شکرهار کېږي وکړي. په ۱۴۵۱ هـ.ش کال کېږي د کابل پوهنتون د ادبیاتو او بشري علومو په پوهنځۍ کېږي شامل او په ۱۴۵۴ هـ.ش کال

کښې پی د نوموري پوهنځي د شرون نالیزم خانګه په بري سره پاڼي ته رسوله . لئه پوهنټون څخه تر فراغت وروسته په پهراډيوس افغانستان کښې ، د هنزاوا د بیانو په اداره کښې ؛ د پروډيوس لیکوال او د هنزاوا د بیانو د ادارې دلوی مدیر په توګه وظایف تریز کړي وو . پېښور ته د هجرت تر دواړنه پوردي پی همدغه دنده لرله .

سیدجان ملال د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د قوس په شپږو یشمې (۲۱) نېټه (د ۱۹۸۹ ع کال د دسمبر د میاشې په ۲۷) د یکشنبې په ورځ د پېښور په بشار کښې دفلج په ناروځۍ وفات شو .

إِنَّ اللَّهَ وَإِنَا إِلَيْهِ رَاجِحُونَ

د اړو اښاد سیدجان ملال مری له خپل وصیت سره سم د آزاد افغانستان په سره مرود کښې په خپله پېښه هدږو کښې خاوړه ته و مصالل شو .

اړو اښاد سیدجان ملال د خپل ټروند په اوږدو کښې کن شمېر ټورنالیستیک نعالیتره او د غړه مازني په ادبی برخو کښې هم کار او فعالیت د هېږدلونه دی . د هغه د ادبی کار لټه لټه يا دونه د اسې حکلای شو :

۱ - هغه په خرخي زندان کښې د خود بدلي او حکي بدلي شاعر
امان الله سیلاپ ساپي د شعرونو یوه بنکلې جموعه را بهوله

او خپره کړیده . د غډ ځموعه « داوشکو سیلاپ » نومیری چې د غړه څلی شاعر سیلاپ ساپې هغه شعروند په ګښی راغونه شوی دی چې په بېلامړۍ وختونو کښی دهید په مطبوعاتکښی خواه .
 وله چاپ شوی وو او یا د راډيو په څېړکښی خپاره شوی وو .
 ۲ - هفه د مرحوم عبد الرؤوف بېنوا د درامو ځموعه د « زړو ګنهکار » په نزم را قوله کړي او سرینه یې پرې لېکلې ده . د غډ ځموعه هم خوکاله وړاندې په افغانستان کښی چاپ شوی وو .

۳ - اړواښاد سید جان ملال یو شمېر لندوی کیسي هم ليکلي او په مفرق دوی یې ده پواد په مطبوعاتکښی چاپ کړي او یا یې

درا دیو له لاری خپری کری دي . د هفته یوه لنده کيسه « دخوازه
دو پرخه » نریاته مشهور ده . د ملال متفرقی کيسی لا په کومه ھانگری
مجموعه کنی نه دې چاپ شوي .

۴ - نومنوی درا دیو او تلویزون له پاره کن شمیر سداری ب
لیکلی وې . په ترازیدی او کومیدی دواړو برخوکنی د خاص
استعداد خاښد و د مرحوم ملال د غدر پلاپلی سداری او نایشناې
که یو خت په کومه ھانگری مجموعه کنی سره یو حکای شي ، دابه یوه
ارښتناکه مجموعه وې .

اړوا بناد سید ملال د هجرت د کاره او نو نمل شو ، له دېرو
ھېلوا ، له دېرو اميدونو سره په د هجرت د لارو یون پيل کر . هفته
اميده لاره چې په جهادی فرهنگی هڅوکنی به پراخه و بلوه واخلي ، خو
شوند و رسع ملکر تیا و نکره . هفته د غوا اميدونو ته و نه رسید
او پېښو ته له هجرت څخنه لنه موده ورسته دفلج په ناروئي اخته
او وفات شو .

لکه چې د هفته هېواد ، د هفته ساه وه ، هفته به په سخته ناروغه
کې هم ويل چې : ما به په آنرا د افغانستان کنی خاډو ته سپارۍ .
او هداسې وشول ، هفته د خېل رظن په یوه آنرا ده سيمه کنی دوطن د
مور غږي ته لای .

محمد صدیق پسلی

د عشق کاروان سالاره

که دې دنائز جلوه دلرغوندي سيناونسي
« د طور د پوي ته به مرسی ید بیضاویسي »^(۱)
يوحئ دې بیا ویده بلال ته د اذان ووايه
چي منکران دې همندا لا لله و نيسی
در چيل اذن غوله ی بیا کاروان سالاره د عشق
چې د یثرب مژمان لاره د بطحا و نيسی
مین قریدې د طربی په خاکړو خاله نړۍ دې
که په جنت کې هم پلوو ته طربا و نيسی
د عشق رهرو ته دې منزل د شرونډو سپکه مخنې
د بوره بورکه غوندي چې لاره د صحراء و نيسی

(۱) د امصرع د صایب دیو شعر تو حمه ده چې ولید :

کلیم دست برخار شمع طور گرفت .

مسلمان‌نمته تلقین کره بیا هفه خبری
 چې د ایمان په سوره لمرغوندی دنیاونیي
 په دې مادی عالم کښې مومنی تقدس دکتاب
 چې لکه توری د زړه غږه کښې معناونیي
 په دې توهم کښې سخ د هفومنان په حال
 چې لکه شمه په سرچتر د مرزاونیي
 خذایه پسلی ته هفه عشق، هفه جذبه و خبی
 چې د سلمان غوندې لمن د مصطفی و نیي

نغمہ شمید

بود تابوت خون آکوده من بدوش دوستان نیک اختر
 شال زورق یاقوت باری خرام روی موج بحیره امر

میر محمد عثمان (دہلی)

غزل

جان اعدا است بلب نج کشیدن باقیت
صلید مطلب شده از دست و دو دین با قت

بر سر رشته جان خجس دشمن دین قت
کشة شمشیر حابل تیز و بردین با

بشر مایل شر بر سر اباباے بشر
لب آتوم نگند است و کشیدن با

نمیت یک فرد که آگر بود از خبیث
رنم شیاد ترا پرده در دین با

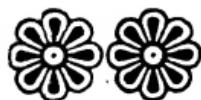
بچرانگ تو که روشن بود از روغن ظلم
تند بادی شده تزدیک و وزدین با

حیف و هیبات که با تیرخای صیاد
مال پرواز شکست و پریدن با

نه نمود است اثر ناله مادر گوشے
پذبایار گفتیم و شنیدن با قیت

بی بدف می کند امر و زیاسی و ملاش
لیک بر منزل مقصود رسیدن با

ز آتش در د وطن خون جگر جوش زند
 لخت دل آمده بر دیده چکیدن باز قبت
 کرده ای بسکه تو تعذیه غذا هار حرام
 شکت سخت درم کرده کفیدن باز قبت
 شیر مقصود چو نشید بامد ز تماش
 خری طفل امل تا بکیدن قبای
 عقرب ز لف سیاهی که ازو بر خدم
 کج گرفت دم خوبیش و گزیدن باز
 چونکه هر عصر تقاضای حبدایی دارد
 بچن آمده بی پرده چیدن باز قبت
 دلنشین شعر بر از نده (نالان) مر
 مشتری بیع نمود است و خردین باز

لپو لپا لام

من هم لکه د پروون او نور کله غوندي د گرچه دن له پاره
 د باندي وو تم چي پېي مېي غږيولي وي. پر لاري تلم، شاو خوا
 مېي سترګي هم رغړولي لکه سيل چي مېي کاوه؛ هرڅه او هنځوک
 هر چېري ول، ما هم ورته کتل خو ليدل مېي هېشخ نه. نړه پېژڅلر
 خیالونو او اند یېښو کښي دوب وړ؛ یا د اسې بیده تلم لکه او برو
 چې پېراخیستي وئم؛ ما د اسې احساس کاوه لکه او به چې
 ولارې وي، خوږي او بلې خوا ته مېي وېي او درختې، وړوونه
 او د ډیوالونه، وکړي او نور ډوی ځنډ پاس پې خوا باندي هلي
 څلې ځکي. د اسې مېي هوین لة سره الو تیو... سوکه....
 سوکه.... مېي کېنه او بروه در منډله، یا پېي ما د غه ران احساس
 وکړ. ورو- ورو مې د سترګو تر کو خجانو ورته وکتل؛ وېي
 ليدل چې یو لاس مېي پن او بنه پروت دی. ما هم نړکو شين،
 او منځ مېي وړوله او. د غه یو تارې سړۍ و. او بوده سپينه

مطلوب دا و - چې "کته یا مرک" او په دې حالت کښي هفوی حمله وکړه . د دې خونږي جنګ په حقله پېشې براؤن لیکلی دي : « د دنیا خو جنکونه به نه د پانی پت د جنګ نه نړیات خونږي افغانستانجې په اعتبار سره د دې نه نړیات بشوی - کئچيرې مرهته په دې جنګ کښي کامیاب شوی وی - نو د مسلمانانو نړیات حکومت به د هېش د پاره ختم شوی و » .

سرپرسی سائیکس لیکی :

« د پانی پت جنګ د دنیا په فیصله کړو نکرو جنکونو کښي
یوو »

د احمد شاه ابدالي فوچ د خلویښت زړو نه نړیات نه و د دې په مقابله کښي د مرهتهو فوچ تعداد د دوه لاکھه (۲۰۰۰۰) نه نړیات و، خو مرهتهو شکست و خونو - پښتو مرهتهو ترلې پورې منډه وکړه . دلس د لوسمیلار په علاقه کښي هر طرفته د مرهتهو سپایان پلته وو .

خلویښت زره مرهته سپایان ګرفتار ڪړي شوی وو - چې وړست احمد شاه ابدالي دا سپایان د خمه فديې یا تاوان اختلوا نه بغير پېښو دل - او علاوه د دې پې هرې مرهته سپایان ته دوو سروپه د ځراپې د پاره وړ ګړي .

مرهتهو چې د شکست خبر ولورې د نویو ما تم ټچې خونه شر درې وړحو پورې یې خفکان و نماخڅلر د خفکان دوجې په یو

بمیل بینه بنیمه بی وه . ده په دهه لیزه می او تواضع رو غبره
را سره وکړه . مادا سې په ماته خواسته ټی مشی ورسه وکړه .
دا حکمکه جي یو خرمي پیشندی نه او بل نرہ دده له تواضع خنډه جي
و پوهیدم لکه د خرا یکړو هیله چې به یې لره . نزهه تلوسه
دا وه چې دی خپله د ادبیو دکه و ینا ژر لنده کړي او هراته ووالي
چې خد غولهه ی، خوما پر بیرون سوی یم . لکه دی چې هم و پوهیده ی .
او خیال پر نیلی سپر سوی یم . لکه دی چې هم و پوهیده ی .
نوی په لرمقدمې خنډ و خپل مقصدته و ینا وروهوله ، او داسې :
- سرهی اکا ! چې یو پونسته در خنډ و کم خوا خوبه دې نه
بدی بېړی ؟

- پونسته تر پونسته پوره ټی اړه لري . نرہ خنډ پوهیده
چې ته خنکه پونسته لاخنه کړي ؟
- شخصي پونسته نه ده . نرہ فکر کوم چې که ته د سد
خاوند و اوسینه په خوبه به هم نېي !

- نوزهه بې بايد جواب هر و مرد و عایم ؟
- لخزمه نه ده ، خنکه دې منځنې جواب هاکړۍ سواي
نرہ به دې ترابده پوري لاس په نامه احترام او هم ستاینه
کوم . هرجیږي به دې نعم په نیو یادوو .
- داسې پونسته چې جواب بې بايد په ما باندې پونهه وي
دیوچې پرڅای سل وکړه !

- نو غور دی دی ؟ - هو! الله لو یه سره خنہ لا .
 - دیوه قوکوم اقوام او قبایل چی په یوه شربه بز عینی؛ فقط
 پی یووی؛ سیمه پی یوه وی؛ مذهب پی یووی؛ دین
 پی وی، پی عبری پی وی؛ مقدس کتاب پی یووی؛ او
 هر خدای پی یووی؛ او دغه تول هم و دوی ته امرکوی
 چی تاسی سره تخد او هم پر یوه لس باندی ولارسی. خو
 دوی نه بزری دا چی یوه له بلد خنہ پر بیلا پسلو لارو باندی
 هرگه کابوی - لس پی پر لسو اسل پی پر سلو لارو باندی
 درویی. دالاخه، خولا خله بشکنی هم؛ لاخله جنکنی هم
 هم؛ او خله وشرنی هم ! من آیا دغه که وده داما نالری
 چی (دروی) شیطان پی تو خدای گرندی او پیاوی
 دی ؟؟؟

(ما تر نفوذ بالله و یلو و مروسته، دمرستی، الهمام، او تنیز
 لد پاره په عجز سره یوه پلامخ و پر تمنی آسان ته و هرو ایوه، او یا
 و درندج ٹھمکی ته؛ یوه پلامی و آیه غره ته په امید و کتل
 او بیا ارخنه حفتونکی راده ته؛ یوه پلامی و کن خنکله ته
 خپل کر جنده نظر و هر گلبیوست، او بیا ارخنه و هفه امرت -
 سپیز دشت ته والریت چی نه ما لیری پای نسوانی پای یولایی.
 هر خوندہ لنډ یا و هروسته چب بدره نظر له هفی سپیزی
 محرا خنہ بې ته په لش لاس ارکر جلد لی وی، وی به . بیامی

من هغه سپین بیری سری و لیدای سوای چې لا هنې نه ما
و نېټي ته د جواب په انتظار اسکیرلی و لکار دی . ماهم پسله یون
ساره اسویلی خنځ دده پوښته په نېټا سره وړ غږې کړه) :

- خداي دې دغې هیښ - پېښ که لکه نه چې دی هېښ
پېښ کړه !

بلغ کويد

درین ایام بر پا ګشت هړجا نام روزما در ساز و سوری
منم ام اس بلاد اما ندارم سرو دی ، یاد بودی ، سالروزی

دكته احمد یوسف یوسفی

سپیدی

که دبیلون شپرد بره سخته هم وی - خوچی سپیدی خودی شی
اشنا ته ارام راشی او دبیلون دغه سختی او نامردی شپتی په
عنه بنه وعلی ، حکه دخل شوند دیوه خوب ملکری دبیا لیدی او
برخای حکدو امید په نزهه کنی وی . هداشان که په یوه حکو
او کلی کنی چسته بدھ پیښروی دکور کلی تول غری د توری غمجنی
شپی د گلرو وزو او بدختیو په ٹھنک کنی سترگی سباته نیولی وی .
او په دی فکر کنی وی چی سپیدی به کله خود بینی تخر دغم لولی
شپی د ناکر دو ٹخنه خلاصون و مری . تو کله چی سپیدی په خورد و
شی د سباوون امید هم پیداشی ، او گم لولی شپی محپلی نیم بیداره
او نیم ویده یو خده سا واخی . حکه سباته پی نور خلک په عمر او
خواشینی کنی شرکت او ملکری شی . او ستری شری تول د مرشی .
هدادرنکه د سبادعه - خوچه او خوشحاله به وخت کنی د شبی
خوشحاله ، مست او ستری شوی اخلك هم و سپیدو ته چوکری .
حکه هر خمه که یو خرك خوب همو وی او یامست وی بیاهم ستری

کیری، خوشبخت دغدستی با دشپی نشی ویستی . یاخن بناعده
دنخانند خیال ساتی ، یا به دخپل مکرو او همزو لوخنه شریینی . او
یا به دامپی گتیل شوی وی چې د سپهبدی تر خود بدرو به خوله
حفل او مجلس نه پر پردی . په هر صورت د خوبنۍ ستپای او هم د
سباون سپهبدی ته صورت لري .

نو سپهبدی دی چې د بیلتون ، بنادی او خویجه د یوه سون
سباون نهیزی ماروی .

سپهبدی دی چې شیه ختموی او چو چه چیبا . پای ته رسپری ،
او د چې د چئنی پیل ځلوي . هدا سپهبدی دی چې د تبری شپی فتمونه
لیکي او د سباوری د قست او تقدیر څېره نه ځلوي . د سپهبدی په اړانک
څلک د بشه ټک لاري لته کوي . څلک لري او جلاس فرونه لندوی . اڅلک
پا د خپل سفر تعین او اتكل د سپهبدی ځنځ کوي . او یاخنی څلک د ستری
ځیدو تکل کوي . او یاخنی څلک خپله ورکه شوی لاره د سپهبدی په
ړنګاکښی پیدا ځلوي او خپل هدف ته ځان رسوی . نو ولی شو څوره
چې سپهبدی ځرديري رنډا په هم زیاتیری .

نو ااشنی د سپهبدی په خردرو د خپل سفر تکلاره و تاکه او خپل اتكل
یقینی کړي . دشپی ستپای د سپهبدی په اړانک پای ته رسوی . د تام د آن ده خنجر او
ابادی په خاطر خپلو و ډمنو لوله یو خله تو بشه پیدا کړي . او د ړانلونکی رو
سبا تدبیر د تقدیر د خندا ځلوي مه .

حساب وكتاب

پۇزىخىزىلادە ملال

میخانە

لە زەغۇر تولىپ ئەشىخ يوردىن ناول

ناول دنورو كىسىۋىشانى يوه كىسىدە اوپە بىكارە
ھەرىزىي تە داسى بىكارى چى نارل دلىنىي كىسىي يَا
اىسانىي او اىبن دىي كىسىي پە شانى يوه كىسىدە خۈركە سرىي
غۇدورتە وکرىي يۇناول ھەغە خۇندورە او زۇرۇما بىكۈنكى
كىسىدە چى پە يوه خاص ماھول كىنى داوسىيدۇنكى سرىي
نە چارچاپىرە تاول تاواتىوي او لە دېرىپىپىزىزە جۈھۈشۈزىي
وئى او دايىنىي البتە يى دېلى سە منطقىي امرىكىي ولرىي
چى دېپىزىردى خەجىرتە "پلاتت" ولىي .

پە ناول كىنى دىكىدارىونى يَا كىدار تول تۇند ياتىلى

پېښی بیانپېزی او پە کبى دەغە دەگەنچىسىلى، خۇافىر او حىقى قىبۇھ اتقو بە پورى دەغە دەغە ئۇندى بىان وى. د ناول لىكىننى دەخلىرى دار دەزۇندىلەمىزىد مەممە پېښەچى د ناول دەنەخىنچى پېښەرسەن شەۋىپىڭىزلىرى، رااخلى، هەنە تەشۇندىلەكىي، پېغۇن بىيلىي او دىيەن ئەنسىز بە شاقى ئەزىز بە ئەزىزلىكىي.

پە لەندە كىسە كبى دار، پېښە يايىزى ماحول ئاخىتل شۇرى وى او دەغە يوئى شىپە لەندە يَا او زىدە دەول شۇى قىي، خۇرسەن لە دې بىاھەئەرەشى كبى لەندەلىي تە دې پام ساتىل كىرىي يوتىكى او يوئى پېښە ھەپكىنىز رايانە شەۋىي. د اشارە خەنە دېرکار پە كبى ئاخىتل شۇرى وى، پە ھەدىي اساس دىيوي بىي لەندەپى كىسى لىكىل كىران كاردى.

خەپە ناول كبى دەپرو خېرىو او دېرسەدا يەتكەن خايد شەچى دەغە آئىرادىي د ناول لىكىننى تە اسانقاواپى بىلەقى او دەغە پۈزىن دې چىپە هەر خە باندى بىنە فەركەپى او بىاپرى ورنغىرىي.

او س تردى لەندە خېرىو، و دەستەم اەخۇ خەپل اصلىي مقصد تەچى ھەدد «میخانە» پە ناول باندى خە خېرى دې.

د «میخانە» ناول پە سېنگلى كچە او صحافت د يەپىر سەتى

بک ایجنسی له خوا په «۴۰۷»، «خونز کنې چاپ شوی دی، بیه
پی (۵۰) روپیده ده، لیکوال پی د پښتو ژب مولی لیکوال
میا سید رسول رسا» دی او د چاپ کال نلري.

د کتاب په لوړیو پامنځنې لیکوال داسې» یاد ځګنه

کوي :

« د ناول د کابل د بادشاھي نظام په زمانه کنې لیکل شوی
دی او د هغه نه ماڼي د کابل د بنار د معاشر فی، معاشي
او سیاسي شووند یو نفشه پېش کوي» او بیا ورپی د
کتاب تهوند ټوخي چې د کتاب لیکوال په دخل خون دوست
میافضل منار صاحب د نامه منه تری او ورپی د
نمول د لوړیا باب پیل دی. د ناول لیکوال په کابل کنې
د پاکستان په سفارت کنې ما مردیت یا ملازمت لري او
چخپله د ناول مرځنې کردار دی. کیسه داسې پیل کوي چې
هفه په خپل لوړی، مینې کنې د ماق خپل په وجه یو شپه
له ځرده ټروخی او د کابل د بنار په سره ځننو بالندې بې مطلبه
او پې ھدنه گرزی. درې له پاره چې خپل غسل ګلط کري.
په گرزې دو، ځکر زیدو کنې د « باغ عمومي پل » ته رسیږي
او د پل په س بالندې یو ساعت همسایه دریښي. هغه د
سپړنۍ د پل شولاندې د آسایي او شپر درولزې د -
غروښوندانه کوي، چې په دې وخت کنې یو هنکلې څانه

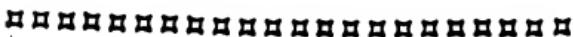
خجلی دده خواه مارجی او دده و چنگ ته داسی در سیری
 چی چکریا دی د کلوبن-کلوبن راهی پیش فی او په ده جریت
 سره، نه یوه کوی نه بل په ناخاپی دول ده و افی
 چی نڑه ستاسه واده کوم، دی فکر کوی چی گوندی
 ترکی راسه کوی، نو په همدی حساب دی همه توپی پوس
 کوی چی کله؟ او هغه ورته ولی چی یوکال پس به په همدی
 پنهنه په همدی بے ساعت او په همدی خای بازی نه او ته
 سره گورو او بیا به په دی باب سو خبری گلو. دنو و خبرو
 په جریان کنی خرگندی بی چی دخجلی فوم میخانه ده او هلکم
 خپل نور گلاب ورته نبیی «میخانه» له «گلاب» نه دا وعده
 همه اخلي چی که چری دوی دوکال په مو ده کنی سره
 غامنخ شی نو هفتہ ورسره دخربو گللو کو جین نه کری او نه
 به دچا په لاس پیغام ورته استوی، دی بی هسرو در منی
 او په داسی حال کنی چی دشپی نه سه بھی وی، «میخانه»
 خپنی بسیلیری، دی چی کورته راستی بی نو فکرونہ په په
 غنه اخلي، کله له خانه سره ولی چی دا به دپیر یانزو د
 نراته وه، او کله ولی چی چابد توکه راسه گلی وی او
 داسی نو فکرونہ، خوکله چی ویده گلی وی نو په خوب کی میں
 نو ولی سپین بزیری ورته مارجی او ده ته ولی چی دانه دپیر یانزو
 د ذاته وه اونه خرکومه توکاره ده دا خبره ربستیا ده.

له دې پېښی نەخە مۇرده ورسىتە « میخانە » وينى خۇ دوعدى مطابق خېرىپى ورسە نە كوي . دكىسى تىس پايدە پورى چى « میخانە » د خېل پلىندر لە خىۋىلىرىي « كلاب » پە دې نە بىيالى كېنىي چى يۈرۈم ھەفە لەئىردى وڭىرىي او خېرىپى ورسەن و كېرى . دكىسى دېلى خەم بىامىن پايدە پورى « كلاب » هەروخت او پە هەرخاى كېنىي « میخانە » لە دريو تەنسەرە جى يوهلاڭ ، يىن بىخە او يىر د پوخ عىرسى دى وينى . كله پە قىرغە كېنىي او كله پە سالىنگ كېنىي ، كله پە كارىزمىر ، كله دكابىل پە خېرىرسەنلىك او كله دكابىل پە سىنما كېنىي . د امىرىكا پە سفارت كى دجامو دسەنارىپى پە پروجەرام كى . پە انەق كامىتىتىال هوقل كېنىي ، دلامبىر پە حال كېنىي ، د كابىل بۆھىنتۈن د سىتىش بە سەر باىندىپى ، د « مىكىت » پە درىم كېنىي او حتى پە كىندهار او هەرات كېنىي « میخانە » پە ناخاپى بولۇ وينى . دكتاب پە ورسىتىي يابۇغى كېنىي چى « كلاب » كىندهار تە پە سەرفىچى ، نۇ كىندهار هوقل تە داشپى تېرولو لە پارەخىي ، بىاھەمھەلتە پە ناخاپى دول « میخانە » لە خېلىپى دېلى سەر وينى . يۈزىرىپى او يۈزىپى دكتاب پە ورسىتى باب كېنىي « میخانە » هەفتە تە هەرات د تىللوبىه اشارە تېرىۋى او كله چى هەفوئى روانىيى نۇ دى ھەر دېلىپى هەرات تە پە سەرفىر ئەپنەپى . هەرات تە پە رەسپۇدو سە د پارك هوتل

مرهته کند کنی هم او دبل نکری شو- د پانی پت میدان کنی هریر
 پیترون سپایی او سطأ دری مرهته سپایان مرء کنی وو- د سیر
 لک نه نزیات مرهته سپایان و تری شوی وو- د پانی پت میدا
 د هندو این د سلطنت نزیاتولن لاج په حای د هفری مقبره جبهه
 شوی وو- او د دی شکت نه پس د هندوستان نه د مرهته
 طاقت هپش هپش د پاره ختم حکمی ش-

(الله پاک دی د ابدالی سپیخلی روح ته په جنت الفردوس کنی حای
 و د کرفی)

(آمین ثم آمین)

له ما تو، و رانو تاریخ جو یو بی منزل په هسکو، یه یو طی کبزی
 د چو پیښو ته هم کله کله د گردابون غوپی و ره یو بی

ته‌جئی، هلتہ بیا هسل له هغونی سره خاخن کیږي، دشپی ده تول
دحو پلر نه د سنجی چې چې او سیاده زو غښ راهجی "گلاب" له
کوټی خنځه اړ بهر کیږي، که هکوئی چې "میخانه" په وينو
کې دوبه پنه او مبهه وي، هم هغه هلک او شنځه و د باندې
ثاره‌ی. د منځی د خبرونه "گلاب" ته دا پشته لګینې
چې دا شنځه د میخانې او هغه هلک موده. د دوی خل
پلار مړ او د اسری چې د دوی سره به ڪرڙیدی، د دوی
پلندر دی. د "میخانې" مور د میخانې د پلار په مرک
پسی د دې سری سره واده ڪړی و، د "میخانې" پلار
یو د پس مالدار تخارو، چې مال حال یې دې پرې اینې
و، او د "میخانې" پلندر په حکومت کښې د خه حکمې رئیس
و، هغه چې خون و ڪړو نو دشپی په تیار کښې لامه او
ورک شو.

له دې پېښې وروسته "گلاب" خپل خان د کابل نه
بل خارجی هېواد ته تبدیلوی او پاڼي عمر د "میخانې"
په یاد کښې تیرووي.

ناول همرپدې دول پای ته رسیږي.

د پښتو شربې د منلي لیکوال میا سید رسول ره
د "میخانه" ناول په تصویری لحاظ یو بناسته اثر او د
ماحول د عکاسی معیار په کښې او چت دی. ځای یه ځائې

منه تا مرینی سروایتونه هم لری چی لوستونکی تری بشخوند او معلومات اخیستلشی . هدا دول فلسفی بیان لکه دانسان دفلسفی بیان ، دشوند دفلسفی بیان ، دینی دفلسفی بیان ، په بنکلوبعبایه توسرع خای په خای په دېر مهارت سره په کښی سراورل شوی او که وولیو چی دخینو بنو شاعرانو د شعرویز او د شعرویز د دېر و بنو بشویزونه جموعه ده ، نز د اخبره موهم په خای ده ، خکه چی پدې ناول کښی د بیان د لامبکلا له پاره او د لوستونکی د نزیاتی د لچچیده له پاره داسې بنکلی شعرویه او بشیونه اړغلي چې د یو هنرخوښونکی لوستونکی د پاره دادې تندې ماسدې دی ، دمثال په دول داخو نمونې را اخلو .

بشنو از فچون حکایت می کند
 و نه جدای ها شکایت می کند

۱۱

«مولانا بلخی»

چانه ناسازې د قسمت شارکه
 چانه بنکاره می دانېگی فنکارکه
 د کابل بنار د بنکلیو دک دی
 دو مرخه نشه چې یوتري پاکه عبد القادر رنځک

۲۲

سره لئه دی چې د غړه خلويزه نامه مړ اخیستل شوې ده
او د ټیسم نیم بیتی پې دا شې دی :

دک دی لئه بشکلیں د کابل بهر

او یا د عمر خیام د مر باعی دا شه باوه :

پېغهړو رخ پروټ لاهوره بهه شې
صبافه وړخ یا بهه شې یا بهه شې
من ساعت د مرغنىمت ګنه منادانه
دا په عیش عشرت کې تېر کړه دا بهه شې

(۳)

جدبې غنیمې ټه او یتله جنته
زه لاطمدار د غښترنگو دو فایمه

(۴)

«علی خان»

هز عشرت ناتامر ما جمال یار مستغنى است
به آب و هنگ و خال و خط چه حاجت روئیز بارا
«حافظ مشیر زدی» (۵)

داردو ٿرپی دسترو شاعرانو لکه اقبال لاهوری، میرزا
اسدالله غالب او اختر شیروانی دشمن و نوچه بنگلو
بنگلو بیتیون سر بجه، پینتو لندی هم خای پئھائی به کبپی
الوچشوی. د اقبال لاهوری د «مسافر» سفرنامی زربات
شعرونه په مناسب چایونکبپی دناول د بیان قوت پئھاطر
راوړل شوی. د غصہ خو بیته چې د افغانستان په باب
پی ویلى سرو لولو:

سرنہیں کېک او شاهین مناج
آهوي او گرد انہ شیران خراج
در فضائش جوړه بازاران تیز چنگ
لرزه برتن انزمہب شاپلنگ

(۹)

هندادول دناول په د پرو چایونکبپی د محول تصویر
باشتند او په دو مرع شاعرانه شرهب دی چې لوستونکی ته د بیا
بیا لوستلو مینه پیلا ڪري. د نمرنی په دول په پغمان کبپی
د سپورېزی د لختلو دان تصویر:

• د نمرخانه له طرفه دغروون په خوک د خوار لسمی سپورېز
لکه دیوپی حیا داری پیغام په شان د آسان دشینکه

در واژه نه، او ل په مکین، مکین، خوبه و بره - و بز.
سر اړه رکونی او بیا په یو دم د خپل بنکلی نخ نه لکه
د بدري جمالی بنای پیرې د پلو یو طرف ته حکرو او د خپل
پېغله توب د پوره جمال د نایش په خاطر د آسمان په
نیلوفری باغ کېږي خرامان، خرامان بر بند نخ د سیل لټه یانه
په آسمان رو انہ شو او ما چې دا منظر و حکق ... ”

(۷)

که د اړونه په هم په هنري لحاظ نخ په لوړه سولان دي او
په ترتیب سره دلوستونکی نخنی ته خلیني، د یالو گونه او
مکالمې که خمه همه چې نهیا په کښې شته، ولې بیا هم
بایدو راوی چې بنکلی دي، خوله دې سره، سره په کتاب
کې داسې تکي هر شته چې په هفه باندې ستړې بتول
او خوله پتول بشئنه دي - مناسبه به داوي چې هفه
په کوتاه کړو

۱ - د «ادب خمه دی؟» د کتاب په «ناول خمه دی؟»

مقاله کښې لولو :

« هر کله چې یو ناول لیکونکی د یو چې خاصې خاورې
او خاصو خلکو په هکله شمه لیکل غواړې، نو اول دي ده فر

خلکو د ژوند بشه کتنه و ڪري - د هعنوي خوشحالی، عنوته
جئنگ، صلح او بسو بد و تر مينځ دی بلګلوټ کوي - اول
دي د هعنوي ژوند بشه و گوري، و ٿکي، او رآزموي
دهفي نه پس دي پري قلم او چتوسي ... ”
(۸)

خرپه دي نارل کتبجي نه موښن په نظر دي تکو ته پاملره
نده شوي . کله چې د کتاب په لوړي باب کتبې ”کلاب“
له ”میخانې“ سره په ناخاپي دول غاخن کېږي ، نومیخانه
په پېړي بې حیاپي سره چې نه موښن په نظر د هینځ یوې
افغانۍ نجلی خاصته ده ، هغه ته واي چې زه ستاسره واره
کوم . په همدغه لحن او هحمدغه کلمو دابه کوم جرئت او کومه
نشه وي چې یوه افغانه نجلی دې د سرک په سرباندي
په دغنسې کلموجاته دواهه کولو وعده ورکي او تر دې چې
تېرسو، نوخوک به باور و ڪري چې یوه سبکلي افغانه
نجلی دې د مابنام په نه موږ یواني د کابل د بناري په
سره کونو باندي چک روهي ، په فيشني جامواو پشكلي -
آړائیش کتبې . او بيا به هم د احکوم ذهن مني چې ۱۴ کلنډ افغانه
نجلی د داسي ناروا او وښکار او د احساساتو د داسي
ښد چکيو بنده وي چې هر خه د سرک په سرباندي وړي

هند هم یو داسی چاہه چی نه بی دنخه لیدلی وی او نه بی
کوم وخت پیژاند، او حتی لا دا خبره چی بهمن تبعه دی وی
او له بلی خوا بیا په خوب کبی دیو نه دلی سپین بریزی
له خوا داداسی رسوا او ناروا مینی ملاتر او ده غنی دوام
ته هخول، یو متصاد او د تعجب ور کار گنلای شو

زمونب په نظریو افغانه خجلی که هر خروم د کتاب
دلیکوال دلیکلر په خالر هم خپل تولنیز معاشرتی خخیرونه
و شلوی، نوهیخ وخت دومن تیری نه شی کولای او که چیزی
په استثنای دوبل ورته پام و کره، نو لومری دا خبره
مزموود په نه کبی گزنبی چی اوں هر خمه بايد عامروی
او په لیکلر کبی هم د عامو حکیمه وی نه جوړه شوی
استثنا، او له دی وروسته په دی تکو باندی هم اعتراض
ړلخی چی «میخانه» له دغه کرداه سره چی ده غنی په جوړت
کبی راه رکندي بی او له دومن آنرا دیو سون چی لري بی
ولی دی ته نئه حامن بی چی له «ګلاب» سره خبری وکړی.
آخر همه خو دیورې د کلتور داسی بشکارده چی په یو
چا باندی مینه کېږي او ته هر خمه د مخمه همه ته دواده
کبلنه ورکوي، نو بیا ولی او په خمه د لیل نشي کولای
چی له همه سو د پېښدې وکړۍ، یا هم که دا فرض
کړو چی د میخانه» پلندر دیں بد سری دی او د الډه ټه

نه داریوی، نو بیا دکتاب دا برخی سره لولو او قضاوت
باندی ڪوو :

” په دې کښې د تالاونه یو یئم عربان لباس کښې یوه افغانه
جینه را وونه، ما چې فکرو کړو نو ” میخانه ” وو ، نهري
غسلخانه ته مندي کړي . په غسلخانه کښې یې په صفا
او بیو ولا مبل او بیا یې جامې بدلي کړي او بهره ته را وونه
او ښغه کلب ته لاره ، هلته هغه دې ملګري ناست و ، یعنی
کثرورور ، هغه سره او هغه بخه . هغوي گرمه گرمه
کافي خبله ، داهمه ورسه په کافي خبلو مشغوله شو ، هغه
سری بیو ته ووې چې لبه براندی را وو ، هغه براندی
را وو ، او خلوه وله و په کافي کښې براندی واچوله ، مطلب
یې دا وچې ” میخانه ” دلامبونه راغلې ده چې لبه گرمه
شي ... ” (۹)

او س به لوسټنکی پخپله قضاوت وکړي چې هغه د
دو مره آزار دیو سره ولې داریوی، هغه خو پخپله دلیکوال
په قول یوه عصری غجلی ده او د نننۍ زړمانی هر دوں
پېښې ورته ورځی نز دا به بیاخه پېښه وي چې یوازې د
یا رافه په انداز کښې په کتو ـ ڪټو کښې سوز و ساز لري،
آخر دا دخه د پاره ؛ خولک چې په شرابو خبلو ، دانسونق

لامبو هلوکنی دیورپ تقلید کولای شی ، نف آیا به یارانه
کنی داکار نشي کولای ، په یورپ کنی په هر دفعه کنی
سله دې چې کوم خندولیدل شی په یارانو کنی تبدیلی
ړاهی ، دیوه نه بل غږه ګنهل کېږي او له بل منه بل ، خو
داولي په دې مسابیلو کنی پرهیزگاره ده او ولې په مومنه
احتیاط قدم او چټوي .

۳ - « په پښتونخوا کنی چې سره پیداشی ، منه فهله له
به پښتو رهی او ورسه د دې مسلمان به هم وي ، د پښتو
رسمه و هواج ، پت ، میله دوستی او ورسه پښتونوی
و رله هم دا چا پېچل وړکوي » (۱۰)

منون ته دامي خرکنده شوه چې بیا هم په ناول کنی -
دې تکوته پاملننه ، نه ده مشوې ، بیا هم د کتاب دا بخه پوچه
رسه لولوچې د کابل د بنا یسته منی د ناخنځو د پانه په
حضروري چمن کنی د یوه جشن گوئي تصویر دی :

« دا یو غیره رسمي شان دعوت و او یو قسمته د یاران
نکته دان د پاره صلاح عام وو ، که یاران نکته دان ورته اتل
او کله نه یاران څک به جام خو ورته د پېړاغلي وو ، شریمه
به یې خښل ، کبابونه به یې خورل او په دانس به وړکویدل

جيئنک د دانس د پاره دېرې لاغلى وي . كە ئەچاسەن خېلە
خۇك ملکىرى بە د دانس لاغلى وە ، او كە ئەنە ، نورى
دېرې وي (۱۱)

او بىاھىر دكتاب دېي كىرىقۇ تەز موبن پام اورىي
چى دامرىكىپ پە سفارت كېنى دىيەنە حىفل تصویر دى .
چى ميخانە « بىرخە پە كېنى لرىي او دجامو د نايىش پەخاطر
جورە شوقى -

« يارانىز ، دوستانۇ قولو « ميخافى » تە مبارىكى
ۋەرگۈزە . پە دېي پىي عىلىش شروع شو . دېرې دانس
و . نىما خىال و چى نىن خۇبە « ميخانە »، پە دانس كېنى حص
واخلى ، خوشبۇغۇمۇل ھەفە دەپ ملکىرى سرىي او بىخە
پە گەدامىشول (۱۲)

دكتاب تىپايدى دا سې شىبيىنە پار تەميو ياخىللىق ذكر
دېن او ، قىز پە ولد لاغلى دى ، خۇموبن تە هەم پە ولدو
ولدو دھىراننىتا پە خچو كېنى دوبى ، دوبى دا پۇشتنى
پىدا شوي چى دا قىنانىز دانس دا پابىقىد بە لىكوان چىرى
لىدىلى وي ، داد بىناسى تو حەمەوا غەلمانىن مجلسونە او د -
شراپقا او سىبا بوجىنتونە بە چېرى جورۇو ، پە كابل كېنى ؟ ھلتە

منوچهری، جو نگر جاویدان

۶- منوچهری در استیاع :

با آنکه این شاعر بزرگ در دربار نمایسته، اما به هیچ روایی از جامعه مردمان شهر و دیارش به دور نبوده است. اگر او از یک مو، شاه را می‌گفته، از سوی دیگر به گوشش مردمان آن روزگار نیز سخنانی اندر باب زندگی مستیابی به انسانیت و مردمی فسرد خوانده است. برای آنکه هی از اندیشه‌های ژرف او در ابعاد سخنگون زندگی، شعر بایی ازین شاعر والاقاعم را در برخی از زعینه گواه می‌آوریم.

منوچهری بر استی را دوست دارد و دروغ را زشت می‌نگارد. او از دشمنان دوست نمای دوی سیحوده که روش منافقان است. این بیشترها گواه این ادعاه است (۱۰، ص ۱۱۲۴):

چې په اسلامیت سره په افغانیت مسلط دی او بیا د تولنځز پا بندیو نه خان خلاصوں او خپل کلتور ته شاھکل خرم یوحدلري . آیا د افغانی خجلی د نوم ، پت او جي ثیت سره ظلم کول نه دی ؟ چې په ^ددول کردا موئونکښي نورو ته پیژنډل کېږي ؟ هغه افغانه خجلی چې د پت او هیرا فې کېږي پې تل پاتې او په تایمېخ کښي ثبتي دی او خپله محترم لیکوال په همدي ناول کښي ورته داسي اشاره کوي :

« که په میونډ کښي شهید نه شوی »
« لالیه ڪوو بې ننګر له دې سایئنه »

د اړه ټېره ده چې د میونډ په جنک کښي د ملاړه آنا صرف د خولي نه ، نه بلکه ذرې د تل نه وټيده او د حب وطنی د جذبې نه دا لبریزه ټېره په حقیقت کښي د فرنگیانو د شکست او د افغانانو د فتحی باعث ګرځدلي ده ... »

۹۳

وکوري ، دا هم هغه افغانه خجلی ده چې ننې د -
« میخانه » لیکوال د قلم په چلولو سره ندوته په دې دول و پېژنډي . مون د دې نه منکر نه یو چې د کابل

په خارجي سفارتونوکبني به دا دول عفلونه نه وو، له اماکن
نه لپري نه ده چې دا دول عفلونه به یوانزې په کابل کبني نه
بلکه د نیو رو هیوا دنو په مرکزونوکبني د هرسنيو سفارتونو
د غزو مشغولا وي، خود افغانانو شجوړو سیالی په شرابو خبلو
او د انسونوکبني د بهر ټاینو سره نرمون له پاره خەچې د هیڅ
یو افغان له پاره د منلو وړ نه ده، کیداۍ شي چې هفوی
هم د کتاب د لیکوال په شان هلته میلانه او د ننداره کوټکو
په دول وړغلي وي. نو په دې اساس ویلاي شوچې
د ناول پېښې خەبل شان پېښې دي او د یوه افغافی
ماحرل د او سبډ ونکو د کړو، وړو تصویر په حقیقی بهنه فشی
ماخړ چکندولی او یوازې في د لیکوال د خپل ذهن اختراع ګنلاي
شو

۳ - بله خبره چې د پامارغې وردوه، هغه د «میخانه»
په ناول کبني تصادفات دي چې یو په بل پې راحي او د مو
حیرانوونکي دې چې د لوستونکي ذهن ته په اصطلاح د.
بر پېښاجتکه وړکړي. د اسمه ده چې شوند د پېښو
نه جوړ شوی دي او په هرء شېښه کبني هرڅه کيدونکي دي
د اسي خەچې د سړي په ذهن کبني به هم کله تېرسو
ندوي، خو په ناول کبني د اد شوند پېښې حقیقت ته باید

نیزدی وی او داسې نه وی چې هیڅ امکان په کښې
حائی دای نه شي.

د سپلګې په دول کله چې ګلاب هر ځای ځی هلتز میخانه
وړ ځی او کله چې میخانه چېږي ناسته وی، نو هلتز ګلاب
حاضر یېږي. لوستونکی داسې فکر ګوکی چې دا د پولې پې
پینو بهير په یوه ځورکې سروان دی، نه د کابل عندي په
یوه بنار کښې. دانه وايو چې کاټل دلویو نه لوی شار دی،
خونز مونن په نظر به د هر لوستونکی په ذهن کښې حتی چې
کابل دی لایدلی نه وی، دا پوښتنی پیداشی چې
دا خنګه امکان لري چې د هفوی لایدل ځتل دی داسې
تصادفی وي او د دوی نهونه دی دومره سره نیزدی
وی چې ځی د کابل نه وځی او د افغانستان د نورو شارونو
لكه کنده هار او هرات او یا بامیانو ته ځی، نو بیا هم
دوی هلتز سره وېښی، پرته له دی چې یوله بله سره
خبروی او یا پې یواobil سره تعقیب کوي وي. او من
خر هغه زمانه هم نه ده چې خلک په داسې ناممکناتو یاندې
باو د وکړي. آخر هفوی ولې د دومره نیزد یوالی سره، سره
یوله بل نه لیری دی او د دومره لیری ولې سره ولې نیزدې
دی.

د ځتاب ترپای پورې، دوی خبرې هم د دوی ترمنیځ

مرد و بدل کینی نه، که چیری د پینو دا جریان یو خن
دلیلونه هم در لودای نوبت به وو.

دا خر چکنده ده چې هر لیکوال چې کوم خن لیک، نوبه
هند کښی خاص هدف لري، مون دناول دلیکوال دهد
سر غرض نه لرو. هکه چې هر انسان د خپل نظر د اطهار حق
او هر لیکوال په لیکلور کښی د احق لري چې دخه دول
عقیدې په اساس خپل لیکل و کړي، خود لیکلور د اسی طرز
نه چې په هند کښی هر چه د هد فندیه قربان شي او که
چېږي د «میخانه» دناول عتم لیکوال یوازې او یعنې
دا کار په دې خاطر چېږي وي چې خپلې د میغې کسې په خلکو
واړه وي نو د اظلم او تیری بهې د افغانی خجله به نوم چې
په حقیقت کښی د قولو افغانانو بخونو په نوم او حیثیت بامدې
تپری څلول دي، نه کافوه.

ملن لیک:

- ۱ - «میخانه» ناول سید رسول رسا (۸۱) نع.
- ۲ - همدغه اثر (۹۰-۱۰) ۲۰۳ .
- ۳ - همدغه اثر (۹۱-۲۳۰) ۳ .
- ۴ - همدغه اثر (۹۱) ۳ .
- ۵ - همدغه اثر (۲۰۱) ۳ .

- ۶ - همدغه اش (۶۹) ۳ .
- ۷ - همدغه اش (۸۶ او ۸۵) ۲ .
- ۸ - ادب خه دی ؟ اش دناول خه دی ؟ مقاله ، تنقیدی
مقالاتی ، سحر "یوسفی" د پلینیوں چاپ دچاپ کال
۱۹۸ (۱۵۹) ۳ .
- ۹ - «میخانه» ناول ، سید رسول رسا (۲۰۰) ۳ .
- ۱۰ - ادب خه دی ؟ اش ، تنقیدی مقالی دناول خه دی ؟
مقاله ، سحر "یوسفی" (۱۵۶) ۳ .
- ۱۱ - «میخانه» ناول ، سید رسول رسا (۱۸۱) ۳ .
- ۱۲ - همدغه اش (۱۹۵) ۳ .
- ۱۳ - همدغه اش (۱۵۸) ۳ .

یادونه : دادب خه دی ؟ داشت دناول خه دی ؟ لم مقابی
خنہ نور استفاده هم شوی .

سینمارنه:

اوز فرهنگ خبرونه

دروان کال دمیزان په یوو لسمه نېټه (د ۱۹۹۰ع کال داکټر بربریمه) د سهار په لوسيجو د سلات په مدین هوتل کښې د افغانستان داوسنیو ادبیاتو تحلیلی او انسدادی سینمارنه پرانیتل شواو په دریں وړه ځوکښې له پختو علیغ غږ نهرو وروسته دمیزان په دیال سمه (داکټر بربریمه پخنه نېټه) پای ته سند.

دغه سینمارنه د آنزاد افغانستان د لیکوالو تولني، د افغانستان د کلتوري تولني او د افغانستان د پوهنتونز د استاذانو د تولني له خواجې شوی او په

سيمنار کېنى ده پواد يوشىپ پوهانق، لىكولوار شاعرانق غېرىپ دلهود.
او د پەھلسەنلەخوا پەكىچى را فنا نستان داوسىنيواد باتقىپە بېلاپلوا چو
متعالى واردىلى شوي.

د سىمنار افتتاحىيە غونئىدە د بناغلى سعدالدین شۇن پە ھېياتت او د بناغلى
ساپۇن مومند پە مىستىال تىرىچە شو چى دا ئازاد افغانستان د لىكولوتلىكى
د افغانستان د پوهنتوتىن د استادامن د تۈنۈپ او د افغانستان د كلتوري تۈنۈپ
مىشانق پەكىچى خېلى افتتاحىيە يارىپ لەرىعىلى.

لۇمرىز علىي غزىئىدە د پروفېسورد عبدالرسول امين پە ھېياتت او د بناغلى
شهرت نىكىال پە مىستىال د شو او د غە متعالى پەكىچى واردىلى شوي :

دجهادی مطبوعاتو دادبی خواجینه - دناغلی سباوون مومند مقاوه ،
شعر، شاعر او دیو مجاهد شاعر رسالت - دناغلی سید محی الدین هاشمی مقاوماً .
در پیغام علمی غوندوی مریس الحاج عبدالله غنچه او مرستیال بی ناغلی
عزیزالله حصاری و . به غرندوه کنی دغه مقابلی بحث ته و راندی شری :
پراوسنیرا دبیاتو د فرمادکوتا اثرات - دناغلی افضل شیرزاد مقاوه ،
نمونن پاخون نرسن بجهاد ته خه و روختبل ؟ دناغلی فضل ولی ناگار

مقاله، جهاد و شعر مقاومت دناغلی میرولیس موج مقاله ، ملي ادب -
خندونه او امیدونه دناغلی محمد صدیق پری مقاومه .

در پیغام علمی غوندوی مریس ریاست دناغلی حکم "تنیوال" په غاره او

مرستیال بی بااغلی محمد فیم شفق ستانیزی و. په دې غوندوه کېپی دغه مقالې ولودولې شوې : گوشې د اړاډب معاصر، د استاد یوسف آئینه مقاله، د پښتو جهادی شاعریده یوه انتقادی کتنه - د بااغلی سعد الدین څېړنې مقاله، د جهاد په لسیزه کېپی د پښتو اولې ادب ته یوه کتنه - د بااغلی محمد عارف غرووال مقاله، نګاهی ګذرا برادریات همایون درا یران - د بااغلی محمد اکبر عشیق مقاله .

د خلور بې علمي غوندوه بی پیش بااغلی جیب اللہ رفیع او مرستیال بی بااغلی سید محمد الدین هاشمی و. په دې غوندوه کېپی دغه مقالې ولدازې شوې : د افغانستان د معاصر دیباتو دیون لارې او «خوارزې» - د بااغلی محمد غیرین انځور مقاله، ملي کلتور، پیکانه‌ګی او د لیکوال رطیفه - د بااغلی حکیم تنبیوال مقاله، مطالعه نثر داستانی دری د را دیبات جهادی - د بااغلی عبد الرؤوف راضع مقاله .

پنځمه علمي غوندوه د بااغلی محمد اکبر عشیق په سریاست او د بااغلی میریں معچ په مرستیال د رووه او دغه مقالې په کېپی ولودولې شوې : نړوند د ادبیات دوه ارزښتونه - د بااغلی جیب اللہ رفیع مقاله، د پښتو جهادی

کيسه لیکنې ته یوه کتنه - د بنااغلي حميد آصف صيم مقاله .

د سيمينار په علمي غزنهوکنې په هر مقاله په زره پورې عشوونه ویل
او په روستي غزنده کنې د سيمينار غزو د سيمينار پايل او پريکري تصور
کړي . د سيمينار له پاره د بنااغلي حبيب الله هفيع " دجهاد ادبی کتابنود "
لوړي توک هم چاپ شوي و چې د سيمينار په غزو وویل شو . په نظر
کنې ده چې د سيمينار د مفالو جمیع د سپیدي په یوه فرق العادة کته کنې او

په انګریزی تېږي یولندیز په یوبله جلاړ رساله کنې زړتنه چاپ شي .
د افغانستان د او سنیوا د بیات تحلیلی او انتقادی سيمينار په روستو
لیزه کنې د هجوت او جهاد په لرکنې د ادبی بهيره تحلیل په برخه کنې یولموړ
علی او هښتاك کام او اواميد ری چې دغه ډول سيمينارونه او اکادميک
کارونه دوام پیدا کړي .

يا بهش و شمن من، بادوت باش و محکت
نه دوستي، نزد شمن، اينست سيا هكارى
(ديوان، ۲۲، ص ۱۰۰)

يا :
روروك پكباره چون نتوان بودن نگني نتوان بردن اي دوت به رهوار
يا دوستي صادر يا دشمني ظاهر يا حکمه پوستان يا يکسو بزارے
(ديوان، ۲۲، ص ۱۰۴)
او فرو خود جشم را در موقع غضب میتايد که راه استنگاریست، چنان
که درین بیت (۱۱، ص ۱۵۱۴) :

قدرتش خشم خوش میعنیم روان مرد باید، کوچشم سخت برآخواه تقدیر
منوچهري در وفاکردن عکده تاکید میورزد، زیرا اگر وعده يي به
سرزند، انسان نزد شخص مقابر در عکوش شمار آهد و سرافکنده گي
خوش را سبب میشود. استاد در این سوراخپیش گفته است :
(۱۷۷۲، ص ۹۷) .

يا گلن آنکه شب در روز همی و عده دهی يامن وعده هر آن چيز که آن نتوانی
(ديوان، ۲۲، ص ۱۲۱)

در میتنهای زیرین، شاعر ناتوان و فرمایه گانی را که با تو نمایان
میستیزند، به گنو هش میگیرد (۱۵۱۶، ص ۹۱) :

دويزکوشي

دېښت نام تو لیکو ال سید رسول رسا دروان کال دا څټبر په ۱۴ نېټه
 تراوړدې ناروغۍ دروسته وفات او د ګټبر په ۱۵ نېټه خاډروهه رسپارل
 شر (خدای دې رخښي)
 اړواښاد سید رسول رسا دېښت بشه حقق ، نقاد ، شاعر ، ناول نگار او

دیا مدد کښنک لیکوال اور ادیب ڈی. دی لہ نن نہ اتیا کالہ ولاندی په ۱۹۱۰ع کال دی پینچو ختیج ته د نوبتار د بدر شو په کلی کښی نزبیدلی ڈی. نوموری اور تھصیلات دریو دل او هاغد دزدہ کرپی له وخت نهی له ادب سر میدن وہ چې د کالج په نووہ کښی د اسلامیہ کالج د " خیر میگزین " د پینچو برخی مدیر او ورسو د " بنم ادب یمنتو " اور " نوبتار د ادبی جرگی " عزی هم ڈی.

بناغلی رسا تر ۱۹۴۱ کال د روسته د دیلی د " نن پرون " پینچو علی په اداره کښی کارکاؤه او تر هفہ روسته د هند او پاکستان تروپش پوری د " آں آنډو یا ہرادیں د دیلی " په پینچو ٹانگه کښی په کار بروخت د . ده د تحقیق په برخه کښی د پینچو ادب د دیو لویو هستیو خوشائخ خانه ک او هجان بابا پر شونداو آثار د تور کارکښی چې یورپی د " ارمغان خوشحال " د دیباچی او بل پی د " دیوان عبدالرحمن " د دیباچی په توګه د نوموری ده د دیوان نویس دی چاپ شوی دی .

د تنقید په برخه کښی پی " ادبی تنقید " په نم یواڑ کښلی جی دارب او شعرو شاعری ده په باب آموزنده او د ادب د علاقاً قمند انزله پاولنډ او دزدہ کښی وړ معلومات لري .

اهرو ایجاد میا سید رسول رسا په ناول لیکل کښی لوی لاس دلود، پنجه ناولوند پی د " شمی "، " مامونه "، " معرفت "، " خردکشی " او " میخانه " په نومونه خپاره شوی دی . اوه د اهرو ایجاد رسار د روسته تلویزنوی مرکی له محظی له دنه ۱۵ توکه ناچاپ کتابونه پاپ دی .

بناغلی سرسا مطلبی اوژوندیه شاعری هم کوله چې گنی شمېر شعری مجموعی تری چوړی شوې " د بید یا ګلوبه " ، " باغ و راغ " او " نوکار ګنگ " د دهه د ماز- راز شعرونو مجموعی او د " قرآن پیغام " بې یو مسدس دی چې ۷۴ بندونه لري ، اسلامي اخلاق او د مسلمانان ستنه چې او رهبری پکنې چېري .

هدایت " مرنگار ګنگ ګلوبه " او " د ژوند دوزخ " د بناغلی سرسا ده امو ده امکیو اوږد یوې فیچرونو مجموعی دي .

مطلوب دا چې ارواياناد سرسا په پېټرا ادب کښې په خلاص مته قلم چلوي او د دې ادب په ګلېن کښې پی ماز- راز ګلوبو قې کړلي دي . ده رسی زده کړه په ساینس کښې کړي وه خو په فلسفه ، تصوف او ادب کښې پی ټعنډ مطالعه او څیاند استعداد دهلو د او په څلوا د ادبی غلیقیاتو کښې پی د خپلی فلسفې او تصویب مطالعې او تئکر ژوړې غښې پېړی ایښې او پېښې ته پی مطلبی او مطلوب آثار په میراث ورکړي دي .

په وطن کې اوس- اوس هم لاله غوریږي
خو له لاسه د وحشت رې رې پېښې کینې

لایې داغ د سوی زړه بنسودلی نه وي
چې په غښه د بېډ یا کې و رژیښې

دلوي گونگ عنقا

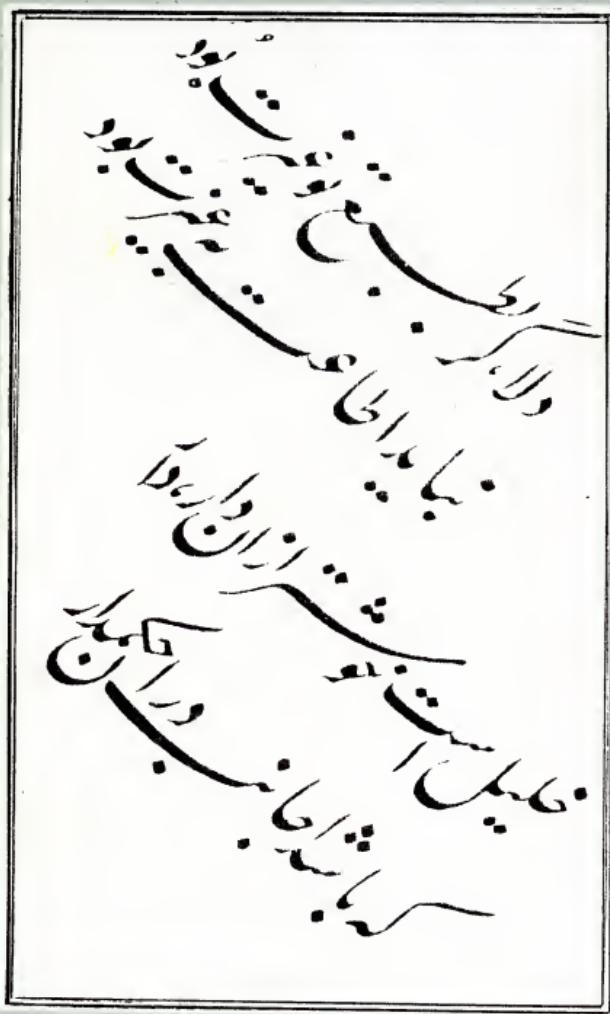
هسي نئچي يك تنهایم زه په هيله دښه خدايم
دا هستي نرماله کومه سکه دده په هستي پايم
که جلوه را باندي وشي په جلوه به زه رو تهایم
نرما هله هستي نه وه اوس په شوق دمياني پايم
چې عدم وجود لغتم او سعد مر وجود نهایم
د عدم وجود کثرت سو له حکرته يك تنهایم
يقين هسي پوهه راه که چې دلوي گونگ عنقايم

که خان و گوری "احمده"
له همه غير و راييم

(دلوي احمد شاپا با)

SPEDE

Bi Monthly Literary Journal – Cultural Association
Of Afghanistan

Second Phase

Serial: 24: Issue: 3

October - November

ابد آن گرگی که او نخیر باشیان کند احتق آن صویه که پرواز باعث‌گذاشت
(دیوان، ۲۲، ص ۲۶)

یا:

پر پوان بسو زد با خوش‌شنه چهاغ چون چین با چلن روشن زهر گردند
(دیوان، ۲۲، ص ۲۶)

شاعر در قصیده لغز شمع و گفتگو با آن، فدا کار س خوش را در برابر
مردم و جامعه، آشکار می‌سازد، بدین گونه (۱۰۰، ص ۸۱۴؛ ۱۰۱، ص ۹۲) :

من ترا نامم به عینه، تو مرا مانی درست دشمن خویشیم هر دو دوست‌دار نامن
خویشتن سوزیم هر دو، بر براد دوست دوستان در را خنده ازنا و ما اند رخون
(دیوان، ۲۲، ص ۷۶)

در در این شعر انسان را هشدار میدهد که از دون چتی، تن پروری
و غرق شدن در جهان ناپایدار، خویشتن را نگهدازد:

ای دل چو هست مامل کار جهان عدم بردل منه زهر جان هیچ بار غم
انگلکنده هچو سفو سباش از برگان هچون تزور گرم مشواز پی شکم
ترست خواب عقلتی واز برای تو
ایزد نگذده خوان کرم در سپیده دم

(دیوان، ۲۲، ص ۲۶۵)

منوچه‌ری در دنیا گذران، شادی را سوی خویش فرامینه‌وند

و غم را از خود می‌لند :

نخوریم انده گیتی که بسی فایده نیست
اگر ایدون که بیم انده او و زیریم
پیش کاین گیتی ما را بزند یا بخورد
مالک دار مرا در را بزینم و بخوریم
(دیوان، ۲۲، ص ۹۹۵)

در زبان شاعر نیز چنان امروزه، هر کسیم وزر میداشته، احترام
مشده است. استاد بدین موضوع چنین اشاره کرده است :

هر که را کنیگ کران، سخت کران مای بود
من بر خواجه روم تا دهم کسیم بسی
تا مرا نیز به نزد یک تو مقتله اربود
(دیوان، ۲۲، ص ۹۹۶)

استاد نیکوکنن و نیکو خواستن را شطر ادب می‌لند، بدین گونه :

می کیر و عطا و رزو نگوگوی و نجف خواه
ایفت کریمی و طریق ادب ایفت

(دیوان، ۲۲، ص ۹۹۵)

اگر نفس به انسان غالب آید، عقل و دین مغلوب می‌شود و شخص را
به سوی تماش می‌کشاند، و شاهزاد در این باره چنین گفته است :
عقل و دین آمرت گشت و گشت مأموریت ہوی
عقل و دین مأمور گردد، چون ہوی آمر شود
(دیوان، ۲۲، ص ۹۹۴)

فهرست

شہر	و مضمون سر کیم	دیکھوں نوم	مع
۱	سیوی احادیث	دنیض اللہ مخلص بارہ الٹجیں	۱
۲	قرآن عجید (متزجم)	الحاج جیب اللہ رفیع	۴
۳	بہادر ابدالی	حاجی محمد حن نژاده	۸
۴	منوجھی، جنگلر گ جاوندیا	میر ولیس معج	۱۶
۵	پتھ خزانہ - اعتراضنہ او... پروفیسر حاجن زادہ حمید اللہ	پتھ خزانہ - اعتراضنہ او... پروفیسر حاجن زادہ حمید اللہ	۳۰
۶	جلوہ نزار	پیر محمد کاروان	۴۳
۷	در آئینہ ها - ۷ ثور	استاد یوسف آئینہ	۴۵
۸	دوپی کیسی تعریف او دھنی... دنڑک خیل شربارہ او لیکنہ	دوپی کیسی تعریف او دھنی... دنڑک خیل شربارہ او لیکنہ	۶۱
۹	نورہ اہرین	دامان اللہ ساہر بارہ	۸۷
۱۰	قریبائی	اجمل	۱۱۰
۱۱	تحفہ	ایمیل پریلی	۱۱۴
۱۲	سور دبوته	محمد سعید رہبر	۱۲۱
۱۳	د منگٹ حامی	عزیز اللہ حصاری	۱۲۴

منوچه‌ری فضل را از مال و دین را از دنیا برتر میداند، زیرا راه
فضل و دین انسان را به شهرستگاری و راه مال و دنیا او را به مرتبه
میکشاند؛ از خود حمین کوید:

من فضل از تو فرونم، تو به مال از من فروون
بهرت از مال فضل و بهرت از دنیا است دین

(دیوان، ۲۲، ص ۸۱)

در این شعر از جهان و بعد از آن روزگارستکوه سرداده است:

چنانچه بد محروم بد خجھانه
به در دشان صابری اندر تو
به هر کار کردم ترا آنما یش
و گر آزمایست صد بار و گر
غیی ترکس، آنکش تو برتر نشانی
فرود ترکس، آنکش تو برتر نشانی

(دیوان، ۲۲، ص ۱۱۶-۱۱۷)

منوچه‌ری، این بزرگرد شعرو ادب دری، از یاده گویان زمانش
که خود را بعنوان شاعر جازده اند، سخت بزر است و به آنها هشدار
میدهد که اگر تو ان شعر گفتن را در خود سراغ نمی‌بینند، از خیر آن در-
گذرند، چنانچه که در این بیت گوید (۹۵۲، ص ۱۰۵):

شعر نگفتن به از شعری که باشد نادرست

بچه نازاردن به از شش شاهه آنکندن جنین

(دیوان، ۲۲، ص. ۸۰)

ودر جای دیگر از شعرو شاعری که چنان روزگار ما به ابتداش
کشانیده شده، چنین نوحه سرداده است :

ما همه نظم و شعرو تافیه نوحه کشیم ن بر اطلال ف دیار و نه و حرث و طبی

از حکیمان خراسان، کوشید و روک
بو شکر بخی و بو الفتح بُستی بکذی
گویاید و میشد این شیف ایام را
تآکند هر گز شما راشاعی کردن؟
بود هر یکی ای شعر نفر نگفتن اشتہی
روزگاری کان حکیمان و خنگیان بدند
اندرین آیام، بازار هزلت و فسوس

(دیوان، ۲۲، ص. ۱۴۰)

۲ - منوچهري و دربار :

به قول داکتر یا حقی، خانم داکتر جولی اسکات میشی مینگارد که :
« شعرو شاعری فاکس می سده مای گذشتند درسل حایت حکام محل و
غیر محل پیدا شد، گئرش یافت و حتی از لحاظ جو همزی بکیفتی
بالایی دست یافت، و درغم پاره ای تغییرات اساسی در نوع حما پسته با

به ديره از دوره غزنویان به بعد، سخن در خور توجهی از شعر و ادب فارسی تا حسين او اخر در شاعر نفوذ درباره بحیات بارور خود ادامه داد، تا آنچه که میتوان انتشار داشت آن ضعیت بر تعالیها و ا نوع مطلب ادبی و ارزش‌های ناشی از آن نیز تأثیر زرفی بر جای گذاشته باشد. وقت آور است اگر بگوییم که مطالعات ادبی فارسی این گونه تأثیرات را به کلی منفی ارزیابی کرده، و شاعران مورد حایث درباره واکسالی داشته است که کاری جز تصنیف آثاری مفعک و غیر مخلصان و مداحی مرتین و مصنوع و مختلف در شمار از گزافگویی، نداشته اند».

(۴۵، ص ۲۰)

وی همچنان میفرماید که: « شاعران درباری در پرداختن الگوهای اخلاقی طی مراجع خود به عنوان نمونه‌های مورد قبول جامعه و نشویان ضمنی مدد عان به داشتن این خصایل، نقش مؤثر دارند و باین ترتیب تلویح سخنی از شعرستایش فارسی در خدمت اخلاق و تعالی فرمده‌اند همان‌گونه که میگیرند » (۴۵، ص ۲۰).

با توجه به این گفته هم در میاییم که شاعری چون منوچهري که بکه تازه‌بازد شعر و دانش دربار سلطان سعود غزنوی بوده، ضمن ستایش شاه، سخنان اند زرگونی را نیز به او ارزانی میداشته است. چنان که از شعرهای استاد پیدایست، وی همچون شاعران بزرگ دیگر دربار، از عزت و حرمت و بیرونی بخوبی داربوده (۲۲، ص ۷۹، ۱۰۱) که با استقاده از مقام خویش نگاهی رهایی بهای فراخور مال به

خرد میکرده که سورد پذیرش واقع میشود و به فایده کشور میبوده است.
چنان که در این بیهادشاه را بحرات کشور از نفوذ بیگانه گان فراخوانده است (م ۹۱، ص ۵۴) :

اسال که جنیش کند آجنسته چلاک روی همگیتی کند از خارجیان پاک
تا روی جنیش نهند ابر شفناک مانی نشود رپندر سیل زغاشاک
چون باد بخند بند خود زپش باک
چل آتش بی خرد ، تیزے نکند خار

(دیوان ، ۲۲ ، م ۱۵۴)

و در این بیهادشاه از عرشاه را سخنی میگوید پندگونه داورا به
پایان دادن بہرس و سامانیهای کشور تشریق مینماید :

ای شاه ! تویی شاه جهان گذران را ایزد بتو داده ست زمین را زمان را
بردار تو از روسے زین قیصر و خان را یک شاه بسنه بود این مایه جهان را
با همکاری ست فلان و فلان را
خرس از درگذشته و خگ از درگذزار

(دیوان ، ۲۲ ، م ۱۵۴)

و در جای دیگر بیهادشاه میفهاند که کشور را از دشمنان کوچک نمیتوان
یکسو پاک کرد ، چنان که در بطن هر جامعه مردمان ناراضی از
ملکفرا ایش وجود دارند . در این بیت به طور غیر مستقیم از کشن

فروستان شاه را بر حذر میدارد :

خان از موش تهی کی شود و باغ زمار مملکت از عدوی خرد صفا نشود
(دیوان ۲۲، می ۱۳)

منوچهري در پيتهای زیرین که قستی از قصیده يی است در مح
سلطان مسعود غزنوی، ستم کردن راناروا میدند و شاه را به عذر لغو امهی فرا
پیخوازد . وی همچنان سرافرازی عجم (در اینجا مقصود ، افغانان اند ، زیرا
شاعر سخاوش را به خسرو غزنوی پیشکش کرده است) را بستاید که هیچ گمانی
بگانه يی بر آن تسلط پایدار نیافرته است :

آخر چهرو نبو جسز که خداوند حق آخوند حق
زانکه جهان آفرین دوست نداردم آخر دیری نهاد استم استگران
ایزد ما این جهان ترپی جور آفید ترپی ظلم و فساد نزپی کیم و نقم
(دیوان ۲۲، می ۱۳ - ۶۲)

به درستی که خداوند جهان را برای جو روستم و فتنه انگلیزی
نیافریده ، که ظلم نا پایدار است و ظلم پایدار و بگفته بر اهنی " گذشت
زمان بر سلطه شاهان و حاکمان جبار و قدر تمندان و سفاکان خط
بطلان کشید ، ولی از اعماق قردون ، چهره زبان و فرهنگ ما ، و
از همه مهتر ، چهره تابناک شرعا ، بالتلاؤ ، جاویدانی خود ، عبور زمان ،

بجوم اقوام دیگر، یورش سفراکان داخلی و خارجی را به مبارزه طلبید؛ و همه گذشتند، حتی کالبدنای خاکی حربمانی خود شاعران و نویسندگان؛ و آنچه ماند قصیده منوچهري و فخری و مادرخسرو و انوری و - خاقانی بود؛ مشهود فردوسی و نظامی و مولوی، غزل سعدی و مولوی و حافظ و صایب و نثر تایخ بیهقی و محمدستان و قصص الائمه و تذکره - الاولیا بود » (۱۶۹، ص ۴) .

ازین سخهای شسته آنچه منتظر است، همان جوانگر جاویدا، همان برثسته بر او زنگ شعرو داشت، همان چکانه سلی چیوست، همان ستایشگر طبعت و همان منوچهري و امغافیت که نامش چنان ستاره تابناک در پهلوی نام دیگر ستاره گان سمجھکشان شیرے شعرو هنر، میدخشد و تا آن گاه که بر لبان کودکان دبتانی ماتعی جاریست، نامش بر صفحه زدین تایخ ادبیات دری باقیست.

ما خذلها

- ۱ - آنطونی، ابو منصور. لغت فرس. بکوشش محمد دبیر سیاقی
تهران: انتشارات کتابخانه طهوری، ۱۴۲۶.
- ۲ - اشاریزدی، محمود. افغان نامه. جلد اول. تهران: شرکت آفت «سهامی عام» ۱۴۵۹.
- ۳ - براون، ادوارد. تاریخ ادبیات ایران: از فردوسی تا سعدی بجز
دوحشی قلم فتح الله جنتیانی، تهران: انتشارات مروارید، ۱۳۴۱.
- ۴ - براهنی، رضا. کمیا و غاک: مؤخره‌ای بر فلسفه ادبیات. چاپ دوم تهران:
نشرخ آمین، ۱۴۶۱.
- ۵ - براهنی، رضا. ملد دریش: در شعر شاعری. چاپ دوم.
تهران: چاچخانه کاویان، ۱۴۶۷.
- ۶ - جعفری، محمد تقی. تغیر و نقد و تحلیل مژوی جلال الدین محمد مجتبی. جلد
دوم - دفتر اول چاپ پنجم. تهران: شرکت آفت «سهامی
عام»، ۱۴۶۲.
- ۷ - حافظ شیرازی، خواجه شمس الدین محمد. دیوان حافظ. نسخه تصویر
شده محمد فروتنی و دکتر ناصر غنی. تهران، چاپ و انتشارات

اقبال ، ۱۳۹۷

- ۸ - حسن، شرف الدین . حقایق الحدائق : علم بیان و منابع شعری در زبان پارسی دری . با تصحیح دحوالی سید محمد کاظم امام . تهران : انتشارات داشتگاه ، ۱۴۰۱ .
- ۹ - دهخدا ، علی‌اکبر . امثال و حکم . جلد اول . تهران : مؤسسه چاپ و انتشار آمیرکبیر ، ۱۳۲۹ .
- ۱۰ - دهخدا ، علی‌اکبر . امثال و حکم . جلد دوم . تهران : مؤسسه چاپ و انتشار آمیرکبیر ، ۱۳۲۹ .
- ۱۱ - دهخدا ، علی‌اکبر . امثال و حکم . جلد سوم . تهران : مؤسسه چاپ و انتشار آمیرکبیر ، ۱۳۲۹ .
- ۱۲ - دهخدا ، علی‌اکبر . امثال و حکم . جلد چهارم . تهران : مؤسسه چاپ و انتشارات آمیرکبیر ، ۱۳۲۹ .
- ۱۳ - رازی ، امین‌احمد . هفت اقلیم . جلد دوم - با تصحیح تعلیق جواد فاضل . تهران : کتابخانه علی‌اکبر علمی و کتابخانه ادبی .
- ۱۴ - زهرا ، علی‌محمد . تاریخ ادبیات افغانستان : از تجلیور دین اسلام تا دوره مغول قسمت دوم - کابر : دارالتألیف ، .
- ۱۵ - سعدی ، شیخ مصلح الدین . کلیات سعدی . چاپ چارم - با احتمام محمد علی‌فرغی . تهران : مؤسسه انتشارات آمیرکبیر ، ۱۳۶۳ .
- ۱۶ - شمس الدین محمد . المعجم فی معاییر اشعار المجم . با تصحیح محمد قرویتی . تهران : چاپ آفست رشدیه ، ۱۳۹۷ .

- ۱۷- صفا، ذیح اللہ . تاریخ ادبیات ایران : از آغاز عهد اسلامی
تا دوره سلجوکی . جلد اول . چاپ چارم . تهران: سازمان
چاپ و خرید کتاب ابن سینا ، ۱۴۴۲ .
- ۱۸- عبد الرشید . فرهنگ رشید . تحقیق و تصحیح محمد عباس همراه:
آثار استاد تابروشی بارانی ، ۱۳۳۷ .
- ۱۹- عونی محمد . لباب الالباب . جلد دوم . به معنی راهنمای و
تصویح ادوار در باطن انگلیسی . لیدن : مطبوع بریل ، ۱۴۲۱ .
- ۲۰- فرخ ، محمود . سفینه فرخ . جلد اول . چاپ دوم مشهد:
چاپ خانه زوار ، ۱۳۴۴ .
- ۲۱- فرخ ، محمود سفینه فرخ . جلد دوم . چاپ دوم مشهد :
چاپ خانه زوار ، ۱۳۴۴ .
- ۲۲- منوچهري دامغانی ، احمد . دیوان منوچهري دامغانی . چاپ سوم .
بکشش محمد بیریانی . تهران : چاپ خانه حیدری ، ۱۳۴۷ .
- ۲۳- مولوی تنجی ، مولانا جلال الدین محمد . سکلیات دیوان شمس تبریزی .
چاپ پارزدهما مقدمه بیان الزمان فروزانفر . تهران: مؤسسه
انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۶۱ .
- ۲۴- نائل خانلری ، پرویز . تاریخ زبان فارسی . جلد دوم . تهران:
نشر نو ، ۱۳۹۱ .
- ۲۵- نائل خانلری ، پرویز . تاریخ زبان فارسی . جلد سوم . تهران:
نشر نو ، ۱۳۹۹ .

- ۲۶- نفیسی، سعید. محیط زندگی و احوال و اشعار روکی. تهران: انتشارات کتابخانه ابن سینا، ۱۳۴۱.
- ۲۷- نفیسی، سعید. تاریخ نظم و نثر در ایران و زبان فارسی. جلد اول. تهران: کتابفروشی فرقنی، ۱۳۴۴.
- ۲۸- حدایت، رضا قلیخان. مجموع الفصواد. مجلد دوم - ۲. کوشش مظاہر حصفا. تهران: موسسه چاپ و انتشارات امیرکبیر، ۱۳۴۵.
- ۲۹- همایی، جلال الدین. تاریخ ادبیات ایران: از قدیم‌ترین عصر تاریخی تا عصر حاضر. جلد اول و دوم. تهران: انتشارات کتابفروشی فرقنی، ۱۳۴۰.
- ۳۰- یا حقی، محمد جعفر. «نگاهی تازه به شعر درباری فارسی»، نشریه شماره سیم (فژور دین و اردیبهشت)، ۱۳۶۸.
- ۳۱- بکانی، آسماعیل. نادره ایام حکیم عمر خیام و رباعیات او. تهران: انتشارات گنجن آثار اهلی، ۱۳۴۲.
- ۳۲- —. تاریخ سیستان. چاپ دوم. به صحیح مکالم الشعرا به پا. تهران: انتشارات پدیده «خاور»، ۱۳۶۶.
- 33- Uphof, J.-C.Th. Dictionary of Economic plants.
2-nd ed. New York: J. Cramer, 1968.

شہر	و مضمون برلیک	د لکیوال نوم	نخ
۱۴	اچکڑہ خٹک	امان اللہ ساہو	۱۲۷
۱۵	انتقام	نہ کہ	۱۳۰
۱۶	اوہنہ بولتہ کورتہ اغبڑک نوشون - سرفیع		۱۳۱
۱۷	ھنچی وطن بی ساہو	نہرین انھوں	۱۴۰
۱۸	دعش قاروان سالارہ	محمد صدیق پرلی	۱۴۴
۱۹	غزل	از دوکتور طبیبی	۱۴۹
۲۰	غزل	از میر محمد عثمان نالن	۱۴۷
۲۱	پعبشنہ	ڈاکٹر عبد الرحمن پالوال	۱۴۹
۲۲	سپیدی تہ	دوكتر احمد يوسف یوسفی	۱۵۳
۲۳	میخانہ	پیوین فیضزادہ ملال	۱۵۵
۲۴	ادبی او فرهنگی جمیونہ	ادارہ	۱۷۵

پروفیسر صاحبزاده حمیدا^{للہ} دینیں

”پتھ خزانہ“

اعترافونه او جوابونه

په سال ۱۹۷۱ کبپی چې کور وخت په اسلام آباد کښې نړو
لو مرپی خل د پاره ”مرکن تحقیقات فارسی ایران و پاکستان“
ته ورغلم نومې د دکتر علی اکبر جعفری سره لیدل ڪتل
وسو چې د کتابخانه ”گنج بخش“ او مرک مدنی اعلی و .
دده د خرد چې دده تخصیلات ”اینجیئی“ یعنی پاکستانی
وو، خو ځکړي خبری چې نه په حیرت کښې واچولم هنه د
نومړۍ د اکثر دا سوال و چې د ”پتھ خزانې“ په باب
دې خه خیال دی؟ ما سندلاسه و ته رویل چې هغري
مستند او ځکړواش دی، خو دده د خبرو به بين السطوي
کښې د ايراني د اشمندانو او د اشوريانو د شک خرکن

دوسرا یه برسپیدی . ایا نیان شاید په دی د ” پنهانی خزانی ” خه خوښی نه کوی چې هفه د یوهونک پستانه اشر او د یوه هونک باچا په وشلو او پارولو لیکل سوی دی . او هم دغه هونک ووچې د گورگین مسیحی ارمنی په پنهانی په ایراف استھار د خپلی خاوری خه دتل دپاره شرلی او پستانه په دلوری خل دپاره په تایمې کنپی پرچله خاوره باندی خپلواکه قامر گزولی وو .

خونه ما د حیرانیا هیڅ حد نه ووچې پنځه کاله وروسته د پیښور لیکوال قلندر مومند چې هفه وخت یوازی دیوی شعری مجموعی ” سباون ” د افالو دیوی مجموعی ” ګجری ” اور ” تقید ” په فرم دیوی روی ټراوی خپتنه او د اوس په ده پنځر کتابونه هم لیکلی دی . د مایع سنه ۱۹۷۱ لیکنکی د اوس په ده پنځر کتابونه هم لیکلی دی . د مایع سنه ۱۹۷۱ په میاشتیزه ” پښتو ” پیښور کې په پته خزانه باندی ګلک تقید وک چې عنوان په وو ” پته خزانه - فی المیزان ” چې د کوټی لیکوال بناغلی سیال کاکۍ د هفه په رد او جواب کنپی د جون سنه ۱۹۷۶ د میاشتی په اولس ” کې یومضون ولیکی چې عنوان په و ” پته خزانه د انصاف په تله کې ” چې رکنکی په مناظرانه او مباحثانه و .

په د اشپر کنپی ما یوازی د پنهانی خزانی دلوری چاړ یو خه خیالات په ذهن کنپی د مرد دل چې ما په سنه ۱۹۵۷ کرم (FACULTY OF ARTS) F.A د کنپی چې وخت نه د

لوستونکی وم ، سرسی دکوچی دکاج به کتابتوں کبی لوتلی
و ، او چې بیا د نور چکویرو پښتو کتابو سره سره چې دیو
پیر محمد کاکر - دیوان شمس الدین کاکر - روھی ګلونه او نور
هم پکنی گدوو . د دکوچی کالج د کتابخانی خە به پته ورکه
سوه داد سلسله هوش ، چاپو . دویم چاپ بی دهان
دی . په سلسله کبی د پتې خزانې دریم چاپ چې په هنډه
کبی د قلی نسخې فربو چاپه هم ستد ، زما لاس ته راغنى ،
او په سلسله کبی ماد پتې خزانې خلورم چاپ مرنوچې
په هنډه کبی خدائی بختی د رانه استاد پوهاند عبد الحى جیبی
د معترضینو د نیوکرو جوابونه هم ورکړي وو . داد ۱۳۵۶ هـ
کال چاپو .

هندوخت موبن د بناغلی محمدن د انسوکی دغور ور با
د جواب جو ګه نه و ګنلي . آن تردې چې په سلسله کې دده
د ۳۷۴ مخو غوتلې پمند کتاب هم په هنډه نامه یعنې " پته خزانه
فی الميزان " د پښورخه چاپ سو . او س د پښتو د مخو خوږد
او د پښتو د تاییخ و ادب د مینابون د پاره لازمي سوہ چې د
دې جواب ورکې او د احوال خە کران هم نه دی . د بناغلی
ټلندر د اعتراض محور دوی درې نکتې دی چې په هره
ند کو او هر کتاب کبی دا سې اختلافات وي لکه د -
هر چو . بابا د مرہبینې نېټه د سلسله ه پڑای سلسله ه

لیکل کیدل - د دی په باب حسمندانز خنک هم ز ما پر یوه
مضمون باندی ایراد کری و . تکه دیویس شاعر د کلام او
دیوان په حقله خده اختلافات او که یوخر تو دی چې نن
سیا استعمالی بری ده فرو په "پته خزانه" کتبی استعمالی دل
او بس - د لته د حافظ مشیرانز مصع را یاده سو چې :

چون نه دیدند حقیقت ره افشار زند

د دی اعتراضات او نیوچو اسباب و عوامل دو دله
دی . ۱- خارجی او ۲ داخلي .
خارجی اسباب خن دادی چې ولې چې پستانه توله د خدای
په فضل سره سلامان او نزیاته جنفیان دی . فوجی
کوم فرد یاقام یادله د مذهب ، مشرب یا مسلک اختلاف -
لري نو هنده داوس کری چې د پیش تائیخی ، ملي - ثقافتی
او علی و یار بی خایه او غلط ثابت کری ، تکه ایرانیان او
نور لار کی (گمراه) او نویش دنامه دلیدجی دانشراان - د
دی اعتراضات دویم سبب داخلي دی هنده داچې د پیشروع
سیمه یا شمالي پیشخوا ته د اشرف و اعزازان حاصل دی چې
با یزید انصاری (مر سنه ۹۸۶) او خوشحال (مر سنه ۱۱۰)
او رحمن (مر سنه ۱۱۴) دلته زوکری دی . نو د دی سیمی

دېر تېنگ نظره او ناخبره پېستانه لېکوال دهر هغه شوي د استناده خه شته کوي چې د افغانستان په خاوره کېني پیدا سوي يا لېکل سوي وي. حال داچې د افغانستان د پېستانو گړو شمېرکه د شمالی پېستانو خوا تر پېستانو گړو نړیات نه وی خونک هم نه دی. او تر یونیم سل کاله د. سخه پورې خوکابل و پېښور تل د یوو سیاسی قیمت خښستان او د یوو تایخ خه برخوداره او سیدلی دی.

خوداو یا پاره م د افغانستان په بېخه سوي دی چې هلتة دوه واره د پېستان، ملي او خپلواک حکومت تشکیل سوي دی، لکه په ^{۱۷۹} شنه کېني د میریس خان هوتک د سوچه پېستانی قیام او لکه په ^{۱۷۴۷} شنه کېني د احمد شاه با بادملی او متر پېستانی والک قیام او د هغه مړ ایسته بیا تر منه پورې د محمد زبود حکومت تسلیل چې اکثرید آزاد ار خپلراکه دواو برانې د ^{۱۸۸۵} شنه تر ^{۱۹۱۵} پورې د افغانستان د خارجی چارو وائې د هند د بڼانوی استعماله لاس کېني وي چې وهغه ته نوی مترقیان " د تاریخ جبر" وای.

نو د اخو هیڅ عجبه نه ده چې د خپل ملي حکومت تر جمهولو وروسته پېستانو ته د اخیال ورلو یدلی وي. چې زاره و نوی کتابونه و پیشونه یا نوی کتاب ولیکی

که د شاه حسین هوتک غسلجی په پارولو او حکم سره محمد
هوتک پته خزانه لیکل (۱۱۴۲ھ) .

دوم داخلی عامل یا سبب داری چې کله یولیکوال
 DAGNOLYI چې په سلجی توګه او په منفى اندازکنې د اسې
 خه ولیکی چې درز (انفجار) ثابت شي او دار گهه نوم
 پیداکی او پرنسپرولیکوالو باندی د خپل شوغ و عبارت
 هرگب کښینوي . د انفجار (EXPL 0510N) د اسې
 وې لکه یو منځ د ماضی خه انکار - یاد نسلیم شدم حقائقو
 په خلاف خه لیکل او استدلال وړاندې کول - خو
 دادیو فرد د ذهر کړو الی او د هغه ذنسانیت تحرکندي
 او دا د عقل د سلامتی دليل نه دی - کچ جهشی او بحث
 برایه بحث د علم و دليل د هشتستانو په نظر کنې هېڅ ارزښت
 نه لري .

زه به د لته په اجتماعي توګه د بناغلی قلندر مہمند د یوکو
 او و هفتنه ورتنه د نور و امکاني شبها تو او د نور و د شکوک
 لند لند جواب و ام کهه بیا په هم خوک نه مني نو یونې
 دا ورته و میلاي شو :

گرنډ بسیند بروز شپږ چشم
 چشم، آفتاب، را چه کناء

۱ - ترڅو چې د یو کتاب د چاپ ډو او خپر ډو اړه ده
 نو د هر کتاب یوه قلمي نسخه وي چې د پستي خزانې
 قلمي نسخه د کابل په میونیټم کې خوندي ده او عکس
 ې ځتنم آفای عبدالحی جیبی په درمیم چاپ کې ورسه
 چاپ کړ - او بل د اچې د دلې کتاب مسوده په کابل یاکنده کا
 نه بلکه په حکومت کې چې هغه وخت د انګریز د حکومت
 یو بنا رو، محمد عباس کاسی د حاجی محمد اکبر هوتکي
 د پاره قلمي ګړی وه (سنه ۱۳۰۷هـ) او د انقل بې د پستي
 خزانې د یو پې بلې نسخې خه اخيستې وچي نو خاکۍ
 په کال سنه ۱۴۹۵هـ کښي د کندهار د علم پالونکي سردار مهدی دل نه
 د پاره لیکلې وه . او د اقرین عقل ډله چې د هونکو د -
 واحداري کورنۍ په دو رکښي لیکل کې دونکې تند کړه
 هم د دغه قام یوه فرد محفوظه او خوندي ساتلي وه او بیا
 د نسخه د پښين د تاریخې سیمی د ستر عالم او شاعر
 عبدالعلی اخوندزاده مرحوم را په راسطه د مرحوم جیبی په
 لاس ورغله او هئه چاپ کړه - نو په دې کښي د جعل سازی او

دروغ بافي خمه خبره ده!

۲ - که دا اعتراض ولرد سی چې د پستی خزانې نو هر ی
نخې ولې نسته، نفو حواب بې دادی چې د ہر د اسی کتابوونه
چاپ سوی دي چې یوانې یوه نسخه بې په نهید کښې
 موجوده ده، لکه د عورت یزدی " نباب الالباب " چې
 یوانې یوه نسخه بې په لیسنگراد (روس) کښې ده - لکه
 د عربی " المدیع " دا ان المعتز چې یوانې یوه نسخه بې
 په ایسکوییال (سپین) کښې ده - او هم نقدالنشر (عربی)
 د قدامه بن جعفر البغدادی چې یوانه نسخه بې په
 ایسکوییال کښې ده . نفو هعنوی باندې ولې اعتراض
 نه کښې، چې پوردي کېږي . بیانو د هو تکو دواك د ختم کولو
 وروسته د ایرانی نادر خمه دا خمه هيله کېډا ی سو چې
 هغه دې د پښتو د کلموري او علמי وړتې سره د تعددی
 سلوك نه وکي . د کندهار کلا او د هو تکو قعر نارنج خر
 هر ده لويتی لوقي کړو - او هم د چنګنۍ یاين، ایرانیانو
 او انګریزانو په چپاوو او تاړه کړو کښې د پښتو از ربستانکه او
 هټرتاړه یخني - ادبی او علمي آثار د منحه ولاړو . نړوند په مخ
 کې د خاں کجبو د تایخ او د شیخ ملى د " دفتر " مثال
 دی چې د ستراخو شحال په وخت کښې موجودو، او سنسته

لکه دی چې ولی :

په سرات کېي دی دوه خیزه که خفی دی که جلی
مخزن دروینه دی او د فرد شیخ ملی

او انکې زختیج پوه تارومنی د داسې دېرو کتابونو نومونه
اخیستی دی چې یونېم سل کاله دخنه موجودو او سـ
نسته . مولانا عبدالقادر مرحوم د ټوبنگـنـ -
(TOBINGIN) د پوهنتون د کتابخانې خـه د بایزـدـ انصارـیـ
د خـیرـالـبـیـانـ یـوزـنـیـ نـسـخـهـ تـارـوـهـ (ـنـقـلـیـ)ـ اوـ دـ پـسـبـتـوـ
اـحـکـیـمـیـ دـ خـراـبـیـ چـاـپـ کـرـهـ ،ـ خـواـصـ مـعـلـوـمـهـ سـوـهـ چـېـ بهـ
هـنـدـ کـیـ دـ "ـ خـیرـالـبـیـانـ"ـ یـوـهـ بـلـهـ نـسـخـهـ هـمـ سـتـهـ چـېـ
دـ هـنـدـ پـهـ کـتابـخـانـوـکـېـ دـ پـسـبـتـوـ خـطـیـ سـخـنـیـ دـ لـیـکـوـنـکـیـ زـلـیـ هـبـوـ دـمـلـ
دـ قـوـلـهـ پـهـ هـنـدـکـېـ پـهـ یـوـهـ کـتابـتـونـ کـېـ دـهـ .

۳ - کـهـ وـوـیـلـاـیـ سـیـ چـېـ خـدـاـیـ دـیـ نـهـ کـرـیـ دـاـ سـخـهـ
آـفـتـاـیـ حـبـیـبـیـ مـرـحـومـ پـهـ جـعـلـیـ توـګـهـ لـیـکـلـیـ اوـ جـوـرـهـ کـرـیـ
دـهـ نـوـهـغـهـ "ـ لـرـغـنـیـ پـسـتـانـهـ"ـ .ـ "ـ بـسـتـانـ الـأـوـلـيـاءـ"ـ اوـ
"ـ تـارـیـخـ سـوـرـیـ"ـ وـلـیـ نـهـ لـیـکـلـ چـېـ دـ پـتـیـ خـرـافـ لـوـیـ
ماـآـخـذـ دـیـ اوـ "ـ تـذـكـرـةـ الـأـوـلـيـاءـ"ـ نـیـمـکـوـرـهـ آـنـهـ خـشـخـنـدـ

به ولی بشپهنه وای او په هفه هم د بیت نیکداو د ملکیار
کنچی غرشن حال سته چی هم پته خزانه کنچی سته او هم
په "خزرن افعانی" کنچی سته

۴ - د پتی خزانی د دپرواقعاتو او محتوا تو تا سبند
و تصدیق د نورو کتابونو په مرسته کبری ، لکه د پښتو
لورمی تایخخ خزرن افعانی چی خواجه نعمت الله هروی
د هیبت خان کاکه په مرسته او د خان جهان لودی
په حکم سره مراتول کړی او په ساله ۱۶۲ه کنچی پی ليکلی
دی . (ساله ۱۶۰ه) او لکه د منهاج السراج طبقات ناصری
(فارسی) چی تقریباً د منځه اته سوه کاله د منځه په
(ساله ۱۶۵ه) - (ساله ۱۶۸ه) کنچی په هند کنچی تعنیف
سوی دی . په دی گټور تایخخ کنچی پر ته د انبیاء^{خزانه} او د
اسلامی هېوادو د تایخنډه دغور د پښتنی واکښی کړو ځنه
سور یا نحال هم سته چی په هفه کنچی د پتی دامین
کروه د پلار امیر فولاد او د محمد سوری ذکر سته چی د
 محمود غزنوي (سُرُك) د خواښیوں سوی او د چارمشیه
چی اسعد سوری و شیل و او چی په پته خزانه کنچی ده ګنډی
ملن سته .

په دوهم خدیث شریف کی داجماعی چارچلند دوهم امتحان ته توجہه شوید - دلتہ مؤمن بنده د تولنی هغه صدیق خادم معرفی شویدی چې له هرې نادودی او نارعا هنځ وړی د هرې پاکی د منفای له پاره یې دهت ليختي وړنېښتی دی - دی یوازی هغه مدعاي نه دی چې د ایمان په تشه دعوی له هرکاره ځان معاف وکنی بلکه د یوې سالمی تولنی هغه رهستنی غږی دی چې خدمت کول خپله دینی وجیبه بولی . د تولنی په آبادیه کی کار او خدمت د ځان له پاره د وقار منجب گنی - له خدمته نه شرمیری بلکه په دی افتخار پی حتی د لارې ګرڅو تر پاکولو پورې خدمت ته ملا ترلې وي ځکه چې له خپل تولنی او خپلو مسلمانو ورونو سره مینه لري .

کله چې له رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) خنجر یوې طریقی غربتنه شویده چې ترڅو د ګستې خاوند شي - رسول الله (صلی الله علیہ وسلم) همدا پورتنه نخه په لاس ورکړې ده . د تقو لپی خدمت او د وګرو د هوساویه اسباب جل جبرول اتفی ګټه ګنډل شوې ده ، کومه ګټه چې په هغې کښې یوازې او یوازې د مهدې چامعې او پاکینه ماحول جو یهول د خدمت مقصد دی - بناءً کامل مؤمن هغرنیک بنده دی چې له هیڅ دول - تولینز خدمته ځان ونه سپهوي او تل د خیں رسونې په احساس ژرونډ ګوی .

۵ - د پتی خزافی رشتیاولی دا هم دی چې د خوړحال
خان و د رخمان با باحال یې هم هغه سټگ لیکلی دی لکه
محمد هو تک ته چې په هغه وخت کښی معلومات کیدا
سو. فروسته چې کوم تفصیل و موبت نه معلوم سوی
دی د ده په ځکاب کښی نسته .

۶ - پاته سوه د ژبې خبوه - نودوه نیم سوه کاله پښتو
هم دین د پښتو خه دینه بَدَله با جلانه وه او "شعر" و اشعار
الفاظ چې د عربی خه پښتوه هم غلی دی د اسلام طاپه دی
خوا متعارف سوی دی - نهند غسې د « دیوان » لفظ دی
خو " بیت " د اسي توری دی چې په پښتوک
لر استعمالیږي - البتہ فالوستی پښتنه هم د دیروپېږيو
خه د " شعرو شاعریه " توری په کارداوری " هیواد " یا
" هیواد " یو عامر پښتو لفظ دی چې د پتی خزافی ما سوا
د ملا پیر محمد کاکر دیج، او د ملا شمس الدین کاکر په شاعریه
کې هم د " دطن " او علاقې " په معنی کښی استعمال سوی
دی چې ملا پیر محمد کاکر د محمد هو تک ورن ماشه ته بېخي
وړ نشر دی دی .

کتابیات :

- ۱ - "پته خزانه" د محمد هوٹک بن داؤد - تحقیق و مقدمہ
وحوشی دغز من پوهاند خدا^{۱۴} بختی عبدالحی جبی
خلوہ ہر چاپ . ۱۳۵۹ ه (ش) .
- ۲ - د پتی خزانی میزان رہبتیا میزان دی؟ د بناغلی محمد
آصف صمیم اوژریں انھر ، د پیتو روچا پ -
۱۳۶۹ ه (ش) (۱۹۹۰) ۴ .
- ۳ - "مخزن افغانی" اردو ترجمہ د غلام رسول مهر
(حوالی د مهر او د عبدالحی جبی مصاحب) د مرکزی
اردو بورڈ، لاہور چاپ (دویم) ۱۹۷۸ ۴ .
- ۴ - طبقات ناصری (دوہ توکہ) اردو ٹیکارہ (د ڈاکٹر
 بشیر حسین) د مرکزی اردو بورڈ لاہور چاپ -
۱۹۷۵ ۴ .
- ۵ - طبقات ناصری، فارسی-دویم توکہ - د چاپ اهتمام
اوحوشی د پوهاند عبدالحی جبی مرحوم . سالہ
۱۳۴۳ ه (ش) د مایخ تولنہ - کابل .
- ۶ - میاشتیزہ اولس « (پہنچ) کوتہ (د جبون
ستہ ۱۹۷۶ گنہ) چاپ د محکمہ اطلاعات - کوئی .

- ۷ - «پته خزانه - فی المیزان» د قلندر مومند، چاپ پیشور - ۱۹۸۸
- ۸ - د هند د کتابخانو پښتو خطی نسخی - د نړۍ
هیواد مل تالیف، چاپ د افغانستان د علومو اکادمی - کابل .

طامع دې ورک شي چې سره لیت وي
 خیال بې پست او اثر لیت وي
 کډ آسمان جا شی لکه سون ستوري
 تهیت بیا هم تهیت وي، تظر لیت وي

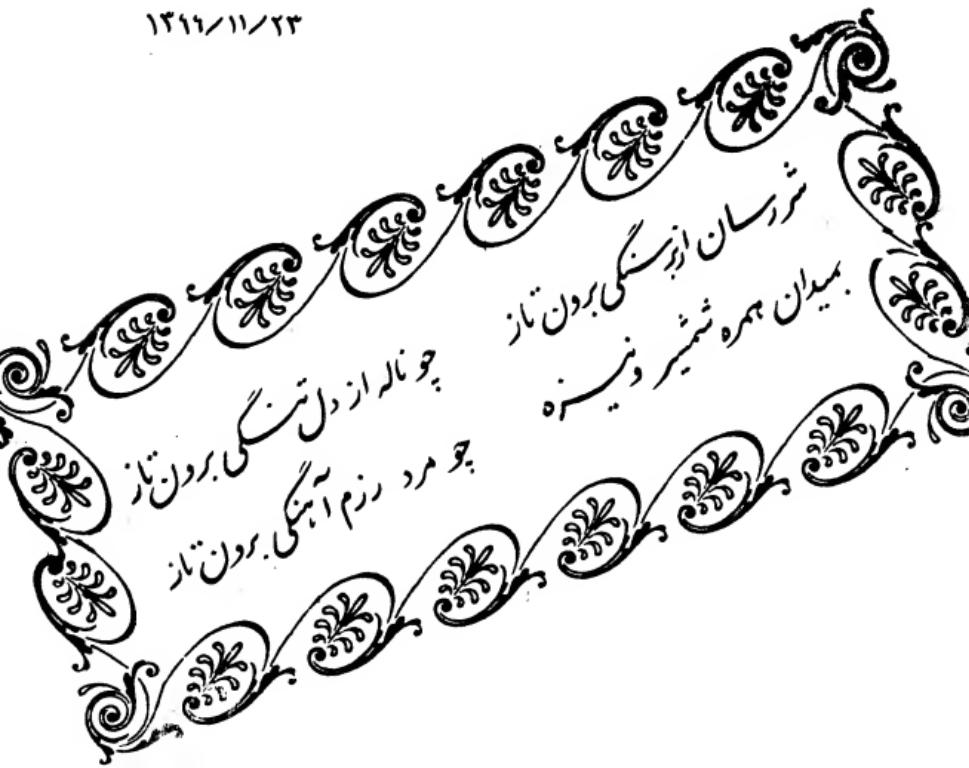
شهید «مجموع»، ته اهداء

جلوه زار

بو زرگی وی په تهر کنې، خرجي رخاندي بهارشي
 عشق بي و داغي مجموع شي، دلاله غزندې داغدارشي
 د خزان ترخې سيلن کوي، تافلي د مېلکو کوج کوري
 خوشبویي فيلاسيواشي، چې بي پاپي تارهه تارشي
 هره اوښکې تابلوشي، د صنم د چکرمي مسینې
 مجران هې شان رېکين کوي، چې وصال به تېنده ترخې
 مرکش په برکورونه کوري، خوجذې خاندي حق واي
 عشق بي نه پرین دی قرارنه، کله منصور غونډ په داشي
 چې په مینه کښې قربان شي، هغه زړه د نړۍ و سلطانشي
 د تایيغ د ناوې خال شي، رېنګ د وینوی يادکارشي
 چې فرباد د اولسون، د بلبل غونډې نغمه کوي
 د شروند ساز مې نیم بسل شي، د صیا په غشنې کارشي

د سرگئی یو شکلی لعل وی، غیره بی دکه وی لدنوره
 د پی قدر و په لاس و رشی، په ایروکنی د کوند رشی
 خو ... دانور په ایرون نه مری، دا په نه و فوکی بلپی
 که یو خای په ایرو پتی شی، په سل خایه جلوه هزار شی
 پرسلیه! توکوه بی، لئه نه خسونه کلکونه
 چی آلام روح د "محروم" شی، چی فرد و من و ته مژه بی
 چی نعمی بی په شهرا دی، گرمی مدهوله عالمه!
 شوک بد ولی نه ثهیبی، چی "کاروان" بی بی سالان

۱۳۶۶/۱۱/۲۳

در اینجا هم

۷) ثور

استاد یوسف آنیز

سکوی زد بی گدار اینسوی آب
 همدوپیان جایجابت دیخت
 بردازداودیان تاب و توان
 دبور این عشقی سیاسی بود نزد
 نهش افغان ولی روں بدل
 جزو کل پیغمد درست سیاه
 تاچسان روسی گرفت این مژده
 شد روان "داود" سوی "ماکو"
 عقده این دوستی را اکند
 مجلس و تشریف شب آراستن
 برشی نوف "تنگ" مانند زره

ریخت در گلزار چون خسیل غراب
 نقش پایی رومن در کابل شت
 عشه و جاروی این بدگوهان
 تا خود جشن گنید "بربر" دیر بود
 کودتای (۷) هفت ثور هفت کل "
 شد پلاش از "کرملن" سریاه
 پرده بردارم کنون زان قصد شوم

.....

بعد کوتا و جمهوری نو
 تا به پشت میزگردی جاکند
 گفتن و بشنیدن و برخاستن
 دام را از چند جا بر زد گرده

کشیدی با رهبری پر آرزو
بسته دل برد عده‌های فام او
نی به تاریخ کنوزت ش نظر
با کوئی ز اسرار سیاست باخبر
خصلت روس دور داشت خانه
با کوئی ز شیاطین ساخته

بسته در یاتا و در یاتا شکست
شکست همچون از هستالین "اعین"
تاقه رفت از روس ب مردم در
سالها جایست در روی جوی خون
مردانش کشته و کشور خواب
کشور مانیز برگزاند حمال
هر که نافهیده می‌زد کف بجفت
بی محل اند چستی هر جا صدا
پشت می‌گرد ، در مجلس نشاد

کفرانس" یا تا "وان بندو
"روز دلت" و "چیل" تزدیک بین
ما جرای بیان ، و بورپ نگر
شرق و سطحی تا کم در خون در دن
هر کجا صادر کند روس انقلاب
در شب در فراز ما و میال
مرده باد و زنده باد بی هف
چوجه حسنه های گرد سینما
تا که "رهبر" را به "مکو" برد و

با عتابی چون امیری بر ایمه
در اداره اشند و یار کار ها
نی سیلان و نی داری نگمین
نی نسم این جا گدای "ساحره" (۱)
چیز پس این ناز و استکبار تو؟
شل تیری از "کرملن" شد بدر

گفت : پریزیوف "در روز اخیر
"کاین شاور ها ز امریکا چرا ؟
گفت : داوود شرکه ای کریشین
نی ترا "کابل" بود مستعمره
بیت این آزاده سکان اقامار تو
با غصب آن جلسه را نا برده سر

آمد و شد سوی سیهنه رهپار
بهر قدر بع آمد آن پیر شریر
هر دو عزقه در غم بهم شدند

عاقبت درجه فقد گمکرد راه

کوتایی (هفت ثور) اند علی
در کتابی معرفت ایند رعصر
بر طاکرد آنچه را بشنید و دید
در کتابی ثبت کرد این رویداد
بکسره از "روستیان" شد و گذید
سوی غربی نا روان شد گرتر
غرب و آزادی و راشد آنها
تا کنده جلب گک نمای کلان
لیک عمر هر دو سر کوتاه بود
دستی را پی نگند از بیخ و فو
جلس و دیدار مقصد یاب کرد

پیشتر "سکو" خرزین را گشت
رفتی بیک نقل آزا در ربوه

تاب میدان هوابی برق دار
"بریزینوف" کینه در آن گگ پیر
هر دو ناراضی حبد از هم شدند

آن بیشتر راه و این در فخر چا

در سقوط رهبر و سل علی
"غوثی" دانا سیاست مرد عصر
عضو مجلس بود، درگفت و شنید
هر چه "برو" (۳)، بت غوثی برآشاد
الفرض داود چون "کابل" سپه
بهشتیان سایت شد گر
از کوششی برا م باشتاب
شد سوی "تهران" نماینده رول
و عده نمای "شاه" (۴) خاطر خواهد
رفت "رهبر" سوی "پاکش" بود
با "سعودی" نیز فتح باب کرد

چون به کابل نیز سفر نمایگشت
آنچه درین سران گذشته بود

پښتو تفسیر و نہ

الحاج حبیب اللہ رفیع

قرآن مختصر

دقائقِ کرم دا ترجمہ چې د «ف» یعنی «فواہد» ترسیلیک لاندې
تفسیری برخه هم لوړی د پښتو لغونو چاپی تفسیر دی چې د ۱۲۷۸ هـ کال
د محروم په لومړۍ نډۍ یعنی له نن ده ۱۴۳ کاله پخوا په بهروپال کښې دهنه
سیمې د پښتو و اکښو له خواجہ شری اوورسہ د تفسیر د پښتلومړۍ
چاپی آثارو له دلي خند شمېرل کړي .

دا شبابل شوی قرآن د «ولایت» او «ہندوستان» د علماء او
فضلاؤ یوپی دلي تهییہ کړي او په دې اړه په په لومړۍ نځکښې کښل
شوی دی : «(بغضل) ایند ذوالجلال بالتفاق علماء و فضلاء ولایت
و هندوستان بدارالاتصال بهروپال قرآن عجید مترجم (به) زربان پشتو
با فراں دار د ورنجه شام عبد القادر صاحب باحاشیہ فارسی ترجمہ شاه
و لی اللہ صاحب ». .

دقائقِ کرم پیل (په اصلی لیکدوو) :

ترجمان و منشی "رهبر" چین
آن درق هارا به "بیک" در پرد
کا، ح، ب برداشت رتامکو برد
از کرمن گشت صادره "هفت ثور"

جاده‌تائی چند شد صورت پذیر
کشف شد صده تن آتشزده
شهر پر اوازه و غوغای و شور
با هدایات کمیار و مشیر
رشته اش هم درکف بازارها
نگوی هردو برخلاف راهبر
دقرو دیوان و میز و فرش درخت
"ضبط صوت" و هوش گوش این خان
در سیان متها - دشمن دور و پیش
بسکه جاسوسی برآه اند اخند
سکوی را نزک حلقة گوش
و انجیهی فعال و عضو حزب خلق

پیش از آن در طی ایام اخیر
د از زمان خان و جوار دکده
و "خرم" و خیریه پکان شد تردد
خود سرانه کارهای بس خطیر
دور از چشان "رهبر" بارها
می‌شدی اجراء و "بالا بیخبر"
خواجگاه و خلدت و شناساب تخت
بر شرذمی نفسیگ کسان
محصر جمهوری غافل ز خویش
"اگک" شاهی را کرمن ساختند
حزب "خلق" خان میهن فروش
هر یک قلاده "سکو" به ملت

با بیان و نطق و پنین گزندشت
زیر و بم در سازو در آزاد کرد
لیک سطرنجیاز داند کار پیل

فاتحه گردانی "خیر" گذشت
"خلق در پرم" کوسن و کنیا سارکرد
بر حکومت بست تهبت بدلیل

یکسره تبلیغ و تحریب و فریب
 مرشدان حزب را در بازدشت
 نقطه مرموز این طرز عمل
 جلوه ایش شل آب اما سراب
 شد نظر بند «هفت کل» اما کله؟
 او قویا زده راندشت و با پسر
 در کودتا رای بر زیوف را
 در محل گرفت و تنظیم شد نمود
 تانش کارش تمام آزاد بود
 بند و تو قیش؛ دخواه خودش
 دستگاه نظم داده بخواه
 رای فردای که کودتا به اخت
 هیئت دولت درون ایک بند
 ساده دل داؤد راشد آشکار
 شاید او را آمد از پیشنهاد
 از «خردش» تا بر زیوف پست
 دید؛ کاین باطلامت، بار اوست
 خاندان را با خودش فربان نمود

جام "رمهبر" پرشاد از صبر و گیب
 در "نظرات خانه آورد و گذشت
 از نظرها دور فنا گردید مصل ۹۹۹۹
 در سیاست مانده گنگ و لاجواب
 آن حنفیه الله "این" در پردازه
 تا "و فجیارش" فرستاد از مقرر نباشد
 هم هدایت نمای "پوزانوف" لا
 زی "پل چرخی" و "بکرام" هژنداد
 پیش ب دیدار با یاران نمود
 مرد کردا و آگاه خودش
 خاین و جاسوس "خلقی" درسته
 بیرق خون از پیچرخی فراخت
 گارد خاین حلقه برگردش نگذرد
 کاین کونت دل را چیت کار؟
 سعی و امیدی که اخشد بیاد
 هر یان کابل سکو پرست
 در ملن این ماجرا تماراوت
 سو خود را اینچین جران نمود

هر که با این رو سیلان یارشد
 سیهنش بر باد و خود بردارد

آسیای مکری نزدیکتر
خاک هم در آجای گرم و سرد
بردگی و فاقه می آید بردن
صیقل شده دام ، ناگه انگند
عمرگش آدمخوار بی چنگه دمند

روزگار شرق پورپ را نجت
مهد کیوبا و اگولا چکرده؟
از کمونزم انقلاب و مرگ و خون
دام ابلیسی کرمن می تند
بکه این بیفربان ، نامردند

غار تایخ آمد از رانیوف ۱۴
آن پسر را کشت و این جد و پدر

تئک انسان بود "ایوان" خوف
حمد غداران و بد خواه شر

دور حزب محمد و کافر رسید
و زمین ما جهنم ساخته
حق کجا و باگاهین طبل کجا؟
با زبان و داشت قایخ و دین
نمذهب مادی فقط راه خلاص
نیست جزو ابار و استمار شوم
غایبی بگردد هلت سوار
زور مندویک سر و کرون بلند
از مسادات و عدالت پروری
می کشد هر چاکه خواه در قطار
زندگی را کرده فرعونی درست

انقلاب ما کتوبر رسید
خون و آتش در جهان انداد
بنده کان را دور کردند از خدا^{۱۵}
نش را پاک کردند از زمین
شد دلخیک لین علم خاص
آیده لوری کوست نظم
پنجم هم انجذه اختا پوط وار
۱۶ از تو ایشان ، بنون آلو چند
بادرفع و عشه و خواب آوری
لمتی را شل استشتر باهار
لیک این مشت زاده ایشان

هر دی نیا نگاری جنت شان
لندن و پاریس یاد مردید
در جهان پیدا و یا پنهان؛ خم
بهر سفری از ره خوش خدمتی
تا کرملن بایدش کردن میل
مدنه لرزان پایه و بدولت آت
بود پنهان حماله، سواله
وز کوئستی، هزار آوا زند
فع انسازا، طبیعی دشمند
ماکیان را خایه آمد پنجه و س

راحت عیش و تجمل سفتستان
از قسم هرچه نوگردد پدید
با به نیویورک و ب برلین و بردم
بهر سفری از ره خوش خدمتی
شخنه و هدیه زهر جنس جمیل
قدرت هر کار مندی داشوت آت
پشت پرده با همارت سالها
دوینخ خود را بهشتی جاز دند
در لباس دوستی اهرمند
هفت ثور و کودتا بارت رویا

من به کاخ "مالیه" در چاشتگا
تامکه را نگارد جمهوری ہدف
بستر با فولاد و آهن سنگری
دیگران نیز جلو، چون پاو ات
خون و آتش بود جنگ مرگیا

در د مندی گفت: زمزد زیا
دیدم آنجا تامکه را استند صفت
بر سر هر تامک یک روس افگانی
شد یقین کز صادرات مکواحت
حامل این کوتای نابکار

پشتہ از کشته افگان آشکار
برزوف اور اچون کر خون ندید
کرد بیرون آن گھن کار دغل

"لا" "صدر" شاگرد و "رئیس" آمورگا
کروزنا داؤد را بالا کشید
"بخت ثور" قابی را از محل

گام دیگر بود، بحسب پلان
 همچو گردنیک را معتقد بر دنبه کرد
 در میان آتش و در سیل خون
 پخته کرد آخر نیام انقلاب
 از کرملن جوی، چون آب سیل
 نیخ سخن نداشت چسب
 کس نداشت اینسان هزاران را
 کشته با غاک و خون شد خیر
 صرب بود و انعامات و قتل عام
 سرحد اذتن بزرگش درون
 شهر نباشد بازداش شد تباہ
 چشم بر درب کردن دخوت
 ناگهان بیرون برآمد از انقلاب
 خوازه شد از ریشه و از ایجتیش
 رویداد کوژایی مادر گرد
 هست تایخ جهان بهتر گواه
 انقلابی ترکجا آید بیرون ؟
 تهران پیشو جبلاد نهاد
 قریه و دهپاره یکسر خاکدان

بهر بمع کشور آزادگان
 هرچه را آن رشته بوداین پنهان کرد
 کوس و کرنا برشد و غوفا فروان
 کو زای خام را با آب و ناب
 انقلاب و کو زای زین قبیل
 آنقدر حیوان در آن دور خراب
 در جهان از منع و ماهی و نیکار
 کن جوان و پیر و طفل سینه گیر
 روز نا پیسته تا هنگام شام
 جوی حبس پرشد داین آشوب
 پیغمبر، گمام و پیغم و گسانه
 این دو جبلاد رطم بفروده
 حزب کذاب و مردم انقلاب
 "هفت ثور" و گاویان مقصدش
 کاملی مردی چین تعییر کرد:
 گر بود این انقلابت خیرخواه
 "لغز آیلا" و "چگیز" و "نروان"
 شکر جهان سوزی و خونخواری روا
 شهر و کشور عرصه بسازمان

نامچهان هجرت گزیدند ازوطن
 شد علم هر جا مجاہد را بلند
 باسلح دین و ایمان در جهاد
 زان پس مردوزن پیرو جوان
 هفت ثور هفت محرم ساختند
 حیف خاک پاک مردان حشد
 سوی پاکستان قطار مردوزن
 نعروه (الثرا اکبر) در فکنه
 سگ و کوه گوئی کشیرز بزاد
 با "مجاہد" شد عنان اندر عمان
 برق داس و پیش خشم ساختند
 سی هیهن کھزادگان " آریا "

تیره و آکوده زین دیوان قاف
 خانان بحمرت و بی اصل ذمام
 نی پسر با مادر و خواهر قرین
 در کمو نیزم بود بی هشتار
 " المفعع " بود و خرم نا بدین
 طرف تریاک دگر بیرون کشید
 داشت مدنیگنگ در هزاریش
 اینزان با جادوی هر دل پذیر
 با تز و نشریه و چاپ کتاب
 بازار ر جز کونست خف
 آله تولید ، هر فرد بشر
 آدمیت هرزه گردید و زیون
 جزو فریکت لست و گنجوز زین
 بیصدا و بی شان و ضمحل

همیرند و آسم و نیلاب صاف
 بی پدر چون استر زاد حرام
 نی برادر با برادر هفتین
 حمله حم و روابط با تبار
 ۱۵ " مرذک " و " مانی " مردویین
 ۱۶ مارکس و انجلس و لین از پی رسید
 ۱۷ محمد " صباح " با بگ و حیش
 ۱۸ نز شویان کونست شریر
 با مرام و با هف نا در نصاب
 نکتب و آموزش و درس و هد
 بهره گیری از بشر چون جساوز
 در بلاد روس و دنیای کون
 منکر الله و دور از فیض دین
 آید و میرد چو کرمی زیر محل

تا پیاده شد به کابل چفت شد
خس طبی درخم "تاواخ" شد^{۱۰}
هر دو داغ بندگی نقش جین
مادری هرگز نمی زاید پسر
در عومن سیم سیه اندوختند
شاهد این حقیقت بود و هست
خنده در هر پیشه اش صد شریش بر

کرد این گردد نه صد همابر دو
رس با افغانیان سرشاخ شد
بر سریر آمد "ترمه کی" را مین
شل این بیگران بی پدر
خان را با خاندان بفرود خنند
یک تایخ و ملن را هر که بت
نیت خالی از شجاعان دیر

وزنبرد فارس با یوتیان
بود، در بستان کویل چون حیم
نیم میونی سپه اکتختند
بیشتر نتران گذشت و حمله کرد
شل بیر آنچا بجهابان کسام
بست ره را برسپا "جادل"^{۱۱}
تن به تن آویختی بر گنگ گنگ
پارسی گردان بدون پارسی
مانده از درگاه "هرا" و پریش^{۱۲}
زز گرفت اضم و هما در قوم
داد سکوب "لیویند" لاشان

قصای آسم نتایخ جهان
تنگ "ماراتن" در آن چگ عظیم
فرسان از زیر و بالا بخند
یک زان گنگ خطر جز گید و در
۱۳ شاه اسپارتی "لیوندیس" نام
با گروه سه صد، از رزمگان
پارسی جنگداران مثل پنگ
شد تلف سردار و سر بازان بسی
عاقبت بیگرنی، میهن فرقش
۱۴ نام او "اماکس" نام دار قوم
شب زبره برد، دشمن را نهان

هر سپارتی با یکی سنگین تبر
و انهره در پای تنگه داد جان
لوحه سنجی کرده اند آشنا با
نفس بینی روی آن سنجنده بُرک
رو به "اسپارت" گذاخبار جنگ
کشته شد یک روز در میدان تو"
اقمار حبادانی برده ایم

تنگه و سنگ دران بازی سر
پایداری نکرد، تا اخر زمان
حالیاً گرگبذری زان سنجنا
گفته سردار را در وقت مرگ
"همولن گرگبذری زین رانگ"
"کاین لیونید" با سرمه دران قفر
زنده باد "اسپارت" گرامرده ایم

"لوگر" و اطراف آن تا "تکهار"
"چشیر" و "کابل" و "کجدا منان"
نارسا اینجا پر هر کسر کسی
نمیست بی "یوندووس" این ناکه
صد "مراتن" در میان آراسته

از "هری" در خط سیر "قدیار"
"فاریاب" و "بلخ" و "غلام" و "بانیا"
تنگه دارد چو "ماران" بسی
گرفایالتس ها به روشن عرض کرد
هر "مجاهد" یک "لیونید" خاسته

انقلاب ای نام و سبد و ام
هفت ثورش را هم آخر گاه خورد
بیرق سبز مجاهد شد با
آن به "جایلما" رسید این کجا؟

هفت ثور و کودتای نیم خام
چوب "هفت ثور" را "مکاو" خورد
ضد هفت ثور در ورس و کوتا
یادگار "بدر" باشد این لاؤ

توضیح :

- ۱ - هفت کل : عبارت از هفت تن ایادی رو سها بودند که آنها تا
همه محل و گرزده و داغ سر نشیف داشتند .
- ۲ - گدای سامره : در زمانه‌ای مخلفاً، وقتی اینجا را مؤقتاً
عوض بخلاف پایخت ساختند . گداهار سامره از لحاظ نراحت بود
معروف در بالاخره شل شدند .
- ۳ - بیرو : همان دفتر سکیر کوشت ثابت در سکو .
- ۴ - نانیده : « محمد نعیم » جان برادر محمد راؤد خان بود .
- ۵ - شاه : همان رضا شاه مرحوم می باشد .
- ۶ - رفعی : کسی ترجمان دشتر محمد راؤد خان در سفر موصوف
بود .
- ۷ - بجب : بخفا کا، بجی، بی ات .
- ۸ - زمان خان : قریابت نزدیک گابر .
- ۹ - خمر و خیبر : اولی وزیر پلان در دوره راؤد خان
که در آن وزارت ترویش در دو می از سران کوشت
که او را هم ترود کردند .
- ۱۰ - طنجان : یکی از دائم وزاره‌ها که عالی هم در کتفها بود و
تو مانده کوزتا را در قوای پمچرخی از پسر امین دریافت کرد

- و تانکه هارا به غرض درآورد.
- ۱۱ - پونرانوف : سفیر رو سها در تکابر کر تمام اجراء دکر را زیر نظر داشت.
- ۱۲ - پلچرخی و یگلام : همان مقرر قوا و سیلان ہوانی است که طیارا جنگی در روز کوتای چفت ثور از آنجا پرواز کرد و اگر دکابر را کوبید.
- ۱۳ - ایوان مخوف : یکی از شاهان خوشوار و آدمکش گذشتہ می روس بود که حتی و پسر خود را بست خود گشت.
- ۱۴ - رومانیوف : خاندان شاه قبل از کوتای کتوبر در روسی بودند.
- ۱۵ - تواریش : عنوان بعد از اشغال کر کونت ۴ به یکدیگر خطاب می کردند.
- ۱۶ - صدر و شاگرد : تره کی دامین بود که بنام استاد و شاگرد و فادر در بیانیه می آوردند.
- ۱۷ - آپنلا و چنگنبر و نرون : سنت دشمنان بشریت را زلاخا معروف تایخ اند که رو سها از آنها نیز درین راه سبقت کردند.
- ۱۸ - منزدک و مانی و لقنه و خدم دشیان : همان کونست نهر دوره که دور در تایخ اند که به سرای تحریب و تبدخواجی و کذب خود رسیدند.
- ۱۹ - مارکس و انجلس : شاگرد و استاد کوئیز که دنیا را فرقند

بسم الله : شروع په نامه دهندخنای چه لری مهریان نست و ز-

کروتکی ...

الحمد لله : ولیه تعریف دخنای دی چه ساتنده دنیول جهاده
مهریان بی پایان رحم کروتکی بادشاهه دریخ دقیامت خاصه تالله عبادت
کرو او خاصه له تانه مدت غواړو، روائنه مربن په سمه لار، لار ده فوج
تافضل پردوی کړي نه لار ده فوج چه غضب شوی پردوی او نه لار ده کراهاو ...
ف : د سورت فاعلہ د تزویل سبب مولانا یعقوب چنخی دحضرت
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه او د عبدالله ابن عباس رضی الله عنہما
نه روایت حکمی دی چې دا سورت په مکی کښی نازل شوی او حقیقت ده
د اچه رسول صلی الله علیه وسلم دی فرمایل چه چیزی به نه پیمان
کښ تلمیز او از بھی اوږدې چه یا محمد او یوندانی کس بھی لیده چه
د سروزدرو پر تخت د آسمان او زمکی پیمانځ کښ او زیاند ولار دی، زه هغه
اواز لویزی به تبتدیم چه داسې معامله خواړه و شوی من درقد بن
نمیں چه تربور د بی بی خدیجې رحمی الله عنہا و هفتنه پی دا حال روی
او هغه داغیل او د تورات لعلم، به خبردار و او هغه د نصار العالمان
دې علم و لوستی هغه وویل هر کله چه بیا هغه او از لویزی نو هم تبته
او غون بآسه چه خه واپی هم هغه سی و کړه ! کله چه بیا او از راغی
چه یا محمد نوما ووی لبیک، هغه ووی زه جبریل یم او ته دهی
امت بھی بیا پی ووې اشهدان لا الله الا الله و اشهدان محمد اعبده و
رسوله بیا پی وویل دا وایه الحمد لله تا آخر سوره ۲۲ ”

- و تباہ کر دند .
- ۴۰ - « صباح » نیز از مخدان انگوگر در عالم اسلام بود و از هیچ جنسیتی درین نکرد .
- ۴۱ - « ناخ » در راه ای رپخیز است که تلاصر را و بندها و زور آذی ہی ابرقدرت روس درین پنهان ، سالہا دوام داشت و روس از ہمین باشکت مقصداً کرد و قشوں سرخ رویاہ شد .
- ۴۲ - « مسلمان » تنگه ای که در بویش پارس ہیونان ساخت در آنجا ، وطن دکستان مدفع سپارتی پایداری کر دند .
- ۴۳ - « لئوپلیدس » شاه اسپارت بود که درین تنگه تامک با - جنگل خود پایداری کرد .
- ۴۴ - « سپاہ جاو دان » ده هزار نفری بود که در جنگلها صفت اول و مهم قوای فاکس را تشکیل می دادند و شکست ناپذیر بودند .
- ۴۵ - « هراوفنریوس » دورب النع مردو زن طراز اول یونان در زمانه نای پیش سیلاد بود .
- ۴۶ - « افیالتس » خایین ملی یونانی که در عرض چند سکن فارسی ہم را از راه مخفی ہے سر ہمولسان ، برد تا ہم کشته شدند . نام ایمالس کنون در فاماوسن : معادل خایین ملی بنت می گردد .
- ۴۷ - « جابلسا » حاشیت دنیا لاد را دیبات کلاسیک ہی گفتند که در آنجا زمین اضمی شد .

ترجمہ اولینکہ د :
زکرخیل

دوري کيسې تعریف او دهغې دوه بېلگې

دوه کيسې د ڪليو (Fiction) دوئي یه خاڳهه ده .
دوئي ونې خانکې عمر ما د غهه درې مشترک ځانګړه تباوري لري:
۱ - پلات (Plot) .

۲ - ڪرڪترونه .

۳ - مفهوم (Theme) .

پلات د کيسې د پېښو او واقعو هغه ناخچيره والي جي ڪوئدي
سره منطقی پيوند ولري . که وو ايچې لورمه شوه او د دېسي
پي مرهم مرهم شوه نو دا دوئه پېښي خه منطقی ارتباط نلري ،
خرکه روايچې لورمه شوئ او د هغې له غمه مرهم مرهم شوئ نه
دا دوئه خبرې منطقی ارتباط لري او د دواره د ناخچير د ڪړۍ به شان

سره ترک شوی حادثی دی او د کیسی د پلات د خصوصیت پکنی
تفبنتی دی . د کیسی په حینو د ولر فون کنی (په تیره بایا په عالمانه
داستانزون او د دیوانزا او بنا پیری په داستانزون کنی) د
کنی اکثره حادث یا د پر ضعیف اړتی باطلوی او بایا په هدو لري نه ،
خو وړه کېښه د اسې نه ده ، د هندي پلات باید بنه مضبوط روی .
کړلختن یا کړکتوروه هنډ شخص یا اشخاصه ته واي چې د پلات
حادثه یا حادثې جو روی او بایله د غږ پیښونه خامنځ کېږي او د هنډ
په وړاندې عکس العمل بشی . کړکتښه حقیقت کنی هنډ خونک دی
چې د پلات د نقشی له مخنځ سفر کړي او له مختلف پیښو هم خامنځ
کېږي . د غږ سفر کرونک او هنډ نقشه او هنډ واقعات چې دده په
وړاندې دی ، یو منظور او مقصد او یو مفہوم او مضمون لري .

چې تسم (Theme) په بولی .

دوبی کېښه د کیسی په د غږ درې لويز مور سرپېر مخلی ځانګړتی او
هم لري او د څلوا خصوصیاتو په برکت د کیړله نزوو د ولونی یلي
شي .

دوبی کېښه د خصوصیاتو او ځانګړتی او په باب په لوګوی حل
په ۱۸۴۲ ميلادي کال کنی اړکارالن پو (۱۸۰۹ - ۱۸۴۹) خبری او کې .
د هنډ په خبرو دې تقييدونه شوی او د وخت په تېرې د وسویې
اصول له پامه لو یې لی دی ، خنډ هنډ دغه دوه لاندې اصلونه ترنه
په دوبی د هنډ په خبری کېښه له پاره ضروری بلل کېږي :

الف : دنائي وحدت

ب : اختصار

دنائي وحدت شخمراد دادی چي هر وره کيسه بايد واحده
اغيزه وشيندي . مثلاً كه بيليكوال چبله وره کيسه کبني خيل لوستونك
ته په افغانستان کبني دروسي عسكرو د ظلم په باب تاشودکول
غواړي نه قول پلات ، کړئونه او جاپيرال داسې انځورو چې
هدغه تاشر توږي سپداشي ؛ خركه ليمکوال په عين حال کبني غرائي
چې په دغه وره کيسه کبني ديوه مجاهد دنډه ورديا تاٿرهم پيدا
کړي ، نوډ براحتیاط دې کوي چې په یوه لاس کبني دوه هند ولي
نه نیول کېږي او د ډېږي وره کيسې په لمن کبني دوه متفاوت تاٿر
نه ځایېږي .

نمونن حینو ليمکوالان په خپلو څینوا فسانو کبني دې پلاپيلو تاٿر
درامينځته حکول په سرق نه بیانې دا فسانې فن قېښولاندې کړي
بلکې همه تاثرات یې هم ښکري او پې اشه کړي دي .

البته که ليمکوال خاصنا ارزولري چې د مجاهدد ميرانه په خنک
کبني دې دروسي عسكرو د ظلم خبره هر وړکړي نو لاره یا
خرداده چې د مجاهدد ميرانه اصلی موضوع او مقصد تاکي او
بيارغه ميرانه دروسي عسكرو ظلم په مقابل کبني انځورکړي (نه د
نفوډ پلښو او د حادثو په مقابل کبني) او یا دې داسې وکړي
چې دروسي عسكرو ظلمه د مرکزوي خيال موضوع کړي او د ظلمه

باب د تأثر د خپر لود پاره د مجاهد میرانه یوه د اسی حادثه و شی
چی د غرض ظلم د هفی په مقابل کبی کبی .

په دغور دواړو سنه کبی یا هم یوه خبره اصلی موخره او بله د
هفی د انځورو لو او بنسو دلو د پاره پښه او نه مینېشو .

ب : اختصار :

له اختصار خنده د « یو » منظور دادی چې په دره کيسکبی
درې د اسی اضافې خبره پیدا نه شي چې د هفی په استلسه دې
« نه خمه مات شي ارنې توی » ، یعنې دره کيسه دې پاهم مرغه
پاڼي شي . « پو » د خپلې خبره په توضیح کبی دا همروایي چې وره
کيسه باید دو مرغه خصصه وي چې په یوه ناسته کبی دې ولوستل
شي . د مطالعې یوه ناسته دېره مهمه کچد ده ، د مطالعې ناسته
د بېلاړلوا نهاناند د پاره خمه چې د بُړه کس د پاره هم خمه شخصه ده
نلري . نه پخپله چې روزه او خصستي وي نه د مطالعې ناسته مې
ترلس ساعته هم اوښ دېږي ، خو په عادي شوند کبی دېر د اسی کبی
چې یوه دره کيسه دې په دو ناسته کبی ولو لم . حیین نوره او هل
نظره ولی دې چې دره کيسه ترند . یو نیم زر کلړو نه او ترڅلش
نړو کلسو اوښ ده نه وي .

دلته د ذکر شوي خصوصيات په زنا کبی دره کيسه د اسی تعریفوو:
» دره کيسه د کبیو یې دول دې چې خصصه وي او د واحد تأثر
لړونکې وي . «

اوں ڈوری کیسی دلابنہ پھر بدلوا او لابنہ تعریفولو دپاره
دھنی په دوو دپرو نیاتوا هم اجزا و دینی پلات (Plot) او
کرکتھر یو خخہ خبری وکھو .

دغه رویل شووچی ڈوری کیسی پلات با به نہ مضمبوٹی
لئے مضمبوط ولی خخہ حداقل دوہ خبری مراد دی .
بی داچی هم حادثہ دکیسی لئے کلیت او تول و جود سره
بی ارتباھر نہ وی او دکیسی د بھیر په پر بختک او د اصلی مفہوم په
القاھر لکبی دی خامخاونہ ولی .

بله داچی دکیسی تولی اجزا وی او پیشی دی دیو بل تر بختک
داسپی بدول شوی وی چی کئھو یوہ لئے خپل خایہ بچایہ کوئی نہ
پہ کیسہ کبی دی کمزوری او گداو دی محسوسی . کئھری هم پیش
دھنکیسی پیشی منطقی نتیجہ وی نو دابه دپلات تر گردو
پوخ دوں وی .

دپلات لئے مضمبوط ولی چی ارتہ شو ڈوری کیسی دپلات بل
خصوصیت دھنر محدود دیت او تندکملن ده . په ناول کبی لیکوال .
سکلاعی شی چی کن کرکتھونه په گھنی پیش او په او بزدہ زمانی فاصلہ
کبی انھر کری ، خردلتہ نہ یوازی کرکتھونه جپر لب وی بلکی پیشی
هم ترس و سه دبپی نہ وی . په دغول برق پیشو کبی یوہ مرکزی او
اساسی پیشی وی چی دنورو پہنودپاره دخود او جپر لیز جبشت
لری او اصلی حکتھر پکبی په لا وضاحت سرن بن دل حیری .

د ورہی کیسی دیوبل اهم جز ار بلکی تر تولوا هم جز یعنی
کر کتھر په باب باید ووایو چی په ورہ کیسہ کبھی دکر کتھر و نو شہر
عمر ماً تر درہی - خلور و نریات نہ وی ، حال ماچی په ناول کبھی
په لسکون کر کتھر و نہ هم په آساند سره خائیں ی.

بله مهمه خبره داده چی په غول بنو کر کتھر و نہ کبھی عمر ماً صرف دیو
کر کتھر اصلی کر کتھر وی چی دہری خبری دھمدة په بارہ کبھی کیبھی ،
خود لانه هم دناول برخلاف چی دخچل اصلی کر کتھر او حتی فرعی
کر کتھر و نہ دشوند په باب سکھنی خبری کوئی ، ورہ کیسہ دخچل اصلی
کر کتھر صرف یواخ نبھی . مثلاً په تہرشال کبھی دیو محاجد
کر کتھر ذکر شو خو صرف دھفہ دمیراپی اسخ مو یاد کر ، همدا
راز مود رو سی عسکر صرف دظلم ایخ مطرح ڪلی ، دا ٺکه چی د
ورہی کیسی د محدودیت او اختصار په وجه دھفی دا اصلی کر کتھر
هم صرف یواخ ، یوه خوا او یوه خانکرتیا بنو دل کیبھی .

کئه مونن د محاجد دزیره ورتیا په باب ورہ کیسہ لیکو ، نو دھفہ
دکر کتھر صرف هغدارخونه بیانفو چی له مونن سر دھمدي تأش په
اړینجت ته حکلو کی مرسته و کری . مثلاً کئه مونن دھفه محاجد په باب
په یوه ورہ کیسہ کبھی ووایو چی دھفه وله نامن ووچی دې پرې کرمان
وو او پرته له دهی بل سر پرست نہ در لوده نه دغدھونه به مو مکن
دده دنرہ ورته د لابنه بنو دلوا د پاره کمھی وی ، ٹکھه مونن کولی
شر چی لو ستو نکی ته دا ذهنیت ور کر چو چی د مشک او میراپی په وخت

په حتی د خپلو گراند زامن د په سره ستد پاپي کندو پروا هم و نکره.
منوله همدي کبله ممکن نه معوي جمله نه اهنا في وعي او نه د تأثر
ماتروفي. البتة که چپر ته د همدي جملی مفهوم او مقصد یوپي بلي
جملی پوره کوري وعي نه نه مو بن جمله به که خه هم در حدت د تأثر
خلاف نه وي خود اختصار من به سمون و نه خوري.

دوري گيسي ديلات او کرکتوونه په باب د دغۇرىخىندۇنۇ
په سزاکبىي ورە كيسه لېن خه په تفصيل سره داسى تعریفلى شو :
” ورە كيس يوه خىصىرە كيس ده چى لىكوال پېنىي ديوئى كوتلى پلا
په مرسته يواصلى كرکتەر په يوه اصلى پېنىي كېنىي بىسىي . دغە دول
كيس ديوئى واحد اشارلىرىكىي وري .. ”

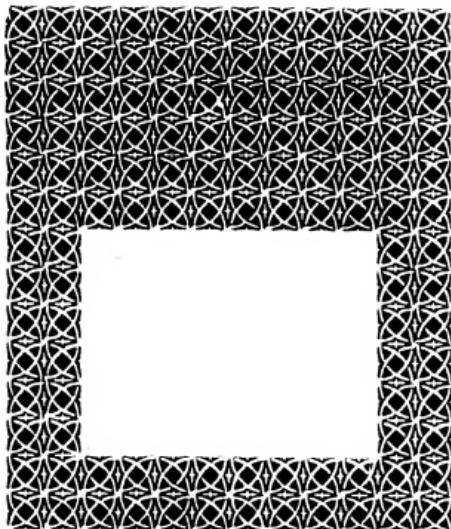
له بى فى تعریفه ورسته بایسەستى داھرمۇ وايرچى دھىنى
نۇدو هنرى تارىزىنۇ د تعریف په خېر دوري گيسي هىشخ تعریف هم
جامع او مانع نه وي . مثلاً په تعریف كېنىي دكوتلى پلاتە خېر و شو
خود يوه دېستە افسانە تكار اسوان چىخۇف (۱۹۰۴ - ۱۸۶۰) آكتۇ
دوري گيسي كوتلى پلاتە خه چى دھىنى په خيال پلاتە نلىي .

البتة دوري گيسي دمانع او جامع تعریف نشترالى ھېشكە هم دا
معنا نلىي چى ددى خانگى دلىكوال لەس آنزاد او لە « قيد و بىندە
پي پىغا » دى ، بلکى بالىكس د جامع او مانع تعریف نشترالى دوى
دەپى خانگى په باب لا دوري مطالعى او دقت تە مجبر و وي ، ترڅو
په دې دول سره هغه حقايق و مومي چى په کلمات سەرتوضيچىري .

خر عجہ کول او ححسوس لی ممکن دی .

دلته به اخز کنی د دی د باره چی د و پی کیمی مفہوم لاجت
او محاسن شی . دو و پی کیمی چی دواره لئه انگلیسی شرپی شہارل
شوی دی ، راویو .

په د غوکیسو کنی یوپی (د ساعت حرکت) ترد پلات او بلی ته
د کرکت روہ کیسہ ولی شو او دا حکمہ چی په لومړی د کیسر کنی پلات
تر بل هر چه اهمیت لري او په دو همه کنی حکمکر ترنوروا جنزا و پر
هم دی .

د ساعت حرکت

(Howard Breslin : همراه برسلین)

دنزگری دوکان دکڑکه پرینیو دا غذنیه سارا دی
سرین شوی وی چی دھوای درندو جملو پروخت ماتی نهشی.
دنه په والئوندی خالی ھائی کبی یو دھیتی وی خاوندیکی
سری په گھریو او گھریالیونھان مشغول بنوده .^(۱) هند دلندن گنو
خلکو ته توجہ نکوله چی سرمهال دکارو بن دیل کولو دباره په یو
سر په سرک تبریدل راست بدل .

کله چی پی دلپوری شیان ھائی پرھائی کړل لة دوکانه را تو
او د بشینو ترشابی په دقت سره وته وختل . هنډ گھری دا گھریالونه
په پوره دقت سره ھائی پرھائی کړی وو . گھریالونه نېټ شانه
پر یوه لیکه حکتار اینې او د هنفوی سخن ته یې په نینم دایروی دوی
سره گھری دا ینې پی . د گرد گھریالونه ستني په شپږ سجولو لاری

(۱) په یو یو گھری دن گھری ده په دوکانیونکې عمر ما ساعت نه ۳۰ خژږي - (متجم)

ددی ژبارل شوی قرآنکرم ترتیب داسی دی چې تعریف متن لاندی
 ددوکنبو تر منځ لوړۍ پښتو اړیا تې لاندی^{لارغې} ترجمه راغلي په حاشیه
 کښې په فارسي ترجمه ده او ترې پاس دف (فائده) ترجمې لاندې
 همای په همای خینې تشریحات را غلي دی چې دا یوازې په پښتدی او د
 نور و زړښت، دف "عنوان" په تولو ځخونو کښې شته خړې بولو. یو هم
 کښې پا نه سپهنه ده او تر "ف" وروسته هیڅ هم نه دی لیکل شوی.
 ددی تفسیر شریف قول عنونه ۸۵۷ دی چې کچه في ۳۱۸ سټنجي
 متنه ده، یوه شخري چې چرمي پښتو لري دناغلي نړۍ هېړو
 په کتابتون کښې خوندي ده.

ددی قرآنکرم دلو مریخ له کښې نکاري چې دقرآنکرم پښتو
 شر باړه او تشریحات یوې دې ترسه ځکړي چې امردو ترجمه دشائ عبد القادر
 صاحب او فارسي ترجمه دشاه ولی اللہ د هلوی صاحب له آثارو
 څذا خیستل شوی ده.

دقرآنکرم دچاب په لرغښتوب سرېږد د لیکدو دله پلړو هم خاص
 اهیت لري او له ننۍ لړکدو د سره یې دې تپیرونه شته چې مرین به
 نسیون کښې په ههدغا اصلی بهه را نقل کړ. همدانې د لیکلو شرهې په دېره
 سروانه، خونه، له تعقید او پېچیدګی، نه خلاصه او خصوصاً لکډې داسې
 ترجمو کښې چې معمولاً راهی له تحت اللفظی توب نه سوچه شوی او مطالب
 په بهه پښت ګړوں شوی دی. مطلب دچې دا مبارک تفسیر لته
 خپل تقدس او سپه حلیتا سره - سره د پښتو شربې د لیکدو داو

وی او سترنی محنت په منظمه توکه دوه برخچی کوي وو: دهول
گهی یو مستنی پر درپی بجور دهول شوی وی .

دستیمی وې خاوند نړرکې په مطئن نظر ټون سره دهیل :
هو، دېرنېه . کابویں ساعت دهونته په خلول لاره کبی یوسري
لهه بسه را ځوز شو . هغه دز په بخوبی بریستون خاوند دنک سره
و . غنت تور کوت یې اغښتی او توره خوله دې په سروه . هغه
نکربنیده او امسا و سروه . کله چې په خلول لاره کبی پولیس
ورته سلام و اچاوه هغه مو سیده . دده نوم کیب هارډ او د
هغه پولیس افران به دې خوشحاله شوی وو چې که پولیس دی
پېشندلی واي .

کیب هارډ دهه دهه و هر وړوان د او پر اسا یې تکیه دې کوله .
کیب هارډ لهه پولیس سره خا ځنډو تلولی نکه او لهه څان سروی
دانګری زانو پر حفات او سادګه وختنال . چیب هارډ دنگری د
دوکان بشینو ته وختنال .

د گیب لهه سترکه دانه معلو چې هغه په شپنډو بجرد برابر شویو
گهی یالون ورها خوا په دریو ځیو ولاړو ګهی یو ته ګهی . چیب -
هارډ برابر دوه او فنه په پوله پسی توکه دوکان مخنی ته تې شوی او
خریو چل هم و دنه شوی نه و . هغه چنل لاسی ساعت ګوچی
وو هله او د دوکان وړی پرانیست .

یو د لال لهه زد ځیز سره د کاو نتر په بل سرکنی په خبرو بخت

و خرچی و دپرانستل شو دوی غ راوا راوه . نزکر دکیب هار د خواهه ورتہ شو په خیر خیری و تمه وکتل او پیشته بی خینی وکره : « هو ؟ » کیب هار د و ته وریل : « ساعت می در بدی بکاری .

پنه یو ساعت او یا په وخت کیمی .. »

کیب هار د خپل ساعت خلاص او په کاو نتری چینوره . د ساعت ستن نهه بجی شردلی . نزکر وریل : « زئه به بی وعینم ، ولر دی .. »

کیب هار د دلال په لور وکتل . دلال دیوچ کتلاک په لیدو بخت و . نزکر ساعت ورو اخیست . کیب هار د ورته وریل :

« د ساعت بند به سا بدل کری . له کاره و تلی دی .. »

کیب هار د په کاو نتر تکید وکره او منظر پاتی شو . هفته پر خانی ته وکتل . نزکر د هفته ساعت پس خانی ته وریا و . کیب هار د ، بونا نزه چرچی پرمیز بی حان ورتیت کری او دده ساعت بی خپل و لیدلی شو . کیب هار د سکریت ولکاوه او منظر پاتی شو . پنه دقیقی لانه و پی تبری چی نزکر را ووت . ساعت ته بی نوع بند و راچیلی و . کیب هار د سکریت په لاس کره .

نزکر ورته وریل : « ته باید احتیاط وکری دابنه ساعت دی .. »

کیب هار د ورو غونبدی و خندل : « هو ، نه پوهینه او داده یم چی او س به سم کار کری .. » هفته نزکر ته پی ورکری او هرات .

هند دخیل ساعت دبند لئے راز خنجر خبر و خرسو ددی بیحتی
یوچل هم ساعت تہ و نہ کتل . دھنے خڑھ داسی کارنا و چھی خولک بی پکنی
مضار احتیاط و حکمی .

دخیل ددی کریتی دنه بی چھی دھہ لذن ته در اتلود وخته
راہیسی پکنی ٹونڈ کاوه ، دنکر پنیدا او گوڈ توب تاظہر پینوده
اوپه داد سره کوڈ پاس شن . هند دد کولپ کپی ؛ پردی فیض
واچولپ ؛ دمیز دپاسه خلغ بی بل حکم او خپل لاسی ساعت بی خلاص
کمر .

هند په چتکی مسرو دبند دواره سرونه له ساعته ارخلاف کمل .
بای په چاقو باندی دبند گنڈی پرانستلی او بلاخره بی لئے بیوی
کلندی دیوہ پر نری کاغذ ده تو ته روا استه . هند کاغذ پر
میں باندی اول رکپ اور ذرہ بیز په مرسته پی دیغام لوستل پیل
کمل . پیغام په علامتی لیک لیکل شوی ڦ . پیغام مختصرو . هند
ولستل چی : ” سباله کینک چارلس سکوایر ٹھہ لاری نچھے پنجو سم
غونڈو لپردوی . فن ڻا لاس په کارشه . ”

کیب هار د کاغذ په ایروند (خاکستر داپ) کبی و سو جاوه .
هند دیوی شہبی دپاره فکروکر . کیب هار د عکی تر عکی پر هدہ
چی دلندن د کینک چارلس سکوایر ٹھہ به عسکر په دپو لا ریو کبی
ساحل تھی اربی لاره به چار دو نکی مواد لاری او عسکر کوک توک
کوی .

هفته ترخت نامدي بکس کي را ويسته او پرميزيني كېنىدە .
بکس کي بى پرانست او لە چىتە اين كېلى بى يۈرم را خىست . دا
يۈراوارم و او بىنى بى لە معقولى بىونق دېپ تىپەر درلۇدە . دغىرم
دىروايىرپە و سىلە دەرىقىداشىن لە بېخ سەر و هىلىپە او دەمۇر
چالانىدۇ وىرسەتە چاودىدە .

كېب هارە اىمادە و كېپ چى دخرايس بىونق بىئە و دەھىدى
وىرسە يوسي . هفته دەخپىل كار دەرسەنگىلۇ دپارە پورە دوهە ساعتە
وخت درلۇدە . كېب هارە دەتولو هەنۋە ئايىن او كارا جىزپە بازە
كېنى معلومات لەل چى دېرخىانو لارىدە بېكىنى و لارىي وي او اوس
دەكىيەنگىنچا مەسىھ سكويرپە بازە كېنى اطلاعات دەفە پە نظركېنى
وو . دېپى تر دەرسەنگىلۇ بىلە هەنۋە ئايىن تولى عىسکەر مىكايتىڭ
تىلل او بە دوهە بىجى بە يۈرە پولىس دەعايىنى دپارە مەختصرە كەنە كولە . كېب
هارە لەئەمان سەر بىشىخ شحالە و هفته دانگىز ئازىز دېپى كەفايتىدە بىر بىكەت
دەرسەنگىلۇ دەرسەنگىلۇ بىجى تەمینچى وخت درلۇدە .

هفته تەناخابە درخت اھىت دوبارە وىرىيادىش ساعتتە بىئى بىئى
بىند وىرداچاۋە او بىيا بىلە لاس كېر . كېب هارە غلى كېنىپاست او بە
داسىچاڭ كېنى چى فضا تە بى كەنە دېلان تولى جىزىيات تەننظر تېركىل .
كېب هارە وەرسىدە . البتە ! دەزىر كەنە دوكان تە دەرتلىو
پەرخەت د دوكان مەختى تە هفە نىر كەنە دەعلامى وىر كەنە دەپارە خېل
ساعت خلۇم شېپتە دقىقى ئەمېكى كىرى و د دامنگە قەھەرچى يائى

هېشكەنە هېپىدىنىڭ لەھىچە خەزىيەتكە جاسوس جىھەر كۈنى واعەن
پەئە دە حقيقة بۇھەدە .

چې وخت را ورسیده، هار د په تياره کو خوشباني په احتیاط من
و خو خدیده.

دکینگ چارلس سکوایر شانہ په یوہ حکومہ کتبی هندو در بیدہ او
خپل ساعت تھے فی وکتل۔ پورہ دولس بھی! کیب ہارڈ و موسبدہ۔
مرکار لکھ د ساعت حرکت پہ خپل تھم کپدل۔ هند فقط دری دپارہ
جی ہیخ دول رسنیک واخٹلی لس دقیقی نندھم و در بیدہ۔

کیب هار د دکتارو پر دیوال رسم او بست او د دو و داینو
تر مینخ په نریه فاصله کنی پر مخ لار او کینک چالیس سکوایر ته توپ
شو. هغه یونه شبیده و در بدھه او په نقره تیاره کنی د لامیون دنور و
بنو په شمبلو بورخت شو.

کیب هاره دنگ دی لارید خواهه ویرغی . د بمنون کپدیه دی
کپنبوشه . له یوه جیبه بی خروایرونہ او یو واپرا شور ارویشل
ھفه تر لارعه و سلام زنی ووت او په داسې حال کښې چیستونی ستعخ
بروت و په توره تم کښې پې به تاکلی څای کښې د بم نصب کول
سل حکمل .

د پنې پر سپدیدی پی چا پښه کښوده، ڈکیب هارهه د پنې درد
د پر شو او په د اسې حال کښې چې ساهه في سنده کړه، خپله شو نه ډېم
و چېلله . هغه نکرو ځلکه، نه، د لئته نه شې کیدی چې خولکه دې وي.

دلته به دغه وخت هیچلک هم نهادی . ما بین خله خارکری دی .

خره فرنز دهنڑ پر سیدی ره فشار ته ادامه ورکه .

یو داسی غنو شو : دپر بشة، را و خمه .

دگیب هار دله گوتوا بیور ولعیده . د چالاسون ناخا به دگیب .
هار د پنی و نیولی او رایی کانه . هفه په داسی کتیبی چې ول پا چنی
خطا و لغتی رو هله ، خان یې خوشی که ، مریع ته شو او پنی منه
پی او خیسته .

یو سرهی چیفرکه . یوہ بل ویل وواهم . له نامعلوم چایه پها
مرا توب کول او دی یې پر حکم را غریمارک . کیب هار د یوہ خوله په
سرک رو هله او یو خل بیا خوشی شو او مندوته یې ادامه ورکه .
هفه په یوہ دیوال ورغی . بیتره راستون شو ، خونز نو دپرنا خته

وو .

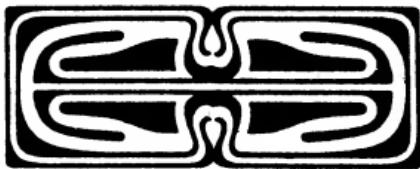
« هلم ! وی نیسے ! »

کیب هار د نماخه را وویسته او په داسی حال کتیبی چې مندوی
پی و هل د دوی چیغی والر بدی . هفویاده ته مریش دی کبدل .
دده شاته د تریک پله پسی دنی وی او په شاپوری پی خه و نبتل .
حکیب هار د په فکر کتیبی شو ، نه ، پلان خونیکرپی نه او . یو بد درد
پی احساس که . هفه ورو غوندی وویل : « نه » کله چې عسکر
وهو کسیده دی مرو . هفه پرتوت و او بیلاس پی پرخ هاتاوق .
ده فر لاسی کرید دوخت بنودنه حکله .

یوئی نرلی عسکر وعیل : « د دغر سرهی نزدی ووتوب ته خوختیال
وکره ! دلته خنکه ماردننه شو ، ته به ولای چې مونب بالکل موجود
نه او . ساعت پی بنکلی ذی » خود را لو ېدو به وخت خنیما
شوی دی . »

دوهم عسکر وعیل : « گړیه ېې یو ساعت وړاندې ده . خو
چې دا کارخنکه وشو ؟ عجیبده ؟ »

خود تهیتی دې خاوند نړیکل چې کله په سباد ګیب هاره
په یاره کښې د وړه څیاپنی راپور واورېدہ نو لا دې متحیر شو .
زړکر لة حاډه سرو وعیل : « نړه نه پوهېږد . هغه باید پی احتیا
کړی وي . نړماله خواهیش تېروتنه نه ده شوې ، ما خوختی د هفته
ساعت هم عنکې تردې چې ده ته پېږکوم وړسم کړ . »

دزرهه در نخور له پاره هنر

(لیکال : امریکنی لیکال اوکارتونیست سروه مکلهه برک - Ruale Goldbe - ۱۹۷۰ - ۱۸۸۳)

(۱)

نارینه نرس کابل په نرمی سرع کالس . پ . ایلسوٹ و هخاوه
چې د آتاس جوں و خوی . خوهغه منفي خراب و رکه .
« خو دا صیباستا بود صحت له پاره کنور دی . »

« نه ! »

« دا د داکتر توصیه ده . . . »

« نه ! »

کابل د خامنځ ورہ تلی د اور بدہ او خو شحاله شوچې له حکومي
ووچې . هغه د لاندې پورې به هال کښې داکتر کپسل ولیده او
وړته وېل ویل : « نه له هغه سوچه نشم کولی . هغه د آتاس
اوېنه نه خبې . دانهه اړخنه غواړي چې خه وړته ولولم . له مړوږو
وړتې کوي . هیڅ شی یې هم نه خوښېږي . »

داکتر کپسل د خپل مسلکي عادت ترخنه په صې پېښې د کابل
خبې و اورې دې . داکتر ایلسوٹ له وسوسټي کتنې خنډاهیې د
هغه په باب خند فکرو نه کړي وو . د ایلسوٹ کیس سه عادي کیس

ندو . شپن او یا کلن ایلسورٹ دخیل عصر په پر تله دنکره بدن
خاونه بشکار پیده ؛ خو هغه له تخارقی ماکړو ورکړو منع شوی او .
ایلسورٹ ته داخل دریه هنځ په ایوا (۱۵۰۵) کښی دارد ګډانی
د تاسیسات له مصیبته د کې پېرو دنې خمنه وروسته پیا شوی ولډی
نه غنکې د نړۍ حمله پړی د هغه نړۍ خپل په چون فروشیر دنا کامه
څکان ټراوستی وه چې ده چخا په دېره لوره بیهه اخیستي وې . د
هغه د وروستیو ګلونق تعليق پېرو دنې د هغه د جیب او صحت دوله په
له پاره د غشت نړیاں په تکه تصفید شوې وې .

کډه هم ایلسورٹ لا تراوسه شمنه شمن و خو پر صحت پیا د
رغو دول دول معاملو او ټاکړو ورکړو له کبله دېږي جدي
اغښې پیل شوې وې .

ایلسورٹ کړکه ته نژدې، په ینه غتمه باز وظره خوکه ناست
او په داسې حال کښې چې یوه خوا به خوا دی ځکتل، دا کټر ځښې
پوښته وکړه : « شه من زړلی من ځنکه دی ؟ »

ایلسورٹ په دېره نامې ضد له هجه څوتاب ورکړه : اوف .

دا کټر وویل : « زه اورم چې ته تو صیې او دستورو نه
منې . »

« مانه په څيل قول ژوند کښې چا دستورو نه دی ماکړي .
ډاکټر څلله خوکه ورکش کړه ؛ جو دا ته نژدې کښې ناسته او
په ګډانه په ورته وویل : « نه دسته پېشنها د لم . »

بودا ایلسووٹ دخیلو عینکو لئاشا په شکن انداز و خیل
او روپی ویل : « خە پېشنهاد دى ، دېر دوا ، دېن موقرچلۇنە
اولە خېل کارو بارخەنە مى دلرىپى سانلىق لپارە پېن حاقد ؟ »
پاکىتىر خېل تىكىپ تىار كىرچى هسى نە ورلاندىز دەنخۇر
پەزىز ناۋىرە اغېزە و كىرىي او بىاپى وویل : « خەنگە خىشىد دې
نە دەچى اخۇر كىرىي پىل كىرىي ؟ »
خۇ دېر دا خواب پېپکىپى و : « حماقت ! »
پاکىتىر وویل : « نىما مطلب دا نە دى جى تە ورته بالكل متى
ماونفارىپى . دا يە او سە ، خە لانجە نىشتە . يوانىپى دەنقاشىر پە
قلۇنىڭ مشغۇل او سە . دا بە درقە يەو ساتىرىپى وي . »
« دالىرىن توب دى ؟ »

پاکىتىر لەر شواروپى ویل : « دېن بىندە نىما بىس يوتىخىزىن
خە بل مطلبى نەو . »
ايىس ورث شىيمە نىمە غلى و . دەھە دەندى كۈنچى لېرخە ئۇرى
شىرى او بىاپى وویل : « پە ھەر حال، دا ناۋىرە آيدىدە دې خىڭىدە ذهن
تە رىغله ؟ »

« بىنە ، دا تەسىپ يوتىخويزدى »
« خۆكىرسە ، نە خەنگە اخۇر كىرىي پىل كىرمچى نىما پىپى امدا
ھەرنە دەشكە ؟ »
« ما پە دې بارە كېنى ھەنگەر كىرى دى . نە كۈلى شەمچى دارتى

تبعدو له ای خده هم دهارن پشمن دی .

یادونه : د قرآن کریم په پښتو کنې د ولایت او هندوستان علماء او
فضلاء یاد شوي چې دلته له ولایت نه پښتو خواه مرادده شکه د هند او سید و نوکو
پښتو به پښتو خواه ولایت وا یه خ دهند نېمې و چې ته د انگریز لانو تر
را تبر و روسته د پښتو خواه لخک ولایت انگلستان ته وا پي .

خدا بر درت دارم گواني
خهادی خودشنای ہچو مفسور
دل عرفان پا همی چون سناي
که بخشی بر من از لطف خدائي

لئه یوہ بنویخی خنہ خولک نرده کونکی و موم جی په هفتہ کنی یو
حُل درته راشی او انخور کری در و بیی او هر وخت چی دی
کار خوند درنکی نو بیا یا پر بوده ۰ ۰

داکتر کیول خپل ملکری لیونکستن ته ورنی او هفری پر کیسہ
پوہ کری. لیونکستن دا تہلانقیک آہریت انسٹیتو ته مشرق. هنہ
ته دفرانک سوین په نامه دیوہ اتلس (۱۸) کلن زلی پترو چی بنه
تکرہ نرده کونکی و. فرانک سوین پیسو ته اړتیا لره. هغه به د
خپل بنویخی دخیخ د برابرولو له پاره شپې مالی پولیفت چلاوہ.

« آیا هفره به خرم و اخلي؟ »

« په نوبت پنځره داره . »

« سندده ۰ ۰ ۰ »

په سب اما پینن نهی سوین لوپی ناستخربن (living room)
ته وړغی. کالیس پی ایلسورث ورته به شکن انداز و خل.
سوین پرمیز باندی خم کاغذ او د نقاشی فلمونه کېښد.
سوین ورته وویل : « لاخی پرمیز باندی هغه ایښی کلدن انځور
کړو. »

« ولی؟ د اخویں یو ګردشی دی چې خوشند خالونه هم لوړی
اوکه نه نړۍ غونډ دی؟ »

« بنا غلی ایلسورث، ته حزبی لطفاً شروع کړه ..
بردا ایلسورث په داسې حال کنی چې « اوف » وویل د نقاشی

میر قلم په رین پدلی لاس را پوره کړ او خوکرښې پې وکبلي . هغه نوږي
دېږي کړښې هموکبلي . او بیا پې غیر ما هرانه دو له سره وصل کړي .
او په ډاډه له جوړي وویل : « نړلیله دغددي . داسې لینقوب ! »
سرین چېل جمودیت هړیډه . د هغه پنځه واله پکار وو . « صیب که تا ش
انځر ایستل عولایي نز دڅه شې انځورچې باسی باید وته فکو ډیه .
الیسو څل انځور ته وکتل او وې ویل : « واي ، دا خوا
دېږښکل دی . نرم اخونځکي وته پامرنه و . »
کابل هم ناستخونې ته اړغی . هغه خبر شوچې انځورچې په لړ مرني
سبق کښې کافی کار کړي دی . . .
الیسو څل وویل : « داخو یا د آتا سر جوں دی . . .
سوین لاره .

کله چې د آړتہ نرده کړونکی را نلونکي او فند اړغی نړ پرمیز
باندې پې یواخوړ ولیده چې مکلن ته چنداني وته نه و .
بردا ایلوو څو بشتنه خنې وکړه : « بشنه ته پکښې خه ولي ؟ »
د هغه د چو خښکو ګنځي له دې پرمیتني سرو جوختې شوېږي شوې .
سوین حواب ورکه : « بد انځرنه دی ، هیب ، خلبن خه
کوښ غونډې دی . . . »

بردا ایلوو څو مو سپیده او وې ویل : « نه پوهېنډ دواړه
خواوې پې سره ورته نه دی . . . » هغه په پور پدلی لاس یو خوکرښې
پېږي وړ زیاتې ګړي او د انځور سپینې برخې پې دا هکه شنې کړي

لکه ما شم چی داخوی و نزله کتاب سره لوبی کوی
و هروسته بیاده دو مرد خواته و حکل او داسی پرسنده :
« نه لیه ! غونبه شه . زه غلبهم د آتسام د نزدی و جوسو تریا ماره و د
محه یوه پوشتنه در شخند و کیم . »

سوین په ادبنا که لهجه و رته و عیل : « بشد صیب »
ما د اخبره کوله چی آیاته به وخت لری چی داونه دوه اریا
شاید دری څله اشتی . »

« مطمئناً ، بناعلی ایلسورثه ! »

« بنه نو دغه وخت به د یکشنبی ، چهارشنبی او پنجشنبی په وړو
څلورې بې و نه احلو . »

په دې وخت کښی کاپل ماردنده شو او په حیرانیتا سره بې ولیدل
چی د همه نجود لاشه اعتراف منځنه پرته د انانا سو جوس و اخیستل .
دو هژو شپوا هفتق په تې پدو سره د سوین راتک هم نه یاتیده .
هفته بو دا ایلسورث ته دو چهار ګویندې بکس کی او د غوره وړنگونه خو
تیو به هم طورل .

کله به چی داکتر کیمول لیدنې تم ورغني نه ایلسورث به د یامنۍ
دموره یو خنډه د خټونکی لوګي د لیکو د ظرافت خبرې کولې . هغه به د مېرو
په کاسه کښی د سرېک د دې بې تنوع ذکر کاوه . هغه به په افغان
سره پر خپل بالا پربیش د سرېک د مشاھکو ګنې لیکې په چوته کولې او
څل خدمتکار ته به په اجانه نه وړ کوله چی دو ټې ته پې یو سی .

هغه غربتتل چی دا کتمن ته دا وروښي چې په انځردکړي باندي
با يсте دې مشغول دي .

معالې خپله پوره اغښه شيند له . نور نو دي په بازار کې جل
د فرقنه نه تلو چې د څيښ شيانو د پوره لو او پېړ دلو پېښه دوکړي
چې په نتيجه کښي دې پي نړي امن شي . نور نو د هغه د ستونه نه زړه
زړه د فوت لپاره احمقانه مالي پلامونه هم نه وو . آرت د هغه بشپړه
معالې وو .

دا کتمن دا سمه کنه چې ایلسورث ته له سوږين سه د مادرن
آرت یو موزیم چې « میترو پولیسکن مونیټام » نومبډه اوهم د
نړو موضایونز د کنلو اجازه ورکړي . ایلسورث ته یوې ماګکل ټونې
دنیا خپل سازونه سپړل . هغه د آرت د کالریو او هم د هغو اخیره
ګرو په باب چې په دغوندار تونونکې پي خپل آثار وړاندې کول ،
دې زیات معلومات تولول . کالري خنکه اداره کیمې ؟ دندار تونونکې
له پاره خلک اخنوونه غوره کوي ؟ د بودا ایلسورث په ذهن کښې
یو فکر بهنې غوره کوله .

کله چې خندنې سپرلي د میدانیزاو با غونډ رکول شروع کول ،
ایلسورث یو دې خوړجن اخنوونکې پېښ چې ده پېږي « په سېین ټنک
پېښلې وېنی » نوم کېښوده . وروسته يا ایلسورث یو حیوانونکی
اعلان وکړي . هغه اړاده وکړه چې د لسوپ کالري په دوښني نمايش
کښې خپل اخنووندارې ته وړاندې کړي .

په لتروپ کالریه کبی دوبی دموسم نایش که دکیت او خرم والي له مخی دکال ترگردو ستنایش نه و مو دکیفت په لحاظ خردکال تقولولوی نایش ٿو. په امریکی کبی دهرستراون میالی آرتیست او انځر چکل دشوند یو ستو آئنزو دا و چې له دغرتدار چو څنه جایزه او انعام ترلاسه کړي. ایلسورٹ هم تکل کړي و چې د دا چې ستو انځر ګرو داخوړو فر په منځ کبی چېل « په سین رهک پوښلي ونې » نرمی انځر هم کېږدي او حال ډاچې د ده انځر دکوړه یوې خواهه په شدت سره د شبندل شوي سلاډ دریستک (یو دول سلاډ دی چې له هکیم سرکی او خینه نور و خیزو نو جو یوې متهم) غنیمې بشکار یېد .

کاپل رویل : « که له دې خبری و رحیا فی خبری شي نو په نبار کبی به هر خوک په ایلسورٹ پوري و خاندی . موږن باید دی اړوکړون خو داکتر خبر داری ورکړي : « نه موږن او س پېښې کارنشلر لی او چې تراو سه موکوم مشتب کارو سره کړي د هغه د خرابه چانس نه شو ورکولی . »

د نوس ، داکتر او په تېه بیا د زده کونکی د حیلانتیا په حال کبی د « په سین رهک پوشل شوی ونې » انځر د لتروپ نندر . توں کبی د نایش د پاره و ملن شو . کاپل ته دافکن پیدا شوچې نه یوازې ایلسورٹ لیو فی دی بلکې د لتروپ کالریه وال هم پرسد نه دی .

له شه مرغ اخوئ داسی حای حورنده شوی وچی په آسانه د
چا پام نه وراوشت او لة همدي کبله خة خاصه تبصه پري ونه شو.
زلى سوين یوما سپین په شدارتون ور پین شو اوچي کله
پی سترک پر دبوال باندي د بشکلیو او هما هنکی لرو یکواخویونه
سم خواکنی حورنده دايسورث په خوهجن او چکر غېلن اخوئ وکیدي
نوله خجالته پی مع تک سودشو اوچي کله دوه محصلان دخندان په
حال کنې دايسورث اخوئ مخنې ته ودرې دل ، سوين پېپی سپکي
حکري او پېچتکي سم لري شو. سوين دانه شوونږ غملی چې داخنۍ
په باب د هفوی اخربې ولوري .

د شدارتون د شدارې په موده کنې بودا دا دايسورث جيل دنس ته
اداعه ورکړه او دېلې به پی په شدارتون کېچه د جيل اښوغل شوی اخوئ ذکر
کاوه . هغه په غیر معقولې دویل خوشحاله و . هروخت به چې سوين
و زغنى دی به پی له حاڻ سوی خوشحاله او خندنې ولیده . ممکن کاپل
به حق په جانب و . بودا به پرسدنهو خونه دا خبره هم جبله وکړي
و چې د لسوپ د شدارتون هيئت دايسورث دا خوئ په منلوسره
د هغه لیونتوبه نونه هم رکوله .

د شدارتون تربندېدو دوه ورځي دخنه به داسې حال کنې چې
سوين ، کاپل او داکټر دايسورث په کړ ته کنې حاضر وو یو خاص
پیغام را پیوکی لاغي او یواوند رسی غونډي پا ځکتې پی دايسورث
ته ورکړي .

بودا ایلسورث وویل : « دارما ته ولوله . نرما سترگی دانخوئیستنی په وجہ ستري دی .

په مکتوب کبئی لیکلی ووچی دلتروپ کالری دوپی خبری بهه خرکندوپی دېره خوشحاله ده چې د « په سین رنگ پرمبل شوی اوپی » دانخوئ په وجہ کالیس . پی . ایلسورث لو مرید درجه جایزه چې ند دالره کیبوی گتلپی ده .

سین اړ کابل له دېږي حبرانه هیث ونه ولي شول . داکټرکبول په دېرکوښین سع خپل حرفوي پرمان کنتروی خوندي و ساته او وویل : « مبارک ، مبارک ، بنا غلی ایلسورثه ! دېښه ، دېښه ... البته دو مره ستوه خبر نه ما زړه ته نه پریوته ، خو په هر حال او س بايد تاسو دا ونیج چې تر تجارت ده ته آرت دېرسلى بخش کار دی . »

بودا ایلسورث سمدستی وویل : « دې کبئی د آرت خبره نه ده . ما تېره میاشت د لیتروپ کالری په بیدا خیستی وه ..

دېل اس - باک لیکن
دامان الله ساھو شاھ

زور اھریمن

میمن پرل ساید نسترنک باک په ۱۸۹۲ کال کبپی دامریکا
د (ویرجینیا) ایالت په (ھیٹن بارو) بنار کبپی نرین بیدلی : په
خلور کلئنی کی له خپلو والدین سره چین ته ولاړه .
لومړنډ نرده کړه په ڈچین په شانکھاۍ بنار کبپی ترسه
کړه په اوولس کلئنی کبپی بېرتنه امریکا ته ولاړه او د ویرجینیا
د "اندلوف مکون" پېږهنځی کبپی په خپلی نرده ڪړې وکړې .
میمن باک په خپلوا لیکنو کبپی په سند توګه ڈچین د خلکو خصوصاً
د کلیو الو شروندا او احساسات انځور ڪړي او د دې دریا یالیوب
لارزه هر په هډی کبپی نفښتی دي .
دمیرمن باک لیکنی د دنیا په مختلف شریو شر بارل شوی
او د ادبیاقو د نوبل جایزه په گکټلې ده .
لومړنې کتاب "دختیخ او لویدج بادونه" په کال ۱۹۳۰ کبپی
څېږ، شوی .

بوي همرين « وانگ » همه د جکري له پيل خنجه شوي وه ، له
د هرپي موردي رايپي خلک پوهيدله چې جکره سوانه او جا پانيان
د چينا يانو به و شري لکيا دي . خنجه نگه چې تراوسه د پيوري لا د -
« وانگ » له کړي له خنجه خونه دو و شرل شوي ، نوچکه دوي ته
جکره هسي یوه انکازه او له حقیقت خنجه لري خبره بشکار پله .
د « نزيپ سيند ». په غاره پروت د ميرمن وانگ پلنځي کلی
لا تراوسه کوم چاپاني نه و ليدلي .

دا هري په لومړې په چوکې یوه درج دلړ تر پريو تو قهسته
ميرمن وانگ د عادت له منځ په خاوردینو نزيپ د او بوند ته
و هروختله چاوګوري او به خونه لوډي شوي دي .
ميرمن وانگ تر جا پانيان د زين سيند د طغیان خنجه دېنه
و پېده . هغه پوهيدله چې سيند خمه کارونه حکري .

کلیوال یو یو په ميرمن وانگ پسي بند ته و هروختل او د دې
تر خنک و دريدل . تولوښکه نزيپ او بونه کتل چې د سيند د
لوړو د یو الون په منځ کښي لکه مار سره اوښتني او په منځ تلي .
ميرمن « وانگ » ووبل : « د کال په دې موده کښي نه ما کله
هم نه پا ديرې چې او به دې دو مرءه لري شوي وي . » او بيا
په هغه خونکه چې نمسی بي « پېشك » ورته را وړه په

کېنیناسته او او بورتەپى لارې دى تۈركىي .
پېك ووپىل : داسىندادا زوراھىم تىجا پانىامۇ
ھم بددى .

مېرىن وانگ ورته ووپىل : « كەعقلە ! د سىنىد و ئوربىنلىغى
بىدېپى لوپىي . » ئورپى خېرىي و كېپە . اوپە دې توڭىد -
جا پانىامۇ خېرە منخۇتە شو . . .

نانىزىي « وانگ » چى دمىرىن « وانگ » خورى و لەمېرىن
وانگ خەپىپىتىز و كەپە چى جا پانىان خەتكە پېشىندايى شو ؟
مېرىن وانگ ورته ووپىل : « پېشىندايى بى شى ، ما يوھىلى يىو
پىرىدى سەرىي ولىدچى زىما د كۆچى تىرچت لورۇ ، و يېنېتە بى د
خەتىپە رەنگ او سترگى بى دكبانۇ غۇندياپى . هەرچۈك چى مۇنى
تە وەرتە نە وي هەرچاپانى دى . . . »

خەتكە چى مېرىن وانگ دكلىي مىرىئە بىخەرۇ، نۇ درستق
كلىوالو دې خېرە پە غۇرسەم او دېدە او دوىي تە دەنلىقۇر
و . .

« پېك » ووپىل : ادىي جا پانىان مۇن نەشولىدلاي
ھەنۋى پە آسمان كېپى دالوتىكىپە منجع كېپى پەتى دى . . .
مېرىن وانگ ھۇاب ورتكى . مەكىن ورته ويلى بى ولى : « خۇ
نە پە خېلىپە سترگى الوتىكى و نە وينم دەنۋى پە وجود بايدىلىم
اما داسې دېرىۋە قۇچى دې نە مەنل خۇحقىقىت بى لارە . يوهىمەد

حاجی محمدحسن ناہد
پسونکلی او سیدونک

بہادر ابدالی

لور قد ، دھوئی پئشان ستگی ، دھنی دپاسه گنھی
ورھوئی ، در میانه وجہ ، غنم گنکی رنگ ، تورہ بنیں ، پڑھرو
کنپی نرمی او خربو والی دا هفہ شخصیت دی چی خرک ورتہ
احمد شاہ ابدالی ولی او خرک بی پہ احمد شاہ درافی بلی - علامہ
اقبال پہ خپل کلام کبی ورتہ د " مراد ابدالی " پہ نئم مخاطبہ
کرپی ده - د دکن - آصف جاہ چی کلمہ احمد شاہ ابدالی ددهلي
قلاء دیوان عام کبی ولپدو نو پیشگری بی وکھے چی داحران
بے یوہ نہ یوہ ورخ بادشاہ جوہی بی . نادر افشار به اکثر
وئیل چی نہما پئہ جرنیلانگنکنپی دا حمد شاہ ابدالی پئشان قابل
خرک ھم نشته - هند فارسی ، عربی ، عالم ، دینی شاعر ، د منجع
اور ورثی پابند دھر قسمہ لشی نہ مجتنب او د نہ نانو د مخلفو نو
نه پرهیز کولو - احمد شاہ ابدالی هنر شخصیت دی د چا د

ملکی مزک و چې میرمن وانگ ته د نه منلو خبرووه، همدا هزار
خنکه چې د جمهوریت په معنی نه پوهیده، اعتقاد بې پرې
نه لاره. هغه تراوسه نه پوهیده خوله د پرې موږي خنډ ورته
وېل شوی ووچې جمهوري نظام رامنځته شوی دي. په همدي
وجه بې ارس هم شارخواو سکتل، هوا سړه او پېژ نړه پورې وو
له شانه سره بې تکروک پې کرسيند په څونوای هرڅه به عادي وو، په غوشه
له جبهې وویل: « زره د جاپانیان په موجودیت باورندهرم »
قولو په نړه کښې ورپورې وختدل، خوبه خوله چاخه وندویل.
د پېیګ کښې د پېیګ پا پې ولکاوه اوچا په لور آواز پېک
نه وویل: « یو سندره خرووايه ! »

پېیګ په پوریدلی خولور آواز یو پخوانې سندره پیل کړه، میرمن
وانگ سندري ترغیب شو او جاپانیان بې هېړکړل. بنکلی
مازديکري و، د سیند پرغاهه دولاهو ولوسيوري خرو او برو
نه لا بنا يست ورکړۍ.

د کلی خو دېش سکونه د سین پرغاهه په مطلق سکرت
او آرامتیا کښې پراته وو. هیچا د روی سوکالی او آرامتیا له منځه
نشو وړای، په تبره بیاچې جاپانیان هم انسان دی.

« پېیګ » سندره بس کړه، بودیه میرمن وانگ په نړمه وته
واعیل: « د هغفالو تکو په موجودیت کښې همه چې تاویل شک
لوره ».

« پیک » پرندہ لئے دی چی خُٹہ روایی ، بلہ سندھ شروع کوئے - کلوبنہ
سراغلی او تملی وو او میرمن وانک همدا رنکہ دا اوری غربوونہ
د سیندھ پر غارہ تبرکری وو .

دلومہی خل لئے پارہ چی د اولس (۱۷) کلوین ناوی وو ، میرہ
بی ورته ویلی ووچی بندتہ دروختی .

میرہ تری پ تعلو خلک دی دنبایست تو صیغونہ کری وو ، خ
میرہ بی ورته ویلی ووچی پنپی بی لبی لری دی .

دمیرمن وانک میرہ پہ خوانہ کنپی او بولا هوکری و اولہ عذاب
خخہ دھفہ دخلاصون دپارہ پہ کلوین کلوینو میرمن وانک لمونجونہ
او خیر تو نہ پر غارہ اخیتی وو چی فروستہ بی دھپلوا لادونہ
او خنکی د پالنسو بہ وجہ لئے دی کارخنہ ددھ وکرہ ، کله چی
راہب ورته وویل : « دسپینہ رولس سکی بہ نوری هم
راکرپی چی میرہ دی کاملاً لئے عذابه خلاص شی » دی پوشتنہ
و رخخہ وکرہ چی : « خَةِ يَبْ لَا يَأْتِه دِي ؟ » راہب ورته وویل :
« یوانزی بنی لاس » .

ددی دصبر کاسہ دکھ شوپی وہ ، لس سنکی ددی د حکرندہ
د شرمی خرخ وواد بند د جبو ولہ پارہ هم کارکرانہ تہ اسہتیا
وہ ، نو خنکہ بی راہب تہ ویلی ووچی : « کہ بی یolas پاتہ وی
پچپلہ بی لئے عذابه شنگو بڑائی شی . »

میرمن وانک به دپر خلہ دشپی پہ دی نکر کبھی وو چی آیا هنہ

(میره) به خان ته غجات و رکری وی او که نه؟ داسی ایسید
چې خان پې لا مدي شغرنې او تراوسه پورې لا د دې مرستې
نه سترگې به لاره دی.

د پېگ بشنې چېل نړی غږو دیل : « موږې باید
ولاره شي و هروسته د لمر تو پريو تو له سیند تخته لره را پورته
کېږي ». .

بودی میرمن و انک درسه منله او روې دیل : « هو باید
ولاره شم » او بیا یوه لحظه سیند ته حیون شو . دې سیند دوی
ته دې پې ګټې او تاوانزه یو ځای لرل . د دوی ځمکې به یې
خره بولې ، خوچې کله بې پې د دوو ګټو لاره و موندله بیا به پې هر
څه لکه بنامار ګډ و د ګډ .

د دې میره هم دې پرواید په وجهه دوب شوی و هغه به تل د
بند د جوړولو د پاره هلتة تلو او د بند د ګلکولو د پاره به پې خاوړې
د بند په سر دې یعده ځکلې .

یوه شپه سیند طغیان وکن بندې مات کړ د دې میره د باندې
و تلې و ، دا له څل نوی سه د با مرسته خلې و اوچې کله پې میره
په او بوكې دوبې دو، دې څل نوی او خان د خطرې تخته شغرنې
وو .

و هروسته پې بند بیا و تبلو او س به دا هر و دخ مان دیکړ د بند
لېدلو ته و تله ، خلکو به خندل او دیل : « که بند څه عیب پیدا

کری نومیرمن وانگ به موئننه خبری اکری ». هیخکله هم دچا په خیال کتی دا خبره نه و در تبره شوی چې د سیند لډغاري خنډه بل خای ته کلداه کری د « وانگ » کوره نه له خو پښته په همدي ځای کښي او سپده « پیک » یو ناخاپه سندره لس کړه او ویږیل :

« سپیده راو ختله ! »

« او داهېڅښه نه ده . الوټکي د سپیده په شپورکښي پیدا کړي » میرمن وانگ په حیرافتیا درته رویل : « تاد الوټکن په باره کښي دا خبری له حکومه اوږدېلی » او بیا پی زیاته کړه : « زه له دې خبرو څخنځ کړکلم ».

تول غلي شول ، بودی د پیک دښتی په اوږد لاس تکیده افېل لاس پی د تماکن پیپ کلک نیلوئه ده و دو له نهینځنځه بنکته شو - کلیوال هم یو یو پې پې سوان شرف .

پلآخره میرمن وانگ په خپله بسته کښي ځملاسته تویدیدو د مخنډ پی لب دجا پايانو په باه کښي فک وکړي او د خان خنډ پی پښته وکړه چې هغرو ولې له دوی سره جنګ کول غواړي . د دې په نظر یولنډی بد خلک د جګړۍ پلویان وو او په خپل خیال له دا دوی خلکو سره د پر جله خامنځ شوی و .

هغې له خپل خان سره و پتیله چې کډ جا پايان دلته راشي بايد هغرو چوته میلانه کړي او هغرو چې ولې او د خه

دباره ددوی کلی ته ماغلی دی دوی خوله چا سره دسمی کول
نئه غواری ... »

په همدي وجه کله چي د پيک بنجني دې ته دجا پانیانه دراتک
خبر ورکي دا يې دايرې دلو پاره حاضره نه وو ، په خبله بسته
کبپي ځښيانسته او وي ويل : « دچایيو پاله ... چاي ...
پاله ... »

د پيک بنجني چيفي کوي : « مرپي نهروخت نشته، دلته
لار سپيدلي - دلته ! »

« ميرمن وانګ » چې تازه لئه خوبه اړو پنه شوې وو وويل :
« چېرته ؟ »

د پيک بنجني ووיל : « په آسمان کبپي ..
لئه دې خبرې سره تول دباندي وقتل او په هغه رون سپيده
چاوردو کبپي آسمان ته خير شول هلتې یې د مني دو حشی زړافو
په څېږي یوڅه ترستړکو شول ..

ميرمن وانګ وويل : « داخله شى دی ؟ »

فر وسته د هعنوي لئه منځ ځنه د مرغانو د هکيو په څېن سپين
سپين څيروفه نېټ څمکي ته اړپريوتل او کلی ته نړۍ لئه کروندې
ځنه دوري آسمان ته پورته شوې . قولوي دلې دلو دباره هغه
شای ته وړمندوي کوي . هلتې في د دېش ګاما په شاو خوا
کبپي شروهه کنده ولیده . تول حیلان شوې وو، چاهیخ نشوویلی .

پدی وخت کبی د مرغافان نوری همکن گوچکی ته را پر بوقتی ، تول
و تبتدیل . . . تول . . . پنه له میرمن و انگ خخه ، کلمه
چی د پیک بنجی تر لاس و نیو چی بوبی خی - میرمن و انگ دیند
دیوال ته کبیناسته او روی دیل : " زو منداه نشم وهلی ، او یا کاله
کینی چی مندوی می ندی وهلی ، ته ولازه شه . " پیک چوته
ردی ؟ " شاوخوی وختل پیک هفه تلی و ، دی رویل : " لکه
خپل نیکه تل د فرا راین مشردی . " د پیک بنجه ولازه وه او دی
تدی حکل چی میرمن و انگ و د ته رویل : " که پیک من شوی اوی
نولازمه ده چی نروی بی شوندی پاته شي خده له دی خایه خخه
ولازه شه . "

و هروسته د الوتکو د غن به وجہ دیو بل غن بنه نه او رسبدل
کپدہ ، د پیک بنجه په نه نه له نزیو سه روانه شو .
او س لا خو منته نه و تبرشوی چی کلی و دان شوی او د
چت په لوجهیو او رسونه بل وو . د کلی تول او رسیدونکی له هفه
خایه خخه تلی وو او د تلو په وخت کبی بی میرمن و انگ ته هم دتلو
خواست گری ؤ ، خودی په حواب کبی و قیه دیلی و عچی : " در حم !
در حم ! تاسو در حم ! "

هفه له خایه و نه خو خپدہ . په همکه کبیناسته او په هفه جی اونک
منظره کبی بی ستارگی بنجی گری وی ، د پر شر نوری الوتکی هم
را رسیدی . له حکومه راتپی ؟ هفه نه پوهیده خو نزیو الوتکو

په چخانیو الوتكو حمله و ڪريه .

لمر دکروندو په سرولارو او د اوري په شنه او سون آسنا
کي الوتكو په یوبيل ډنې ڪريه .

کله چي دا صحنه پاي ته ورسپد، بوده له ځانه سره سوچ
و ڪريه ڪلي ته ولاړه شي او و جموري چي خه سوچ پاڼي دي او
کنه !

دلته او هلتہ یوینم دیوال لا ولاته و میرمن و انک خپل کوره
ونه مو ندلو، سربپه پردي دو مرع له ځکري سره نابلده نه
وه - یو څل غلو د دوي کلی لو تهلى او کدوښي ورسوځولي ده
او اوس هغه پېښه بیاتکار شوې او . انسان کله مکن دي چي
په ڪورونو د لکيدلي او ه لمج وو یني خ داد سپينوره و غوندي
بر پېښد و ټکي مردي چي په آسمان کبني یواو بل ته و یشتل کېږي
نه لیدل ځېږي . په دی باندي دهفي سنه خلاصيدو . ده فوئي
په ما هيست او د اچي ٿنگه په آسمان کبني ولاړي دي پو هېډه .
له همدي سبب به ځمکه کښي ناسته او ده فوئي په تماشر شوه، لوړه
په همه لحظه دېرې ډله .

په لومړې بې وویل ! " نړۍ مې غواړي چې یو (الوتكه) له
نړدي ٿنځه ووینم ". په همدي ځېږي یو هرځي شوې الوتكه د
" پېښک " په کروند ځکبني چې یو وړخ د ځنځه په دلو بیا د
کرد پاره یوې ځېږي وه، ولو پدله . په یو هرځي آسمان خالي

شو . یوانزی هنره پاته وه او دا تهی شوی خین چی دھمکی پر
خی پروتاف .

« میرمن وانگ » وروله دھمکی خنہ پورته شو، پدغه عمر
هنر لئه هیچ شی خنہ نه و پریده . وروله دھمکی دھکوندی لار
و بنیو، په هدی وخت کبی دوه ، دری سپی هم پیدا شول چی
لیونی لیونی یې غپل ، بودی دلاس په لرگی هفونی ووھل
او په غصه بی ورته وویل : « غلي شئ ، دلتہ نوب نه ما عنجهونه
خمرلی دی .

په الونکه بی لاس روھلو او سپوته بی وویل : « او سپندد »
او بیا بی نریاتکرکه : « پرته لہ شک خنہ سپین نردی . » که دا زبر
ویلی شي د « وانگ » دهسته حکوند به بدایه حکری .
ثرالوکی ران خوشجده او په خیز سره بی ورته وکتل شکنده العنه ؟
او سله کار خنہ لویدی او پیچانه شوی . په الونکه کبی هیچ حرکت
او غږ نه و . کله چی میرمن وانگ دھمکی خواهه تهیه شو ، یوچان
سری بی په ولره حای کبی ناست ولید ، سچی ورته وغپیدل
خرهفی ورخنہ وشرل .

بودی په موڈ بانه له جبهه له خوان خنہ پونښند وکړه : « شوندی
یاست ? »

خوان دعنې په او پریدو لب و خوچید خوچه بی ونډ ویل . بودی هه
وړنځردی شو او له سوری خنہ بی دنه وکتل دخوان له دوډی

خنه وینی بهمبدی .

بودیه په حیرانتیا وویل : « تمچی شوی ! » ده ھەنپس یې
وینیلو لاس یې تودو خوپس دی نه غور چىدو اوچى كله یې د
ھەنچە لاس پر پېنسودو بچىسى سىكتە پېرىوتق .

بودیه پەھىر ھەندە وکتل ، دچىنا يانۇغۇنىي یې توپىر
وېستەلرل خبىاھم چىنا يانۇتەۋەتە نەو .

بودیه لە حانە سەر فکروكى : « باید د جنوب او سىيدۇنگى وىي ! »
بىشى ، د ھەنچە ئۈزۈن دەھىم دى .

بودیه ورته وویل : « بىشە بە وىي چى دىاندى ىارۋىزىي نە
بە ستاپە تېپ مەھىم كېپى دەر . »

حۇان تىشۇنلۇ ولا نىي خە وویل :
بودیه پېشتنەوگە : « خە دې وویل ؟ » خو حۇان خىپله جىن
تىڭلار نىكى .

ورىستە لە لىروخت خنه بودىه خېلە بېرىكىپە وىكە او لەئەمان
سەرە یې وویل : « نە لە تىقاوسە بودىي پىاپىرىي يەم . » الوتىپى تە
وەردىنە شو دەھۇان تىملايى لاسونە چاپىرىكىل او بەھەتە یې
ىارۋايىتلى . دېنگە مرغە حۇان دولە ئاندام خاوند او دېرىدىرىن
نەو . كله چى یې پەھىكە تەھلىلۇ احساس یې وىكى چى پەھلىپىسۇ
درىيەلى شي . لاس یې پە بودىه پۇرە پىكىدە كې او وېي وویل : « كە
كولى شي چى ولارشى لومرى بە زەماڭلىرى تەۋە لەر شواو ووبىنى كۈرى

چې پس ځای دی او کدنه . ”

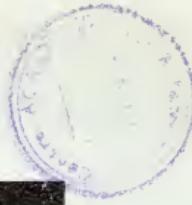
خوان په خړکند دول خڅه رویل خو بودی هڅخ وړ باندې په
نه مشوه ، خان پې یوې د دې ته کړ او پتوښته پې وڅخه وکړه چې :
خڅه واپې ؟ ”

خوان سپورته چې یو خواهه ولاړ او ده ته غور پدل اشاره وکړه
او بیا په خبرو شو ، په خبر و خبر و کښې ځمکې ته ټیټ شو ، سپر حمله
وړ باندې وکړه ، بودی په لاسونو سچي وړ خنډ لري کول او په
لوړ ګربن پې رویل : ” لري شئ تاسونه چا رویل چې دی وقې ”
کله چې سچي کوري شو ، بودی خوان په شاکر او په ځکپد لو
ځکپد لو فيټ ترویان شوی کلې پورې فرسولو ، هغه په
سرک باندې څملولو او پنځیله لاؤ سپوره د خپل ځو خرامه روانه
شوه .

کوري په پېړه دول سره وړان شوی او ، د خپل کور ځای پې
په آسانه سره مومندو ، دلته د بند دروازې ته مخامنځ باید د دې
کړه وي . دی بدتل له همدي ځایه د بند وړه ته ځکتل . نه بند
تکو مر تا ان رسیدلی او نه پې دروازې ته بیله پې د دې کوري
وړان شوی او هغه هم خڅه ګړانه کار نه او بیا پې جړ ځکړي .
بودی بېړه د خوان لوري ته راغله ، هغه پې لکه ځنګه چې پې -
ایښی او ههاغه دول ولیدو ، د بند دیوال تری پې د ده لکوې وه .
او اوږزده اوږزده ساه پې ایستله هنک پې الوق او د خپل ځو ته

احسان دپاره چې به د برصفیر د مسلمانانو خټونه هېشې بستکته وی - خکه چې احمد شاه ابدالی دویماد مرہتوو د غلامی نه بچ ساتلي دي .

احمد شاه ابدالی بادشاہو، خود هنفه بادشاھی د جمهوریت د یو رنگ نتیجه وه - د هنفه انتخاب یو چې جرگی حکمی و - چې په کښی د افغان قبایللو لوی لوی سرداران شامل وو . د اجرکه دقند هار سره نزدې د شیر سرخ په زیارت کښی تاکی شوی وه - د جرگی اجلام پرلٹ پسی اندوئی جاري و چې په کښی د بادشاھی دپاره وړومې نمرد سردار نور محمد علی نړۍ وړاندې کړي شو . خوهیخ شه اتفاق وړ باندې او نکړي شو . دویم نرم د حاجی جمال خان و، خو حاجی جمال خان و حکمرو او وې ویل چې نه درې مقام جو ګه نهیم - او درې دپاره مناسب نوم د احمد شاه ابدالی دی - په درې خبرو باندې داعتراف وکړي شوچې د احمد شاه ابدالی دقیلی تعداد دېرکم دی - حاجی جمال خان وو چې هر درې لب تعداد په وحجه باندې د بادشاھی دپاره جو ګه دی - خکه چې کړی ده د خداei او رسول د - حکمرو خلاف ورزی و حکمرو یا پی نرمونې د فائدې خلاف کار وکړو . نرمونې دی په آسانه لري حکمی شو . که چېږي د یو چې لوپی دقیلی سردار مو بادشاہ کړو، نو د هنفه لري حکول به آسان نه وي - دغه وخت دوی دا خبرې اترې کولې چې په

پندت

دوه میاشتني ادبی اوکلتوري مجله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ وَلِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلْمَاتِ إِلَى
النُّورِ هُوَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلَئِنَّهُمُ الطَّاغُوتُ
يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلْمَاتِ طَأْلَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ

سورة الفرقان آية ٢٥٧٠

دِيْنِتِي شَرْح :

دِيْنِ بُودُهُور عَارِف ، ثَعَسَه ، سِيَاسَتَهُ اُو اَمِير تُور لُوي اَحمد شَاه بَابا
رتَاج پُونِي ساده مَرَاسِم اَخْتَر : دَارِ دَانِه اَسَابِير بَنِي

سپړې

دوه میاشتني ادبی او کلتوري مجله

دو هه دوره، در ۱۳۶۹، تله رايم، پرلې پې ۲۴

خپروونکې : د افغانستان کلتوري تولنے
د تولنې مشر : محمد صديق پسرلي

ڪوئنکې دله : جيٻا شريف ، مير كيس سعج
زرين انځور ، امان اللہ ساهو

مسؤل مدیر : محمد آصف صميم

وجہ اشتراک سالانہ

در امریکا ۸۰ دلار
در ارقوپا ۴۰ دلار
در پاکستان ۱۵۰ روپیہ

آدرس بانکی: گریند لیز بینک، پشاور، پاکستان
اکاؤنٹ نمبر ۶۳۲۳۹۰۰۱

GRINDLAYS BANK
AC- No.63239001
Peshawar Pakistan

آدرس پستی: دا قافستان کلتوري ٹولنے
جمی پی او پوسٹ بکس نمبر ۶۶۵
پشاور پاکستان

G.P.O
P.O. Box 665
Peshawar Pakistan